

MODNA GRUDA

SLOVENIJA

REVUIJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS EN EL MUNDO

MAJ
1977
LETNIK 24

5

SINJI VRH OB KOLPI
FOTO: JANEZ KLEMENČIČ

PREDSEDNIK JUGOSLAVIJE JOSIP BROZ TITO SLAVI V MAJU 85-LETNI JUBILEJ SVOJEGA BOGATEGA IN PLODNEGA ŽIVLJENJA, OBENEM PA VSA NAŠA DOMOVINA PROSLAVLJA TUDI 40-LETNICO NJEGOVEGA PRIHODA NA ČELO JUGOSLOVANSKEGA DELAVSKEGA GIBANJA. OB TEM JUBILEJU OBJAVLJAMO NEKAJ ZAPISOV IN FOTOGRAFIJ, KI JIH JE O SVOJIH SREČANJIH S TITOM PRAVIL ZNANI SLOVENSKI FOTOREPORTER EDI ŠELHAUS.

LETO 1976 JE BILO V JUGOSLAVIJI PROGLAŠENO ZA LETO VARSTVA OKOLJA. TUDI PRI NAS JE NARAVA IN VSE NAŠE OKOLJE PONEKOD ŽE TAKO ONESNAŽENO, DA NARAVNOST KLIČE PO ODLOČNEJŠIH UKREPIH. TAK JE BIL PAČ DAVEK NAGLEGA RAZVOJA INDUSTRIJE. V ZASAVJU JE BIL LANI ZGRAJEN NAJVIŠJI DIMNIK V EVROPI, KI JE STRUPENE PLINE ODNESEL VISOKO V OZRAČJE IN S TEM ZASAVCEM REŠIL MARSIKATERO SKRIB PO ČISTEJŠEM ZRAKU.

REVIJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS
EN EL MUNDO
MAJ 1977
LETNIK 24
ŠTEVILKA 5

IZDAJA — PUBLISHED BY:
SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
LJUBLJANA

TEL.: 061/20-657.
NASLOV — ADDRESS:

61001 LJUBLJANA
CANKARJEVA 1/II, P. P. 196
SLOVENIJA-JUGOSLAVIJA
Tel.: 061/23-102 — UREDNIŠTVO
061/21-234 — UPRAVA

GLAVNI UREDNIK:
DRAGO SELIGER
ODGOVORNI UREDNIK:
JOŽE PREŠEREN
UREDNIKA:

INA SLOKAN
UREDNIŠKI ODBOR:
JANEZ KAJZER, JOŽE OLAJ, ERNEST
PETRIN, JOŽE PREŠEREN, INA
SLOKAN, MILA ŠENK, JUŠ TURK
UREDNIŠKI SVET:

ANTON INGOLIČ (PREDSEDNIK),
MATJAŽ JANČAR, FRANCE POZNIČ,
FRANCI STARE, ANDREJ ŠKERLAVAJ,
MARTIN ZAKONJŠEK

OBLIKOVALKA:
LILIJANA LESAR

PREVAJALCA:
MILENA MILOJEVIČ-SHEPPARD/
ANGLEŠČINA
ALBERTO GREGORIČ/ŠPANŠČINA

LETNA NAROČNINA:
JUGOSLAVIJA 100,00 din, USA 6,00 US\$
KANADA 6,00 c\$, AVSTRALIJA 6,00 au.\$
ANGLIJA 2,80 Lstg, AVSTRIJA
115,00 Sch, BELGIJA 220,00 Bff
DANSKA 35,00 Dkr, FINSKA 23,00 FM,
FRANCIJA 25,00 FF, HOLANDIJA
16,00 Hfl, ITALIJA 4.000,00 Lit,
NEMČIJA 16,00 DM, NORVEŠKA 33,00 Nkr,
ŠVEDSKA 25,00 Skr, ŠVICA 19,00 Sfr.

PLAČILA NAROČNINE:
DINARSKI TEKOČI RAČUN:
50100-678-45356

DEVIZNI RAČUN:

50100-620-010-32002-575
PRI LJUBLJANSKI BANKI
PLAČILO JE MOŽNO TUDI PO
MEDNARODNI POŠTNI NAKAZNICI
ALI S ČEKOM, NASLOVLJENIM NA
»SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA«
V PRIPOROČENEM PISMU

PAYMENT FROM ABROAD:
ASSIGNMENT TO OUR ACCOUNT NO.
50100-620-010-32002-575

AT LJUBLJANSKA BANKA,
OR BY INTERNATIONAL MONEY
ORDER, OR BY CHECK —
ADDRESSED TO

»SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA«
— IN REGISTERED LETTER
REVIJA IZHAJA VSAK MESEK —
7. IN 8. ŠTEVILKA IZIDETA SKUPNO
OPROŠČENO PROMETNEGA DAVKA
PO PRISTOJNEM SKLEPU ŠT. 421-1/73
Z DNE 24. 7. 1973

TISK — PRINTED BY:
ČGP DELO, LJUBLJANA

POHOD NA TRIGLAV

Slovensko planinsko društvo Triglav tudi letos organizira tradicionalni pohod na najvišjo jugoslovansko goro. Pohoda se bo udeležilo več članov tega društva, va bijo pa, da se jim pridružijo tudi rojaki iz drugih držav. Pohod je načrtovan tako, da ne bo zahteval prevelikih naporov, za popolno varnost pa bodo skrbeli tudi izkušeni gorski vodniki. Vsi tisti rojaki, ki se zanimате za ta pohod, lahko dobite ustmeno ali pismene napotke tudi na našem uredništvu.

Letošnji izseljenski pohod na Triglav bo v dneh od 14. do 17. julija, zadnji rok za prijave pa je do 15. junija. Zborna mesto za udeležence bo na Erjavčevi ulici 7 v Ljubljani, od koder bo ob 14.30 uri odpeljal avtobus v Mojstrano.

SLIKA NA NASLOVNI STRANI:

NARCISE NA GOLICI

FOTO: EGON KAŠE

Zahvaljujem se vam za redno pošiljanje Rodne grude in upam, da bo tako tudi v prihodnje.

Življenje Slovencev v Köpingu teče lepo naprej. Pred nedavnim smo bili na slovenskem pustovanju v Eskilstuni, ki ga je organiziralo društvo kulture »Slovenija«. Veselja ni manjkalo, saj so nam igrali »Veseli kovači«, slovenski ansambel, ki je zaposlen v kovačnicah Surrahamarbruk. V Köpingu smo imeli pred kratkim občni zbor, na katerem je prišlo v odboru do velikih sprememb. Zdaj imamo novega predsednika, ker si želi prvi in večletni predsednik Ivan Detiček malo oddahniti. Za predsednico smo izvolili mlado dvajsetletno rojakinjo Peggy Lesjak-Zorjan. Doma je iz Ljubljane in se je poročila tukaj v Köpingu z Mariborčanom Vladom Zorjanom, ki se jima je rodil tudi že sin.

Novi odbor je že uspešno organiziral proslavo dneva žena, za prihodnje pa ima tudi še velike načrte. Podpredsednik Marjan Bestjak, doma iz Dekanov pri Kopru, je organiziral tudi slikarsko društvo. Zbrali so se jugoslovanski otroci, ki imajo veselje do risanja in slikanja. Šola v Köpingu jim je tudi ponudila prostore za delo. Tako žanje Marjan lepe uspehe.

ALBERT ZUPPIN,
KÖPING, ŠVEDSKA

SOLZNE OČI

Z Rodno grudo sva oba z možem zelo zadovoljna. Ko mož bere to revijo, ima vedno solzne oči. Pravi, da mu vzbuja domotožje, a kaj hočemo — sami smo si izbrali pot v svet, nihče nas ni silil. Saj nam nič ne manjka, vsega imamo, pogrešamo pa le domači kraj, našo prelepo Slovenijo in naše običaje. Lepo pozdravljam vse Slovence po svetu in želim, da bi prav vsi brali to lepo revijo Rodno grudo. Lepo pozdravljam tudi mojo mamo in sestre, ki so tudi naročene na to revijo.

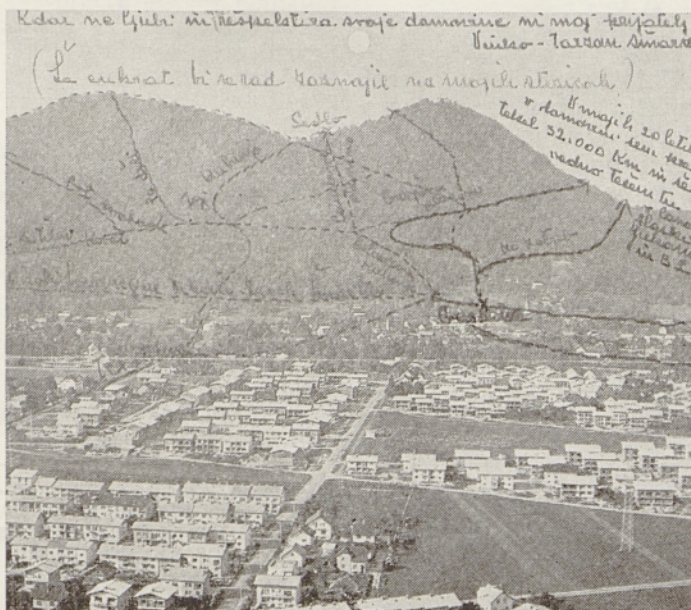
GABRIJELA IN
FRIDERIK PRESSLER
TORRANCE, CA. ZDA

SLOVENSKI PRAZNIK V SYDNEYU

V nedeljo 19. decembra smo se z avtobusom odpeljali v Sydney, kjer smo praznovali 100-letnico Cankarjevega rojstva, obenem pa je bilo odkritje Cankarjevega spomenika. Bilo je zelo lepo. Napovedoval je g. Jože Čuješ, tam pa je bil tudi jugoslovanski ambasador v Avstraliji, predstavniki iz Slovenije, Mr. Gough Whitlam z ženo in številni drugi visoki gostje, med katerimi so bili tudi predstavniki drugih slovenskih klubov v Avstraliji. Zemljišče Triglava je bilo polno. Mnogim je solza kanila iz oči, ko smo poslušali razne govore in recitacije, posebno pa še, ko se je dvignila jugoslovanska zastava in smo zaslišali jugoslovansko himno. V rokah otrok so plapolale jugoslovanske zastavice. Vsi smo bili ponosni ta dan, ki ga bomo še dolgo ohranili v spominu.

ALBINA FRANETIČ
WOLLONGONG,
N. S. W. AVSTRALIJA

»Še enkrat bi se rad oznožil na mojih stezicah,« je napisal Vinko Babnik, ko je označil po sliki Šmarne gore vse poti, ki jih je prehodil.

SNIDENJE PO ŠESTDESETIH LETIH

Minilo je že več kot leto dni, odkar je bila naša mama iz Čepincev v Prekmurju na obisku pri nas v Kanadi. Z njo je bil tudi brat našega pokojnega očeta, ker ima tudi on sina in hčerko tukaj v Winnipegu. Seveda ni mogoče opisati našega veselja in radosti, ko smo se zagledali na letališču. Naša mama je začela tam kar jokati od sreče, saj sama skoraj ni verjela, da je ob svojem slabem zdravju in v 75. letu starosti imela priložnost, da obiše nas in druge sorodnike v Kanadi. Posebno je bila vesela, da je videla naše otroke, katerih še nisva imela, ko sva bila z ženo na obisku pred devetimi leti.

In zdaj naj še pojasnim pomen naslova tega dopisa: pred 60 leti so odšli v Chicago v Ameriko dva bratranca in sestrična naše mame, v Chicagu pa je tudi brat našega očeta in tri njegove sestre. Posebno zanimivo je bilo srečanje Antona, najstarejšega brata mojega očeta, ki živi v Chicagu, in najmlajšega brata

Štefana, ki je prišel sem na obisk z našo mamo. Anton je odšel v tujino prej, kot se je rodil Štefan. Z mamo in stricem smo se odpeljali na obisk v Chicago in tedaj sta se oba brata videla prvokrat in zadnjokrat v življenju. Stric Anton je namreč šest mesecev po tem obisku umrl.

V življenju človek doživi marsikaj lepega in zanimivega in zame je bil to dogodek, ki ga ne bom nikoli pozabil. Ko sta bila tukaj med nami, sta videla marsikaj zanimivega, posebno pa jima je ugažala naša »Winnipeška folklorama«, ki jo že več let prireja trideset narodov. Tudi Slovenci imamo svoj paviljon. Prireditve trajajo sedem dni z narodnimi nošami, domačimi pesmimi, glasbo in seveda z vsemi vrstami jedil in pijač. Dva meseca, ki smo jih preživeli med našimi dragimi, sta vse prehitro minila.

ALBERT ČASAR
WINNIPEG, MANITOBA,
KANADA

LJUBI IN NELJUBI DOGODKI

Z revijo Rodna gruda smo vsi Slovenci zelo zadovoljni in ponosni smo nanjo, posebno kadar je objavljeno kaj iz našega rodnega kraja. Prosila bi vas, da malo opišete, kadar bo kaj prostora, o našem starem Ptujju ali pa iz mojih rodnih Haloz.

Zdaj pa bi vam rada opisala še neljube dogodke, ki jih doživljamo na dopustih mi zdomci in »auslenderji«, kot nas nekateri imenujejo v domovini. Moje mnenje je, da smo mi »auslenderji« še vedno ostali isti Slovenci, kot smo bili, le da smo se na tujem pogosto naučili veliko več olike, kot pa jo kažejo do nas v mnogih restavracijah, gostilnah, uradih, na parkiriščih in drugod. Nobenemu rojaku iz domovine ne želim, da bi moral iskati kruha na tujem, želim pa tudi, da bi letos videla bolj prijazne in vljudne obraze ter hitrejšo potrežbo. Prijateljski pozdrav od zveste bralke z bratom in drugimi ptujskimi prijatelji.

REZIKA ŽUNEC
OBERKOCHEN,
ZR NEMČIJA

VEČ IZ ILIRSKÉ BISTRICE

Rodna gruda je zelo lepa in zanimiva, rada pa bi videla, da bi kaj več pisali tudi o okolici Ilirske Bistrice, ker sem doma iz tega konca. Moj dom je v Zabičah pri Ilirski Bistrici, moj mož pa je doma iz Prema.

IRENA DEKLEVA
OSOYOOS, B. C. KANADA

ROJEN V BELGIJI

Rojen sem v Belgiji. Star sem 16 let. Imam enega brata Borisa, ki je star 14 let. Rad poslušam slovenske plošče. Zato bi rad, če bi mi jih nekaj poslali, kot prilagam seznam. Sem tudi pri plesni skupini »Vesela mladina«. Rad grem tudi v rojstni kraj mojih staršev. Mamica je doma iz Drušče v okolici Telče-Tržišče. Očka je doma iz Hrastnika pri Kostanjevici. Rad berem tudi slovenske revije. Zelo bi bil vesel, če bi kdaj napisali kaj o rojstnem kraju mojih staršev.

EDVARD OŠTIR
HOUTHAIEN, BELGIJA

VEČ PROSTORA ZA IZSELJENCE

V Rodni grudi sem brala, da Jugoslavija lahko naenkrat sprejme milijon turistov, jaz pa bi posebno želela, da bi bilo v Sloveniji več prostora za nas slovenske rojake, da bi ne imeli toliko neprijetnosti, kadar pridemo na počitnice. Pogosto se zgodi, da ne dobiš prenočišča, če se z vlakom pripelješ v poznih urah in mnogi smo že imeli smolo, da smo morali noč prebiti na postaji. Še nekaj besed z lanskega obiska Slovenjgradca: želela sem se prijaviti na občini, pa so mi rekli, da s tem nimajo opravka, in naj grem v turistični urad. Ta uslužbenka pa ni imela nobenih obrazcev, zato je bilo kar precej sitnosti, da sem uredila vse potrebno, na koncu pa sem morala še plačati 45 dinarjev. Čudno se mi je zdelo, saj imam jugoslovanski potni list. Tu v Belgiji še tuji državljani ne plačajo ničesar.

JULIJANA BORLAK
FARCIENNES, BELGIJA

DOBER DAN

Dober dan, Ljubljančani! Pošiljam vam letalsko naročnino, kar pa presega, naj bo za tiskovni sklad. Letos se spet vidimo na mojih planinskih poteh v domovini in Avstriji. Upam, da se vidimo »somewhere in the beautiful land of ours«.

VINKO BABNIK,
TUSU B. C. KANADA

PROTI DOLENJSKI

Pošiljam naročnino za Rodno grudo, če je kaj več, je za tiskovni sklad. Če vas kdaj zanese pot proti Dolenjski, bi tudi jaz rada videla sliko Mirne peči. Moj rojstni kraj je Ivanja vas. To je prav pri Mirni peči, kjer sem hodila v šolo. Tudi moja sestra še živi tam.

MARY MAHNE
CHESTERLAND, OHIO,
ZDA

SPOZNAVAMO SLOVENCE V DRUGIH MESTIH

Skoz Rodno grudo imamo pred očmi celo domovino in naše ljudi ter društva po vsem svetu, za kar vam dajem vse priznanje. Tudi mi v Torontu tako prek Rodne grude spoznavamo Slovence po drugih sosednih mestih, kot Kitche-ner, St. Catharines, Hamilton idr., kjer so slovenske organizacije. Tako spoznavamo tudi mnoge prijatelje, saj smo majhen narod, zato se moramo še toliko bolj poznati med seboj.

Urednika Rodne grude Jožeta Prešerna sem srečal na farmi društva Simon Gregorčič v Kanadi, kjer si je ogledoval spomenik Simonu Gregorčiču in farmo. Mi smo takrat ravno urejali balinišče. Tu tekmujemo prek poletja. Našo moško ekipo sestavljajo: Jože Vitez, Slavko Kirn, Ludvik Hreščak in Branko Česnik, ki se odpravljajo za stalno nazaj v domovino. Žensko ekipo pa sestavljajo: Marija Grlj, Vida Grlj in Matilda Tomažič. Na naši farmi je tudi vse leto dovolj prireditev in odbor društva Simon Gregorčič res zasluži vse priznanje.

IVAN JAGODNIK
TORONTO, ONT., KANADA

UREDNIK VAM

Pravijo, da je maj najlepši mesec v letu. Pesniki ga opevajo v nežnih tonih, pojo o ljubezni, o tihem prebujanju narave. Pustimo jim to in priznajmo, da slehernega izmed nas pogosto prevzame majska lepota narave, ko se odpravimo na izlet ob koncu tedna. Res pa je tudi, da je vedno težje najti tisti neokrnjeni in neonesnaženi košček tega našega okolja.

Prvem dnevu v maju daje pečat praznik dela, praznik vseh delovnih ljudi, delavske solidarnosti, boja za delavske pravice. Danes je veliko drugače, kakor je bilo v preteklosti. Delavci so svetu že zdavnaj dokazali, da je predvsem od njih odvisen napredek sveta in blaginja vsega človeštva.

Pri nas v Jugoslaviji pa je prazničen prav ves maj. Pravimo mu mesec mladosti, poseben dan pa smo mladim ljudem posvetili 25. maja, ko praznujemo rojstni dan našega predsednika Tita. V počastitev tega praznika se zvrste mnoge prireditve, vesele in sproščene, šolarji hodijo na izlete v znane kraje iz naše kulturne in politične zgodovine, mladi iz vseh krajev naše domovine pa sodelujejo tudi nošenju štafetne palice s pozdravi predsedniku Titu za rojstni dan. Letos naš predsednik slavi 85-letnico svojega bogatega in plodnega življenja. Vsi delovni ljudje Jugoslavije se pridružujemo številnim čestitkam, saj nam osebnost našega predsednika ne predstavlja zgolj velikega državnika, temveč že pravi simbol svobode in neodvisnosti naših narodov in narodnosti.

Letos, ko proslavljamo v naši domovini 40-letnico prihoda Josipa Broza Tita na čelo našega delavskega gibanja, bodo ta majska praznovanja še posebno slovesna, vedno znova pa bomo obujali spomine na pota revolucionarnega boja našega delavstva in na samo življenjsko pot Josipa Broza. Za svetovno javnost je bil Tito dolgo časa skrivnostna osebnost in šele sredi druge svetovne vojne je postalo jasno, da je Tito pravi voditelj in obenem simbol boja za neodvisnost Jugoslavije.

Vsekakor moram ob majskih srečanjih opozoriti tudi na prireditve med našimi rojaki na tujem. Mnogi se boste pridružili našim praznovanjem in majskim dnevom dali poseben pomen. V Švici bo ob dnevu mladosti tudi letos tradicionalno srečanje slovenskih otrok, ki obiskujejo dopolnilni pouk, na Švedskem se bodo na kulturnem festivalu srečali predstavniki slovenskih društev, Združene države Amerike in Kanada pa bodo obiskali predstavniki koroških Slovencev. Prepričan sem, da bodo vsa ta srečanja polna lepih doživetij.

JOŽE PREŠEREN

Slovenska narodna podporna jednota (SNPJ), največja podporna organizacija slovenskih izseljencev v ZDA, podpira narodnostne pravice Slovencev v Avstriji in protestira proti politiki avstrijske vlade, ki jim te pravice sistematično krati.

Glavni odbor SNPJ, ki predstavlja nad 70.000 članov, je o tem sprejel spomenico in jo poslal generalnemu sekretarju OZN Kurtu Waldheimu, ekonomsko-socialnemu svetu OZN, predsedniku ZDA Carterju, državnemu sekretarju Vanceu in nekaterim članom ameriškega kongresa. V memorandumu ostro protestirajo proti temu, da Avstrija slovenski manjšini na Koroškem odreka pravice človeka in temeljne svoboščine ter opozarjajo na obveznosti, ki bi jih Avstrija morala v tem pogledu izpolniti na podlagi državne pogodbe.

Predsednik SNPJ Frank Groser je v spremnem pismu k memorandumu, ki so ga poslali Kurtu Waldheimu, med drugim napisal:

»Več kot dvajset let, vse od leta 1955, so se sistematično izmikali in odlagali uveljavitev obveznosti iz državne pogodbe, nanašajočih se na pravice manjšin v Avstriji. Na avstrijskem ozemlju delujejo danes nekatere šovinistične organizacije, katerih cilj je odreči slovenskemu prebivalstvu osnovne pravice.«

PREDSEDNIKU TITU SO PODELILI LISTINO

Predsednik republike Josip Broz Tito je konec marca prisostvoval slavnostni seji mestne konference zveze komunistov Zagreba ob 50-letnici prihoda Josipa Broza v mestni komite KPJ za Zagreb. Na tej slavnostni seji so tudi sprejeli sklep, da se predsedniku Titu podeli listina zagrebških komunistov. Predsednik Tito se je nato zahvalil za visoko priznanje in pri tem spregovoril o svojem delovanju pred 50 leti v Za-

grebu ter o revolucionarnem delu v tistih časih.

SEJEM ALPE-ADRIA

Konec marca so na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani odprli tradicionalni 16. mednarodni sejem Alpe-Adria, ki velja za enega izmed največjih sejmov v Ljubljani. Na letošnjem sejmu je sodelovalo 13 držav s prek 80 razstavljavci. Ob otvoritvi sejma je predsednik skupščine mesta Ljubljana dejal, da je ta sejem še en dokaz odprtosti Ljubljane in navezanosti našega mesta na 16 drugih mest po vsem svetu, s katerimi je naše mesto navezalo prijateljske stike ali se z njimi pobratilo. Letos se je na sejmu še posebej predstavilo prijateljsko mesto Wiesbaden iz ZR Nemčije.

ZA VEČ INOVACIJ

Na svetu registrirajo poprečno 400.000 iznajdb na leto, v Jugoslaviji pa okoli 3.000. Eden od razlogov za tako skromen delež Jugoslavije je tudi pomanjkanje zakonskih predpisov, ki bi spodbujali hitrejši prenos znanja. Do konca leta bomo dobili nov zakon o zaščiti nematerialnih dobrin na področju tehnike in gospodarstva, s čimer se bo bistveno spremenilo tudi stališče do iznajditeljstva.

NOVI PREDSEDNIK ZVEZNE VLADE

Delegati obeh zborov skupščine Jugoslavije so sredi marca izvolili za novega predsednika zveznega izvršnega sveta (vlade) Veselina Djuranovića, ki je bil do zdaj na uradnih dolžnostih v Črni gori. Veselina Djuranovića je za to mesto predlagalo predsedstvo SFR Jugoslavije.

DOLGO ISKANJE ZLOČINCA

Več kot tri desetletja po drugi svetovni vojni je jeseniške-

mu rojaku Jožetu Koritniku, ki zdaj živi v Italiji, s pomočjo znanega lovca na nacistične zločince in direktorja židovskega dokumentacijskega središča na Dunaju inž. Simona Wiesenthala uspelo izslediti Klementa Druschkeja, nacističnega zločinca, ki je kriv smrti številnih rodoljbov in partizanov iz Jesenic in okolice. Med zaslišanjem v javnem tožilstvu v Heidelbergu v ZR Nemčiji je obtoženi priznal, da je bil »šef izpostave tajne državne policije na Jesenicah«, torej šef zloglasnega »gestapa« v tem slovenskem industrijskem središču. Javno tožilstvo v Heidelbergu pa zatrjuje, da še vedno nima dovolj dokazov in zakonskih razlogov za aretacijo Klementa Druschkeja; preiskava je še vedno v teku.

ZA MAISTROV SPOMENIK

Mariborčani, ki bodo prihodnje leto praznovali 60-letnico osvoboditve svojega mesta, se še vedno niso dostojno odložili generalu Rudolfu Maistru, ki ima največ zaslug, da se po prvi svetovni vojni Maribor ni znašel onkraj meje. Pred nedavnim je v Mariboru skupina študentov na ulici zbirala podpise na »peticijo« za postavitev Maistrovega spomenika v Mariboru.

POTRJEN SLOVES PLANICE

Tudi letošnji poleti na smučarski velikanki v Planici so ponovno potrdili njen sloves v svetu. Tekmovanj v smučarskih poletih, ki so bila tudi letos odlično organizirana na preurejeni skakalnici, so se udeležili skakalci iz šestih držav. Po treh tekmovalnih dneh je bil na prvem mestu Avstrijec Reinhold Bachler, ki je postavil tudi nov rekord — 172 metrov. Najbolj-

ši Jugoslovan je bil Bogdan Norčič, ki je postavil tudi nov jugoslovanski rekord 168 metrov, poletel pa je celo 181 metrov daleč, kar bi bil nov svetovni rekord, vendar pa se je ob doskoku za trenutek dotaknil snega z rokami. V splošni razvrstitvi se je uvrstil na četrto mesto. Nekdanji svetovni rekordur v smučarskih poletih Norvežan Bjoern Wirkola je po končani prireditvi med drugim dejal, da je »velikanka pod Poncami najboljša tovrstna naprava na svetu«.

DVESTO MODERNIH TOVARN

Z ratifikacijo osimskega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo o dokončnem priznanju meje in drugih vprašanj je omogočena tudi uresničitev zamisli o prosti industrijski coni pri Sežani. Cona bo obsegala 20 kvadratnih kilometrov. Tretjina cone bo na italijanski strani, približno 15 kvadratnih kilometrov pa bo na območju občine Sežana.

Po začetni zamisli bodo v tej coni postavili 200 modernih tovarn, v katerih bo zaposlenih okoli 30.000 delavcev. Ta industrijska cona bo izredno pospešila gospodarski razvoj tega dela Slovenije. Do leta 1987, ko bo uresničena prosta industrijska cona, bo v sežanski občini živelo dvakrat več prebivalcev kakor zdaj.

V BERNARDINU HITE

V začetku aprila so odprli v turističnem naselju Bernardin pri Portorožu Grand Hotel Emono in s s tem zaključili prvo fazo gradnje tega velikega turističnega objekta. V njem je zdaj v dveh hotelih in v počitniškem naselju Park 1.616 postelj A in B kategorije, dva pokrita plavalna bazena in dva manjša na prostem, vrsta poslovnih in zabavišnih prostorov ter lokalov, manjši pristan, kopalne peščine in številna igrišča.

V letošnji glavni turistični sezoni pričakujejo goste iz Amerike, Francije, Nemčije, Avstrije, Švice in seveda iz domovine.

Skupščina SR Slovenije v Ljubljani

TOMOS ŠIRI PROIZVODNJO

Koprski Tomos načrtuje za letos za 45 odstotkov večji izvoz. Poleg motorjev za čolne bodo prodali v tujino tudi več mopedov, katerih montažo bodo opravljali tudi v krajih kupcev. Tomosove mopede montira njihovo podjetje Tomos-Niederland, za zahodno-afriški trg pa mešano podjetje Tomos-Gana v Kuamasi. Kaže, da bo Tomos sklenil podobne pogodbe tudi z Brazilijo, Tunisom in Italijo. V koprskem Tomosu bodo začeli letos izdelovati tudi motorne žage in kosilnice, po katerih je veliko povpraševanje na domačem trgu.

»NEWSWEEK« O JUGOSLOVANSKEM GOSPODARSTVU

Znani ameriški tednik Newsweek je v eni od letošnih marčnih števil objavil sestavke o gospodarskem položaju in gospodarskih gibanjih v nekaterih državah sveta, med katerimi je bila tudi Jugosla-

vija. Sestavek o gospodarstvu v Jugoslaviji je napisal profesor ekonomije na ljubljanski univerzi dr. Aleksander Bajt. Avtor je v članku med drugim tudi napisal, da je Jugoslavija plan, zastavljen za leto 1976, izpolnila in celo preseгла na dveh odločilnih področjih. Deficit plačilne bilance, ki naj bi znašal do milijarde dolarjev, se je dejansko spremenil v približno 150 milijonov dolarjev presežka. Inflacija, za katero so načrtovalci upali, da jo bodo zmanjšali na manj kot 17,5 odstotka, kolikor je znašala leta 1975, se je znižala celo na 10 odstotkov.

ŠE VEDNO PREMALO MOTORNIH VOZIL

V Jugoslaviji je trenutno registriranih že več kot 2,350.000 motornih vozil, vsako leto pa se število avtomobilov z jugoslovanskimi oznakami poveča še za približno 200.000. Kljub dragim avtomobilom, dragemu gorivu, visokim vzdrževalnim stroškom in drugim izdatkom pa

je povpraševanje še vedno večje kot proizvodnja. Na avtomobile domače proizvodnje — trenutno jih izdelujejo štiri tovarne — je še vedno treba čakati po več mesecev.

POVEČANA IZVOZ IN UVOZ

Po podatkih zveznega sekretariata za zunanjo trgovino se je jugoslovanski izvoz v obdobju od 1. januarja do srede marca povečal za 11,9, uvoz pa za 25,8 odstotka v primerjavi z enakim obdobjem lani. Jugoslavija ima zdaj za 2,7 milijardi dinarjev deviznih rezerv.

»NOČEMO BITI NERGAČI . . .«

Slovenski verski tisk v zadnjem času vse živahneje razpravlja o položaju verskih skupnosti v naši družbi, o klerikalizmu in sektaštvu pa tudi o novem slovenskem zakonu o pravnem položaju verskih skupnosti v Sloveniji. S tem v zvezi je ljubljanski dnevnik »Delo« pred nedavnim postavil nekaj vprašanj

ljubljskemu nadškofu dr. Jožetu Pogačniku, ki je v enem izmed odgovorov med drugim dejal:

»Zgodovina (mi verni ljudje pravimo Bog) nas je postavila v sedanji apokaliptični čas silnega tehničnega napredka in vrtoglavega življenjskega utripa. Postavila nas je v ta majhen, a ljubi slovenski prostor z njegovimi tegobami. Verni ljudje v tem času in prostoru nočemo biti nergači in točiti solza nad idilično preteklostjo, temveč se hočemo pogumno spoprijeti z vso veselo in žalostno vsakdanjostjo. Veselimo se, da je človek vedno bolj gospodar elementarnih naravnih sil, da se vedno bolje zaveda svojega dostojanstva in da je po družbenih obcilih vsak dan bolje obveščen o dogajanjih po vsem svetu, ki je postal majhen kot rodna domača vas. Veselimo se, da je človek vsak dan bolj sposoben, vsak v svojem poklicu, delati za napredek človeštva in za skupno javno blaginjo. Tako gledamo kristjani v današnji svet.«

FOTOREPORTERJEVI SPOMINI NA SREČANJA S TITOM

Prav te dni mineva 32 let od tistega daljnega dne v mesecu maju 1945 leta, ko sem TITA prvič videl in fotografiral. To je bilo v Ljubljani takoj po osvoboditvi. Od takrat pa do pred kratkim sem ga nato fotografiral neštetokrat, ob tem doživel marsikaj zanimivega, nekaj teh spominov pa bom skušal opisati:

Z imenom TITO me vežeta še dva dogodka sredi vojne vihre, ki vsekakor sodita v ta prispevek.

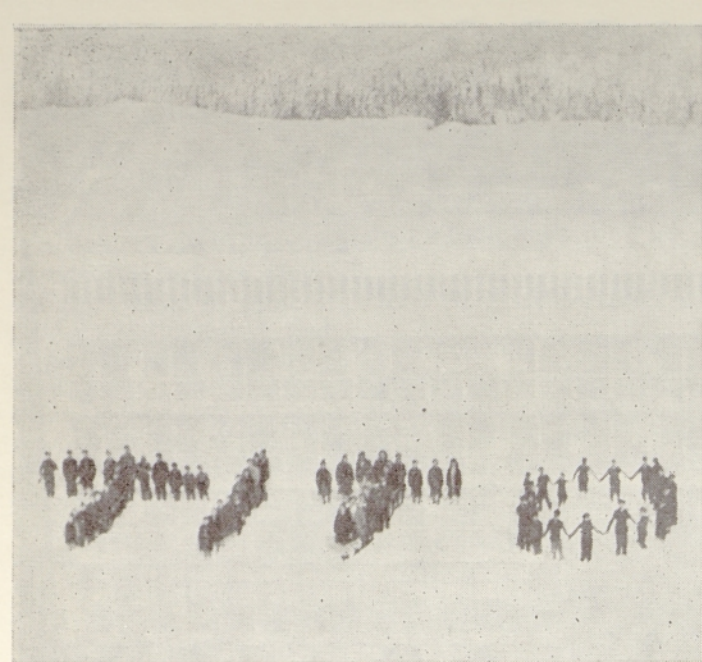
Bilo je leto 1943, ko je mladinski funkcionar VELJKO prinesel na Gorenjsko prvo Titovo fotografijo. Ker je bila moja mati fotografinja v Škofji loki, smo posredovali to edino Titovo sliko njej, da bi jo razmnožila na nekaj sto posnetkov, da bi jih nato posredovali partizanskim enotam, aktivistom in simpatizerjem po Gorenjskem in Primorskem. Ker je fotografij kmalu zmanjkalo, so partizani naročili nove. Ker pa so bile kurirske zveze trenutno prekinjene, je mati zaradi varnosti fotografije shranila v pločevinasto škatlo in vse skupaj zakopala na vrtu pod smetiščem. Sosedovi otroci, ki so večkrat brskali po smeteh, da bi prišli do lesenih koleščkov, na katerih so bili naviti filmi, so po naključju odkopali škatlo in jo odprli. Začuden so opazovali vsebino, saj so bili v škatli poleg Titovih fotografij še slike loških partizanov. Povsem po naključju pa so v tem času na našem vrtu nemški policisti napeljevali telefon, eden od policajev je bil radoveden, kaj imajo otroci v rokah. Ko je pogledal, je iztrgal vse skupaj otrokom iz rok in planil v avto ter se odpeljal na sedež gestapa v Škofji loki. Medtem pa je bila tudi že mati obveščena o dogodku, toda žal prepozno, ker se je pred hišo že ustavil avto z gestapovci,

ki so jo aretirali in nato po zaporu v Begunjah poslali v taborišče.

Drugi dogodek med vojno se je zgodil v vasi Trava na Kočevskem blizu Čabra. Kot partizanski fotoreporter sem vstopil v kmečko hišo, kjer je bil pouk v partizanski šoli. Otroci so na tabli pravkar napisali ime TITO. Z učiteljico Nado Vreček, ki je poučevala te otroke, sva prišla na idejo, da bi zunaj na snegu otroci s svojimi telesi izpisali ime TITO. Toda učencev je bilo premalo za vse štiri črke. Na pomoč so priskočili še partizani, ki so bili takrat v bližini, in tako je nastal zgodovinski posnetek. Fotografija je uspela in je bila še med vojno objavljena v zvezniških časopisih med drugim tudi v ZDA.

Kot sem že omenil, sem Tita prvič videl in fotografiral v Savljah pri Ljubljani, ko je sprejemal borce, aktiviste, delegacije iz Slovenije. To so bili nepozabni trenutki, saj večina do takrat še ni videla Tita. Kar na lepem se mi je pokvaril fotoaparatus, nikakor nisem uspel več napraviti posnetka. Mojo zadrego je opazil Tito in mi takoj priskočil na pomoč. Posodil mi je svoj fotoaparatus, tako da sem lahko uspešno opravil nalogo. Ko sem mu vrnil aparat in se mu zahvalil, mi je odvrnil: »Vsi me fotografirajo, toda slik mi nihče ne pošlje, upam, da bom tokrat le dobil slike.«

Ob neki drugi priliki, ko je Tito obiskoval kraje na Štajerskem, sem ga fotografiral z delavci, ki so gradili hidrocentralo. Nato je pristopil k meni in se zanimal, kakšni so moji fotoaparatusi. Ko je pogledal fotoaparatus od blizu, se je ozrl k meni in me vprašal, kako da fotografiram s tem fotoaparatusom. Ni mi bilo takoj jasno, kaj misli in sem mu odvrnil, da je aparat zelo

dober. Nakar mi je Tito odvrnil: »To vem, da je dober. toda objektiv ni čist«. Postalo mi je nerodno. Tega dogodka sem se kasneje večkrat spominjal, pa tudi objektivni so bili ob kasnejših srečanjih s Titom vedno čisti.

Bilo je v Planici ob tednu smučarskih poletov. Tito je z razglednega stolpa vedro razpoložen sledil poletom in vztrajno fotografiral. Sam nisem uspel priti na stolp, ker ni bilo prostora. Pa me opazi Tito in me takoj pokliče. Ko sem le uspel priti do njega, mi je izročil svoj fotoaparatus prošnjo, naj z njegovim fotoaparatom napravim nekaj posnetkov njega in prizorišče. Ker pa je bil to neki novi fotoaparatus, se nisem takoj znašel, kako deluje in mi je vse to Tito lepo pojasnil. Tito pa je vzel v roke moj fotoaparatus (takrat je bil objektiv čist) in še sam napravil nekaj posnetkov. Tito odlično obvlada fotografsko tehniko in če mu je le čas dopuščal je fotografije, ki jih je posnel, tudi sam izdelal.

EDI ŠELHAUS

Na sliki desno:

Predsednik Jugoslavije Josip Broz Tito in predsednik predsedstva SR Slovenije Sergej Kraigher

KLI

„KLI“ OKNA IN BALKONSKA VRATA

KOMBINAT LESNE INDUSTRIJE — LOGATEC,
SLOVENIJALES
TELEFON: 74-333

NA TISOČE STANOVANJ, KI SMO JIH
OPREMILI Z OKNI »KLI« V JUGOSLAVIJI
IN V INOZEMSTVU, POTRJUJEJO VISOKO
KAKOVOST NAŠIH IZDELKOV.

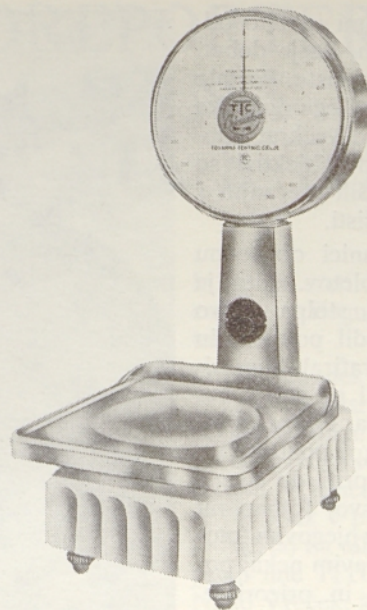
DOSTAVA NA DOM.

MONTAŽA V OBJEKTE NA PODROČJU
GORENJSKE, DOLENJSKE, NOTRANJSKE
IN PRIMORSKE.

GARANCIJA VGRAJENIH IZDELKOV.

PRODAJALNA V LOGATCU ODPRTA VSAK
DAN OD 6.—18. URE IN OB SOBOTAH
OD 8.—12. URE.

ZAHTEVAJTE PROSPEKTE IN CENIKE!

USPEHI LIBELE — CELJE NA TUJIH TRŽIŠČIH

USPEHI LIBELE — CELJE NA TUJIH TRŽIŠČIH
LIBELA — INDUSTRIJA TEHTNIC IN FINOMEHANIKE, CELJE JE EDINA JU-
GOSLOVANSKA SPECIALIZIRANA TOVARNA ZA PROIZVODNJO TEHTNIC IN
IN TEHTALNIH NAPRAV TER RISALNIH APARATOV.

LIBELINA TOVARNA TEHTNIC, KI IMA IZREDNO BOGATO TRADICIJO V TEJ
ZAHTEVNI VRSTI PROIZVODNJE — ZE VEČ KOT 80 LET, IZDELUJE IZJEMNO
BOGATO IZBIRO TEHTNIC ZA POTREBE INDUSTRIJE, RUDARSTVA, TRGO-
VINE, TRANSPORTA, KMETIJSTVA IN SIROKE POTROSNJE. V EVROPI JE LE
MALO TOVARN, KI BI IZDELOVALE TEHTNICE ZA SKORAJ VSE VEJE
GOSPODARSTVA, TEMVEČ SO LE-TE BOLJ OZKO USMERJENE IN SPECIALI-
ZIRANE ZA DOLOČENA PODROČJA PORABE.

TA SIRINA IZBIRE JE ENA OD PREDNOSTI LIBELE, KI PA ZAHTEVA Z
DRUGE STRANI, DA SE NENEHNO SPREMLJA ZELO HITER RAZVOJ TEHT-
TALNE TEHNIKE NA VSEH PODROČJIH V SVETU. EDINO TAKO NAMREČ
LAHKO ZAGOTOVI LIBELA DOBAVO IZDELKOV, KI SO NA VISOKEM TEHNI-
SKEM NIVOJU IN USTREZAJO SODOBNIM ZAHTEVAM GOSPODARSTVA.
KVALITETNIM IZDELKOM LIBELE PA SE TAKO ODPIRAJO SIROKE MOZNOSTI
PLASMAJA PREDVSEM V DEZELE V RAZVOJU IN ZATO ZE PERSPEKTIVA
LIBELE V IZVOZU ZELO OBETAJOČA. TO DOKAZUJEJO ZE DOSEŽENI
REZULTATI. ZE LETOS BO LIBELA IZVOZILA ZA PREKO 2 MILIJONA DOL-
LARJEV IZDELKOV, V POSREDNEM IZVOZU PA SE ZA POL MILIJONA
DOLARJEV. TAKO BO PRAKTIČNO PRODANO NA TUJI TRD ZE CCA 25 %
PROIZVODNIH KAPACITET, KAR NAJ BI PO SREDNJEROČNEM PLANU DO-
SEGLI SELE LETA 1980.

NA KONCU SE OZIRIMO SE NEKOLIKO PODROBNEJŠE NA NAJPOMEMBNEJŠE
IZDELKE LIBELE.

ZA INDUSTRIJO IZDELUJEMO SODOBNE AVTOMATSKE ELEKTRIČNE IN
ELEKTRONSKE TEHTALNE IN KRMILNE KOT TUDI KAZALNE IN REGISTRIRNE
NAPRAVE ZA AVTOMATSKO OBDELAVO PODATKOV IN DALJINSKO UPRAV-
LJANJE. SEM SPADAJO PREDVSEM DOZIRNE — SARZNE IN ELEKTRONSKE
TRACNE TEHTNICE.

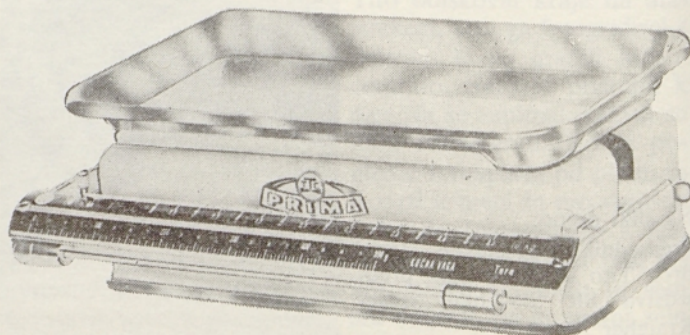
ZA TRGOVINO IN GOSTINSTVO SO NA VOLJO POPOLNOMA AVTOMATSKE
NAMIZNE IN PODNE TEHTNICE.

ZA TRANSPORT IZDELUJEMO POLEG SKLADIŠČNIH SE RAZNOVRSTNE
MOSTNE TEZKE TEHTNICE ZA CESTNA IN TRACNA VOZILA.

ZA KMETIJSTVO IZDELUJEMO RAZNE ZIVINSKE, MLEKARŠKE, DECIMALNE
IN BALANČNE TEHTNICE.

ZA SIROKO POTROSNJO NUDI LIBELA BOGATO IZBIRO NAVADNIH IN
AVTOMATSKIH KUHINJSKIH IN OSEBNIH TEHTNIC, KI JIH IZVAZAMO NA
VSE KONTINENTE.

V OBRATU FINOMEHANIKE IZDELUJEMO POLEG DRUGIH IZDELKOV TUDI
NAJSODOBNEJŠO BIROTEHNIŠKO — RISALNO OPREMO V BOGATI IZBIRI.
TU JE ZAJET LE SKROMEN DEL IZ BOGATEGA PROGRAMA LIBELE, KATERE
IZDELKI SO DOBRO ZNANI PO SVOJI KVALITETI IN IZVRSTNIH REŠITVAH
TUDI V MNOGIH DEZELAH SVETA IN SI VSAK DAN USPEŠNEJŠE UTIRAJO
POT NA MEDNARODNI TRG.

V Trbovljah sem ležal nekaj tednov v občinski bolnici. Zaradi vnetja porebrnice in no tranje krvavitve so mi s punk tiranjem odvzemali tekočino, ki se mi je nabrala v prsnem košu. Posledice te poškodbe pa sem čutil še celo leto. Po več tednih so me iz bolnišnice izpustili in živel sem zopet v svoji čumnati v domači negi. Žandarji me niso kaj posebno zasliševali, po kakšnih opravkih sem hodil, ko sem se pon nesrečil in so le od časa do časa prišli mimo. Zato sem v miru študiral, bral ilegalno literaturo in pisal neke stvari. Bilo je ob koncu maja ali v začetku junija, ko sem osebn o spoznal Tita. Bil sem še zelo slab, le polagoma sem lahko hodil in se nisem smel utrujati, ko sem dobil iz Ljubljane naročilo, naj bom nekega dne zgodaj zjutraj v Rimskih Toplicah, kjer se dobi mo s Kardeljem in Leskoškom. Šele tu sem zvedel, da Tito sklicuje sestanek politbiroja. Da sem tudi jaz član tega biroja, sem izvedel že pred tistim sestankom, ki se je zaradi moje poškodbe izjalovil.

O Titu in njegovih naporih za konsolidacijo partije sem mnogo vedel že od prej. Že leta 1930 sta mi v Franciji o njem govorila Vizjak in Smole, begunca iz Zagreba. Govorila sta mi o znanem sodnem procesu proti »bombašem« in o samozavestnem obnašanju glavnega obtoženca Broza. Čeprav sta bila ta dva begunca demoralizirana in razočarana nad mnogimi komunisti zaradi njihovega slabega vedenja pri policijskih zasliševanjih, pa sta o Brozu govorila kot o redkem zgledu komuniste. Ta zgled pa — tako sta mi govorila — takrat ni imel dosti posnemalcev. Kasneje v moskovski šoli smo ob razpravah o levi in desni frakciji govorili tudi o »zagrebški liniji«. Bilo je to stališče mestnega komiteja partije v Zagrebu in je služilo kot zgled, kako se je treba boriti proti frakcijam za enotnost Komunistične partije Jugoslavije.

Jeseni 1934. leta sem v Ljubljani zvedel, da so to leto omogočili nekemu ilegalcu prehod čez mejo. Na bomba-

(IZ SPOMINOV MIHE MARINKA)

BIL NAM JE SVETEL ZGLED

škem procesu je bil obsojen na pet let robije, ki jih je prestal čvrst in izkušen komunist — delavec. Povedali so mi, da je to tisti, ki se je kot predstavnik CK udeležil pokrajinske konference v Medvodah. O njegovem nastopu so pripovedovali z velikim navdušenjem. Takrat je zagovarjal misel o ustanovitvi KPS in KPH, ki je bila sprejeta na IV. partijski konferenci decembra 1934. Nisem se spomnil, da bi že kdaj slišal za njegovo pravo ime. Nanj se nisem spomnil niti ob člankih, ki sem jih bral v Proletarcu in so bili podpisani z imenom Rudi. Ti Rudijevi prvi članki so med nami zbudili posebno pozornost, ker se je videlo, da njihov avtor dobro pozna pogoje, v katerih delajo komunisti, o stanju organizacij v deželi je pisal jasno in jedrnato.

Četudi je svoje članke in razprave kasneje podpisoval z drugimi imeni, se jih je dalo prepoznati po njihovem značilnem slogu. Mojo pozornost so zbudili zlasti tisti članki, v katerih je obravnaval utrjevanje partijskih organizacij, šibal orahljivost, strah in slabo obnašanje komunistov pri zasliševanjih na policiji in sodiščih. To so bili časi, ko je režim z vsemi sredstvi preganjal komuniste, ko je slabo vedenje posameznikov na policiji povzročalo paniko in demoralizacijo med komunisti. Zato je Tito več svojih članov posvetil skrbnemu kadrovanju. Poudaril je, da je zaupne in odgovorne funkcije v komitejih treba zaupati le preizkušenim komunistom, ki so svojo trdnost že dokazali s svojim obnašanjem na policiji ali pa so drugače kazali, da ne bodo zlahka klonili pred grožnjami, mučenjem in raznimi policijskimi zvijačami.

To so bili časi, ko je bilo važneje sestavljati komiteje in vodstvene organe partije po

preizkušnosti in zanesljivosti kot pa po idejnopolitični sposobnosti.

Med potjo na Lisco sem se na to spomnil in si na tak način razložil, zakaj me je Tito pritegnil v ožje vodstvo.

Da ta drugi sestanek ni bil neke na vrhu Lisce, kjer so se zbrali prejšnjo jesen, sem najbrž bil vzrok jaz. Tovariši so vedeli, da zaostajam, ker zaradi zloma reber nisem mogel napenjati pljuč. V lepem pozno pomladnem jutru smo se ustavili v gozdu, kar v podnožju gore.

Obravnavali smo mednarodne razmere — bilo je to po okupaciji Češkoslovaške, pretresali položaj v državi, veliko pozornost pa smo posvetili pripravam za širše posvetovanje, ki je bilo nekaj tednov kasneje pri Novaku pod Šmarno goro. Spominjam se, da sem opazil, da je novemu Titovemu vodstvu že uspelo kolikor toliko obnoviti organizacije in oblikovati pokrajinska vodstva po vsej Jugoslaviji.

Vse, kar sem do tedaj vedel in slišal o Titu, mi je to prvo srečanje popolnoma potrdilo. Imel sem različne izkušnje z raznimi vodilnimi funkcionarji, ki so za krajši čas prihajali iz tujine in sem o nekaterih ohranil prav slabe vtise. Niso me niti spodbujali niti kazali razumevanja za moje težko petletno životarjenje v Trbovljah. Nisem pričakoval velikih tolažilnih besed ali materialne pomoči partije, ki je bila vedno v finančni stiski. Dovolj mi je bilo, če so mi tovariši dali čutiti, da razumejo in upoštevajo težke okoliščine, v katerih živim.

Pri Titu pa sem doživel veselo presenečenje. Že pred začetkom seje me je spraševal nekatere podrobnosti in po tem sem videl, da je v splošnem obveščen, v kakšnih razmerah sem živel in kakšna je bila moja preteklost. Za

temi drobnimi vprašanji sem čutil njegovo zanimanje za mene, ne da bi me kakorkoli ocenjeval. To mi je mnogo pomenilo, kaj takega nisem čutil pri nobenem drugem odgovornem človeku, ki je prišel iz tujine.

Najbolj me je pa Tito presenetil po končani seji, ko mi je ob slovesu dal 3000 dinarjev in rekel: »Evo, tu imaš nekaj za priboljšek k tvojemu mizernemu zaslužku.« To je bilo za mene veliko denarja, ki sem se ga kar bal, ker bi bil sumljiv, če bi ga žandarji našli pri meni, saj je moj zaslužek pri polni zaposlitvi dosegel komaj 500 dinarjev. Prislانovim sem od tega dajal po 300 dinarjev na mesec za hrano in pranje perila. Nerodno mi je bilo vzeti te tri tisočake — saj se vedel, da je Tito odklonil nadaljno subvencijo Kominterne in je partija s težavo zbirala sredstva za svojo dejavnost — pa me je Tito opogumil: »Vzemi in molči, saj že mesece nisi nič zaslužil in tebi se ne spodobi prosjačiti.« Obenem pa me je opozoril, naj na zunaj ne spreminjam načina svojega življenja.

Tito je ob najinem prvem srečanju tudi po svoji zunanosti napravil na mene globok vtis. Videz elegantno oblečenega gospoda mi je izdal njegovo zagrebško poreklo. Zagrebčani, tudi delavci, so bili znani, da so se radi lepo oblačili. (Tudi v revirjih so bili mladi fantje v prostem času vedno lepo oblečeni.) Še bolj pa mi je padel v oči prstan z velikim briljantom, ki ga od tedaj vedno vidim na njegovi roki. Takrat sem si takoj mislil, čemu mu služi ta prstan. Ni ga nosil zaradi nečimrnosti, pač pa je hotel predstavljati imovitega gospoda in s tem odvrčati sum žandarjev in policajev, da ne bi pomislili, da bi se za tako zunanostjo lahko skrival nevaren komunist.

Ko sem Titu ob nekih slučajnih razgovorih ob 50-letnici KP omenil to najino prvo srečanje in tiste tri tisočake, mi je krohota je odgovoril: »Eh, pa sada možeš, da mi vratiš — i to sa kamatima!«

ZASAVJE SPET DIHA

Če je kdaj beseda nanescila na zasavsko dolino, se je že od nekdaj vsak najprej spomnil na premogovnike. V zadnjih letih pa je bolj kot na črni premog v zvezi z Zasavjem marsikdo pomislil na »plin iz termoelektrarne« (kot domačini imenujejo žveplov dioksid), ki je uničeval rastlinje in načenjal zdravje ljudi in živali v teh krajih. Prav po njegovi zaslugi so se Zasavčani »ponašali« s svojevrstnim čudežem narave — drevjem, ki ima zaradi nenormalnih ekoloških razmer na isti veji cvet in sad obenem.

Že lani poleti in jeseni pa kmetje na obronkih hribov nad tesno dolino Save med obiranjem sadja niso opazili cvetja. To zasavsko znamenitost je zamenjal 360 metrski dimnik trboveljske termoelektrarne. Ta, najvišji dimnik v Evropi, je pregnal nevarnost, da bi zasavska dolina shirala. Uničujoč dim je pognal visoko med oblake in zagotovil, da so Zasavčani po več letih le zadihali svež zrak, desetkrat manj umazan in zadušljiv kot že leta nazaj.

Zadušitev v žveplovem dioksidu je namreč v zadnjih letih dolini Save okoli Trbovelj in Hrastnika že resno pretila. Kmalu po vojni smo tam zgradili termoelektrarno. Njena lokacija v kotlini med hribi je bila z vidika varovanja človekovega okolja pa tudi zdravja samih ljudi vse prej kot primerna. Dim iz njenega dimnika se je valil proti tlem, ker se zaradi toplotne inverzije ni mogel razredčiti in povzpeti v višino. Vendar pa na to ni nihče pomislil. Bili smo sredi obnove domovine, ko je bil industrijski razvoj naš prvi cilj. Zanj je bila potrebna energija, za energijo pa premog. In tega je v Zasavju na pretek.

Žal pa je ta premog vseboval (in še vsebuje) izredno veliko žvepla (1,50 do 3 odstotke). Svojčas so nekateri celo predlagali, da bi iz njega pridelovali žvepleno kislino. Tako sta obe termoelektrarni vsak dan skozi svoja dimnika izbruhali kar 240 ton žveplovega dioksida, ki se je sproščal iz premoga. Velikokrat je ta ogromna količina zadušljivega dima obstajala pri tleh za-

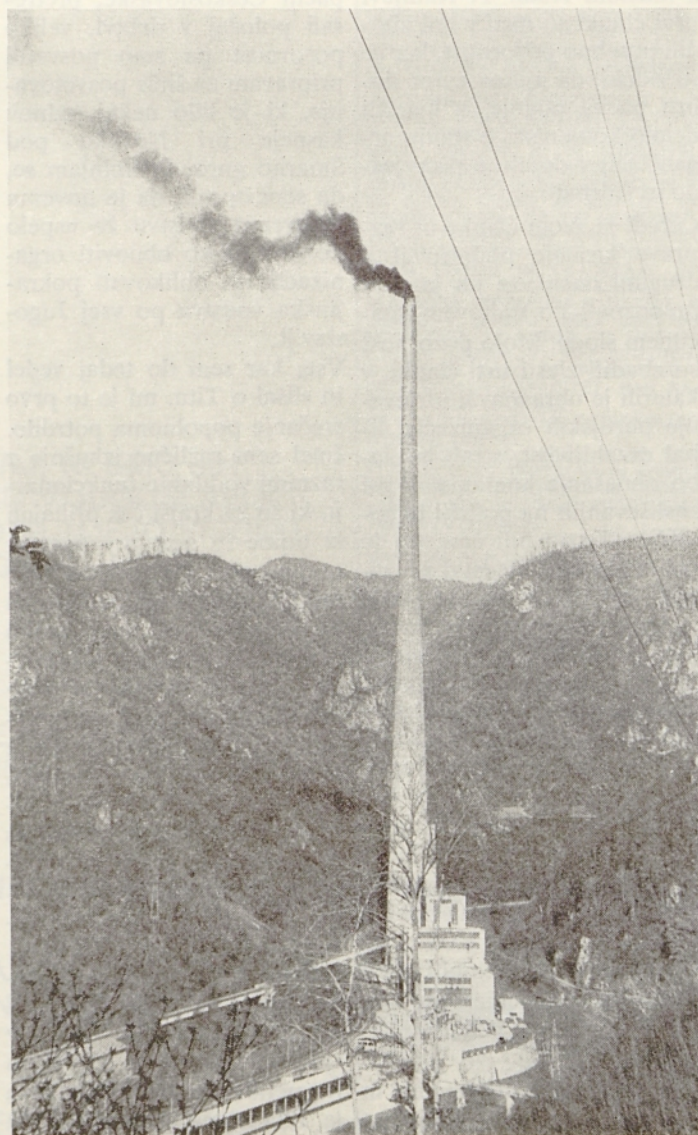
radi neprobojne zračne plasti, ki se je pojavila ob toplotnih inverzijah in kot zadušni klubuk pokrila dolino. V stiku z vlago pa se je žveplov dioksid spremenjal v žvepleno kislino, ki je kot ogenj uničevala zelenje več kilometrov naokoli. Prve poškodbe na rastlinah so se pojavile v večjem obsegu pred 20 leti, ko je začel obra-

tovat 3. kotel v TE 1. Takrat so odmrle smreke. Ko je začela delovati TE 2, so koncentracije žveplovega dioksida v zraku dosegle katastrofalne številke. Leta 1972 je bilo poškodovanega že 5000 hektarov gozda, 80 hektarov pa popolnoma uničenega. Ker se je suho drevje podiralo, se je ponekod že začela pojav-

ljati erozija — prvo grozljivo znamenje umiranja doline. Dež je zemljo, upuštošeno rastlinja, spiral do gole skale, koprena dima in prahu pa je dan za dnem ovijala kraje in dušila vse, kar je bilo živega. Ko so pred šestimi leti začeli meriti onesnaženost zasavskega zraka, je meteorološki zavod SRS kupil naprave, ki so beležile do 10 miligramov žveplovega dioksida v kubiku zraka. Toda v Zasavju so takoj odpovedale — v zraku je bilo namreč precej več žveplovega dioksida, kot je mogel pokazati kazalec. Preuredili so jih na 20 miligramov, pa pogosto tudi to ni zadostovalo. Naj ob tem povemo, da republiški zakon o varstvu zraka pred onesnaženjem dovoljuje dnevno koncentracijo žveplovega dioksida le do 0,30 miligrama v kubiku zraka, polurno pa do 0,75 miligrama. Močno onesnažen zrak pa ni bil le v bližini dimnikov, pač pa povsod tam, kamor je veter odnesel dim. Nad »plinom« so se pritoževali v Savinjski dolini, v Račečah, požgal je rastje tudi v Sevnici. Vendar ni uničil samo rastlinja, načenjal je že zdravje ljudi.

Prav zato so Zasavčani zahtevali, da je nujno treba nekaj ukreniti. Toda kaj, saj ustaviti obratovanja termoelektrarne ni bilo mogoče. Po številnih predlogih so se v Zasavju odločili za dimnik, ki naj bi bil tako visok, da bi presekal zaporni zračni sloj in rešil dolino pred zadužitvijo. Nad to plastjo, kjer je kroženje zraka neprimerno večje, naj bi se žveplov dioksid razredčil do neškodljive količine. Ta rešitev je videti preprosta, kar pa ne drži. Težave so se pojavile z določitvijo višine dimnika, saj je bila višina zaporne zračne plasti dalj časa neznanka. Če bi bil dimnik nižji od te plasti, ne bi zalegel in bi bili vsi naporji zaman. Po številnih, dolgotrajnih meritvah in zapletenih računih so strokovnjaki meteorološkega zavoda SRS predlagali višino 385 metrov. Komisija se je odločila za 360 metrski dimnik, kar zadostuje za zaščito nižje zračne plasti (ožje doline in dna). Vsak nadaljnji meter bi gradnjo iz-

Lani zgrajeni dimnik trboveljske termoelektrarne je s svojimi 360 metri najvišji v Evropi in drugi na svetu. Zasavje je zdaj nekoliko bolj čisto

redno podražil, ozračja, ki ga Zasavčani dihajo, pa ne bi bistveno bolj očistil. Sicer je pa tudi s to višino najvišji dimnik v Evropi in drugi na svetu.

Maja lani je bil dimnik zgrajen. Zadušljivi plini se tako dvigajo 360 metrov visoko med oblake, najvišje v Evropi, naprave meteorološkega zavoda SRS pa merijo, za koliko je zrak zdaj čistejši. Iz njihovih merjenj izhaja, da sedaj TET 2 le še neznatno onesnažuje ozračje v nižjih predelih, torej v ožji dolini Save in na dnu trboveljske kotline, nekoliko bolj pa v višjih predelih, vendar tudi tu precej manj kot nekdanj. Seveda pa to ne pomeni, da zdaj Zasavčani dihajo čist zrak. Še vedno ga zaprašujejo cementarna, steklarna v Hrastniku in kemična tovarna ter stara termoelektrarna. Vendar pa je dimnik občutno zmanjšal onesnaževanje ozračja iz TET 2 — glavnega krivca zadušljivega zraka in ko si bo še ostala industrija nabavila ustrezne filtre, bo skozi Zasavje zavel svež zrak. O tem, da je dolina rešena pred zadušitvijo, najbolj zgovorno priča rastlinje, ki je spet začelo poganjati. V poskusnem nasadu agrometeorološke službe pri Dolinškovi kmetiji na Praprotnem nad Savo, kjer je bil zrak včasih hudo onesnažen (zato so se morali Dolinškovi preseliti v dolino, saj na njihovi zemlji zaradi »plina« ni zraslo prak-

tično ničesar), je zadnje poletje pognal grah. Špinača je šla celo v cvet, kar se ni dogajalo ves čas delovanja TET 2. Pred dobrimi tremi leti so pridelali 132 centov krompirja na hektar, zadnja letina pa je znašala 218 centov. Zrasla je koruza, celo ajda. Zeljne glave, ki prej niso bile užitne, pa so zrasle do teže okoli dveh kilogramov. Tam, kjer je podrast izginila, se je ponovno pojavila, drugje pa se je okrepila. Najbolj spodbudno pa je, da letos ni bilo drugega olistanja in poznega cvetenja. Osmodilo je le najbolj občutljive rastline, listje pa je odpadlo precej kasneje kot zadnja leta.

Dolina je torej rešena pred uničenjem, vendar pa ne bi smeli zadovoljni ostati križem rok. Z novim dimnikom, pa onesnaževanja ozračja nismo preprečili, pač pa le prenesli iz doline v višje zračne sloje. Žveplov dioksid smo pregnali med oblake, ne pa odstranili in če se bo inverzija pojavila nad dimnikom, bodo Zasavčani spet začutili v ustih okus po žveplu. Dokončna rešitev bi bila čistilna naprava, ki je tudi predvidena v drugi fazi sanacije. Zaenkrat pa je še veliko predraga, zlasti pa tehnično nedodelana. Čeprav torej dimnik ni idealna, je pa v tem trenutku prav gotovo edina sprejemljiva in izvedljiva rešitev.

SILVESTRA ROGELJ

STOPRVO LETO ČIPKARSKE ŠOLE

Potem ko je v preteklih desetletjih iskala prostor pod soncem in previhrala mnoge viharje, je čipkarska šola v Idriji lani dočakala 100-letnico svojega obstoja. Ta svojevrstna šola je zaživela svojega poslanstva vredno življenje šele zadnja leta, ko je postala sestavni del šolskega centra Idrija. Ne le podatek,

ni, da ni poklica, kjer bi bilo treba isto potezo tolikokrat pokazati in obrazložiti. Prav nič se ne huduje, če si dekleta prišepetavajo rešitev neznanke s sukancem in bučko. Počuti se mirna, odkar s štipendijami skrbijo tudi za učiteljski kader njihove šole.

STANE JESENOVEC

Učiteljica klekljanja Marija Jereb z eno najlepših čipk, ki jo je izdelala njena učenka za diplomsko nalogo. Zanj je potrebovala skoraj eno leto — Foto: Stane Jesenovec

Motiv iz starega dela Idrije z značilno hišo loško-cerkljanskega tipa s številnimi okni

da ima letos pet učiteljic klekljanja na skrbi skoraj 430 učenk in učencev v Idriji, Cerknem, Spodnji Idriji ter Črnem vrhu, ampak resnica, da bi bilo lahko slušateljev še več, priča, da so mnogi spoznali, kako pomembna je ta dejavnost za razvoj ročne spretnosti otrok in oblikovanje njihovih estetskih meril. Med učiteljicami klekljanja je po delovnem stažu najstarejša Marija Jereb. Že dobra tri desetletja poučuje v idrijski čipkarski šoli. Letos vliva natančnost, vestnost, potrpežljivost 110 dekletom in fantom. To je kar 40 več, kot predvidevajo merila. Tolikšno je zanimanje za to šolo. Vesela je, da se zanimanje za obrt, s katero se je ona prvič srečala, ko ji je bilo šest let, veča. Me-

IDRIJSKI RUDNIK OBSTAL

Rudnik živega srebra v Idriji, ki skriva v svojih nedrih kar deset odstotkov svetovne zaloge živega srebra, je dokončno nehal delati. Varstvo okolja po vsem svetu je narekovalo manjšo porabo živega srebra. Njegova cena, ki je bila še pred desetletjem zanimiva, se je strahovito znižala. Idrijski rudnik je že nekaj let posloval z izgubo. Lani je izguba tako narasla, da so se po temeljitem premisle-

ku odločili, da rudnik začasno preneha delati.

V začetku aprila je bila proizvodnja dokončno prekinjena. Rudarjem so zagotovili socialno varnost, večina bo našla delo v drugih obratih in tovarnah v Idriji in okolici. Precej rudarjev pa bo še naprej opravljalo vzdrževalna dela v rudniku. Računajo namreč, da bi rudnik spet oživil, ko bo cena živemu srebru na svetovnem trgu ugodnejša.

Zadružni ali gasilski dom. Rahlo zaprašene zavese so dvignjene, betonska tla v začetku gledalce kar zmrazijo. Med prireditvijo se ogrejejo srca in dlani, in na koncu je toplo tistim na betonskih tleh in tistim na odru. Prvim zato, ker so doživeli nekaj res lepega in mnogim popolnoma novega, drugim zato, ker so dali prvim to lépo, novo, enkratno... Umetnik mora med ljudi. Do potankosti mehanizirani odri, pozlačene lože in bleščeče večerne obleke ne smejo ostati njegov delovni prostor.

Ladko Korošec, svetovnoznani basist, je kot operni pevec prepotoval in nastopal malodane po vseh državah sveta, le v Avstraliji ni bil. Ko sem prešteval tuja mesta oziroma operne odre, kje vse je gostoval, sem prišel do številke enainpetdeset. Recitator Marjan Benedičič je s slovenskim gledališčem prepotoval mnogo evropskih držav, ob glasbi izpod tipk pianista in nekdanjega prvaka na harmoniki, Milana Stanteta, so uživali marsikje...

Ti trije umetniki nastopajo zdaj po Sloveniji. V podeželskih dvoranah ni bleščečih luči in mehkih sedežev, so pa vedno polne hvaležnih in navdušenih poslušalcev in mnogi takrat prvikrat doživijo resnični utrinek operne ali gledališke umetnosti.

Ladko Korošec, Marjan Benedičič in Milan Stante sodelujejo tako že štiri leta. V tem času so imeli približno stopetdeset nastopov po večjih, predvsem pa manjših slovenskih krajih. »Že ko sva hodila z Marjanom v dramsko šolo, sva se pogovarjala, da bova, ko bova zrela igralca, hodila nastopat po deželi. Vidite, in zdaj se je to zgodilo! Po vsem svetu sem bil, zdaj pa vandramo po slovenskih hribih in dolinah in smo srečni. Veste, to so velike stvari: pridemo res med ljudi, med tiste, ki morda nikoli ne morejo priti k nam v gledališče ali opero,« prepričano pripoveduje Ladko Korošec. »Pred kratkim smo bili v Žažarju,« omenijo mimogrede. »Saj veste, kje je Žažar?« Odkrito priznam, da ne vem.

NASTOPI PO SLOVENSkih HRIBIH IN DOLINAH

UMETNIK MORA MED LJUDI...

»To je v hribih nad Polhovim Gradcem. In v mnogih takih krajih smo že nastopali, za katere marsikdo ne ve, da sploh so. Največkrat v šolah, pa v gasilskih ali zadružnih domovih. Včasih moramo do dvorane tudi pešačiti in pustiti avtomobil nižje.«

Ponekod so nastopali tudi že po petkrat, seveda vedno z drugim programom. Naštudirane imajo tudi posebne sporede za dan žena, za praznik dela, dan republike ter so vedno dobrodošli gostje na številnih prireditvah, na katere jih vabijo šole, delovne in družbene organizacije, različna kulturna društva in drugi.

Njihov program je okvirno takle: v prvem, koncertnem, delu poje Ladko Korošec narodne, umetne in partizanske pesmi ter operne arije, na

klavirju ali harmoniki ga spremlja Milan Stante, ki izvaja tudi nekaj solističnih točk, recitator Marjan Benedičič pa se predstavi z izbranimi pesmimi domačih in tujih avtorjev.

V drugem delu pa Ladko Korošec prikazuje in seveda tudi sam komentira filme, ki jih je bil posnel na svojih številnih opernih gostovanjih po svetu. Dolžina vseh je za približno petnajst celovečercerov in zato se s prireditelji vedno prej dogovori, kaj želijo, da jim prikaže. »Posnetih imam mnogo zanimivih stvari, ki se jih sicer redko vidi. Na primer: na Japonskem je prepovedano slikati templje, toda uspelo mi je dobiti posebno dovoljenje in ko sem snemal, sem imel policaja za spremstvo in varstvo. V Aleksandriji so mi priskrbeli oficir-

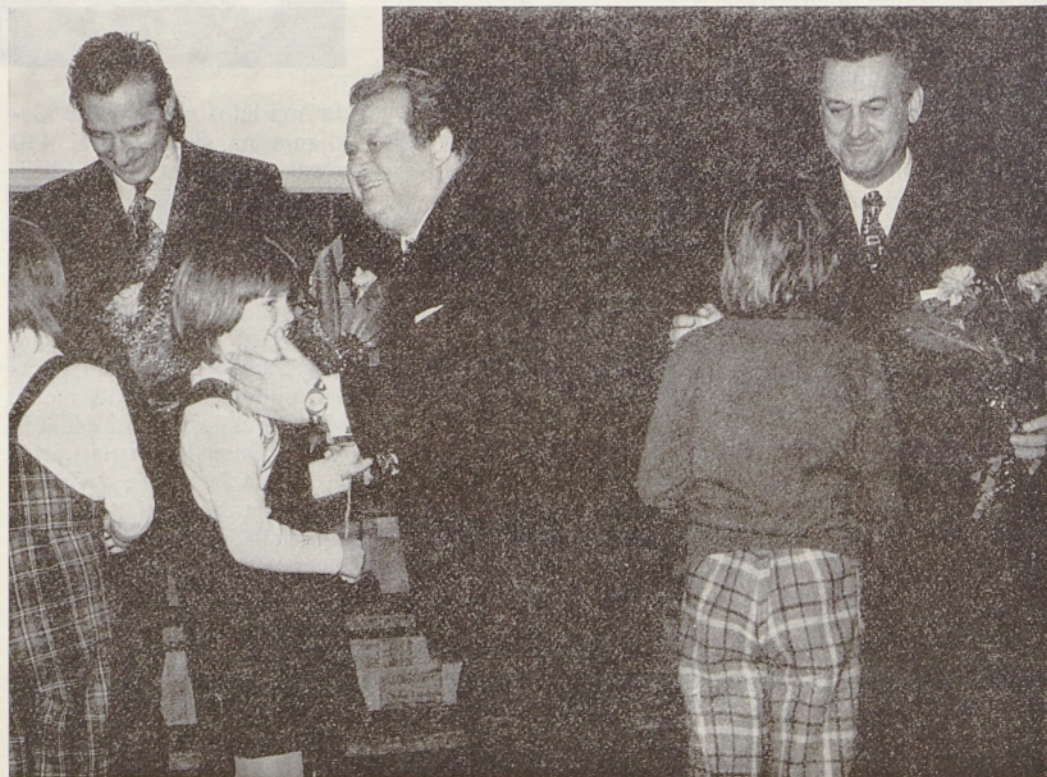
ske uniforme, da sem se lahko približal Farukovemu dvoru in ga spravil na filmski trak. V Španiji sem snemal bikoborbo le zato, da lahko pokažem, kako krvava rihta je to, ki ljudem ne more biti v čast,« pripoveduje Ladko Korošec, ki je zdaj v pokoju, vendar še vedno gostuje v mariborski in beograjski operi, sodeluje na različnih koncertih in ima poleg številnih funkcij tudi mesto podpredsednika rudarskega pevskega zbora Loški glas, ki se zdaj vneto pripravlja na koncert ob petdesetletnici obstoja. Milan Stante je pravnik v »Salusu«, Marjan Benedičič pa sekretar občinskega sveta za kulturo v občini Ljubljana Moste-Polje.

»Načrtujete tudi kaj gostovanj v tujini?«

»Dogovarjamo se za nastope na Tržaškem in na Koroškem. Čeprav smo na tesnem s časom, pa si ga bomo za vsako gostovanje med našimi rojaki v tujini prav radi vzeli!«

PAVLE JAKOPIČ
FOTO: M. GARBAJS

Milan Stante, Ladko Korošec in Marjan Benedičič so po vsakem koncertu deležni toplih zahval in šopkov.

To, o čemer so še do nedavne-
nega ljudje le sanjali, se je
sedaj izpolnilo: da bi lahko
tudi videli atome. Elektron-
ska mikroskopija gradi že ta-
ko zmogljive aparate, da s
svojo povečavo in kvaliteto
slike omogočajo, da je mogo-
če ne le videti atome, marveč
tudi vanje. Na tem področju
znanosti je danes med vodil-
nimi znanstveniki v svetu Slo-
venec prof. dr. ALEŠ STROJ-
NIK, dipl. inž. elektrotehnike.
»Res je, da skozi moderne
mikroskope lahko vidimo
atome,« pripoveduje dr. Stroj-
nik, vendar pa smo znanstve-
niki s tem dobili zaenkrat le
potrdilo, da je zgradba snovi
res takšna, kot smo si pred-
stavljali. O sami zgradbi pa
nas zanima še marsikaj dru-
gega, kar nam sedanji elek-
tronski mikroskopi ne morejo
pokazati. Zato gradimo izpo-
polnjene aparate, zlasti takš-
ne, ki bodo omogočali upora-
bo debelejših preparatov.
Takšen mikroskop smo na
univerzi v Arizoni, ZDA,
pravkar zgradili za napetost
1 milijon voltov, nekakšen
»televizijski mikroskop, ki je
že doslej pokazal izredne re-
zultate. Na tem delamo sedaj
dalje...«

Dr. Aleš Strojnik je bil prvi
v Jugoslaviji, ki je s svojimi
sodelavci zgradil elektronski
mikroskop — enega od prvih
petih na svetu. Za svoje za-
sluge na tem področju je do-
bil najvišjo slovensko nagra-
do za kulturne dosežke —
Prešernovo — in za uspehe
na področju znanosti — Kid-
ričevo. V svojih raziskavah
pa je prišel tako daleč, da je
bilo doma že težko financirati
njihovo nadaljevanje. Zato je
s privolitvijo univerze v Ljub-
ljani in njene elektrotehniške
fakultete odšel na tuje, kjer je
nadaljeval s svojim znanstve-
nim delom. Leta 1967 je od-
potoval najprej v Melbourne,
Avstralija, kjer je zgradil mi-
kroskop za 600.000 voltov,
nato pa v ZDA, kjer deluje
še danes kot univerzitetni
profesor elektronske optike in
nekaterih drugih predmetov,
hkrati pa vodi raziskave na
meji sedanjih znanstvenih
zmogljivosti. Kot gostujoči
znanstvenik pa sodeluje tudi
drugje po svetu, tako v Karls-
ruhe v ZR Nemčiji, kjer nem-

PROF. DR. ALEŠ STROJNIK
SLOVENSKI ZNANSTVENIK SVETOVNEGA SLOVESNA

POGLED MED ATOME

ški in angleški znanstveniki
skupaj grade elektronski mi-
kroskop za 3—5 milijonov
voltov!

»Ko bi v Sloveniji hoteli gra-
diti takšne mikroskope, bi to
odtegnilo preveč denarja dru-
gim raziskovalnim področ-
jem,« pravi dr. Strojnik. »Pre-
pričan pa sem, da jih bomo
nekoč gradili tudi pri nas.
Slovenski znanstveniki, zlasti
strokovnjaki za elektroniko,
so med vodilnimi v svetu. Kot
so nas nekdam cenili zaradi
uspehov na področju elek-
tronske optike, tako je zdaj
cenjena skupina prof. dr. Loj-
zeta Vodovnika, dekana fak-
ultete za elektrotehniko v
Ljubljani. Ta skupina se us-
pešno ukvarja z biokiberneti-
ko, predvsem z električnim
vzbujanjem paraliziranih u-
dov, za kar vlada v svetu iz-
redno zanimanje.«

»Menim, da ima v znanosti
majhna država v primerjavi z
veliko prav to možnost: da
gre na izbranih področjih v
vrh svetovne znanosti. In
prav to nam je v Sloveniji
uspelo,« izjavlja dr. Strojnik.
Kljub temu, da je že deset let
odsoten, uporablja dr. Stroj-
nik izraze »pri nas« in »do-
ma« izključno za Slovenijo.
Ali se nameravate vrniti? ga
zato povprašamo. — »Že ko-
maj čakam, da bo to mogoče,«
nam odgovarja, »in da bom
lahko izkušnje, ki sem si jih
pridobil ob delu na tujem,
koristno uporabil doma.«
Pri tem misli dr. Aleš Stroj-
nik zlasti izkušnje na področ-
ju pedagogike, poučevanja
bodočih novih znanstvenikov,
ki bodo to znanje, s katerim
danes razpolagajo le redki
raziskovalci, prejeli že v času
svojega fakultetnega študija.

Seveda nas je zato zanimalo,
kaj pove primerjava med slo-
venskimi in jugoslovanskimi
univerzami ter med univerzami
v svetu oziroma v ZDA,
kjer je dr. Strojnik sedaj pro-
fesor.

»V Sloveniji in po drugih
univerzitetnih središčih v Ju-
goslaviji, dajejo univerze svoj-
jim študentom izredno teoret-
sko znanje, ki se more pri
diplomirancu skoraj primerja-
ti z znanjem ameriškega dok-
torja znanosti. Pač pa zaosta-
ja praktično znanje, ki ga v
Sloveniji odrivamo bolj v
srednje šole. Ameriška indu-
strija pa izvaja na svoje uni-
verze izreden pritisk za ta-
kojšnjo uporabnost, kjer pa
se zahteva visoko teoretsko
znanje, zato slovenski znanst-
veniki druge države kar izzi-
vajo, da jih pritegnejo na
delo.«

»Ali je to vzrok »uvoza sive
tvarine«, kakor imenujejo tu-
di možgane, torej pamet?«

»Ja, to je ta slovenski izvoz.
Največji je bil v času prvih
sputnikov, ko so se ZDA
zbale za svoj prestiž. Ko pa
so prišle prve posadke na Lu-
no, se je uvoz zaustavil in se-
daj se dogaja že tudi obratno:
ne le, da se vračajo nazaj v
domovino evropski znanstve-
niki, ampak prihajajo tja tudi
ameriški... Vendar pa je še
dosti slovenskih znanstven-
ikov, ki uspešno delujejo mar-
sikje po svetu...«

Ob nedavnem obisku v Ljub-
ljani, ko je nastal tudi tale
naš zapis, je dr. Aleš Strojnik
pripravil dvoje predavanj in
je z njima vzbudil med štu-
denti in univerzitetnimi pre-
davatelji izredno zanimanje.
Nekaj misli s teh predavanj
smo vam v našem zapisu tu-
di posredovali. Za sklep po-
sredujemo še tole njegovo mi-
sel: »V znanosti smo se usta-
vili pred neko steno. Sedaj
moramo najprej v širino, u-
porabiti kaže vse odkrite
možnosti... Medtem pa del
znanosti že prodira dalje. Kar
smo vedeli včeraj, nas danes
ne zadovoljuje več!«

Prof. dr. Aleš Strojnik

GRADBENO PODJETJE **MEGRAD**

LJUBLJANA, CELOVŠKA C. 136 — TELEFON 56-341

- IZVAJA VSE VRSTE VISOKIH GRADENJ,
- DOBAVLJA DIPESTR — PENOBETON V STANDARDNIH DIMENZIJAH ZA IZOLACIJSKE PLOŠČE, PREDELNE STENE IN POLNILNE ZIDOVE,
- VRŠI STROJNE USLUGE IN TRANSPORTE,
- IZDELUJE STAVBNO POHIŠTVO IN OPREMO,
- PRODAJA VSE VRSTE GRADBENEGA MATERIALA, OPRAVLJA VSE PROJEKTANTSKE USLUGE,
- NUDI GOSTINSKE USLUGE DRUŽBENEGA STANDARDA.

CENJENIM STRANKAM SE PRIPOROČAMO!

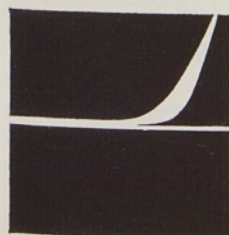

aerodrom ljubljana-pula

AERODROM LJUBLJANA PREDSTAVLJA S SVOJO LEGO, KI JE NA PREHODU IZ SREDNJE V JUŽNO EVROPO IN IZ ZAHODNE V VZHODNO EVROPO, ŠIROKO OKNO V SVET ZA SLOVENSKO, KOT TUDI OSTALO JUGOSLOVANSKO PODROČJE, PRITEGNE PA TUDI GOSPODARSKE IN TURISTIČNE TOKOVE IZ SOSEDNJE ITALIJE IN AVSTRIJE. IMA VSE POGOJE, DA RAZVIJA POTNIŠKI IN BLAGOVNI ZRAČNI PROMET ZA ŠIRŠE, IZVENSLOVENSKO PODROČJE. LETALIŠČE RAZPOLAGA Z MODERNO PRISTAJALNO STAVBO, KI LAHKO LETNO SPREJME DO 1.000.000 POTNIKOV, KOT TUDI Z MODERNIM BLAGOVNIM TERMINALOM, KI JE OPREMLJEN ZA PALETNO-KONTEJNERSKI PREVOZ BLAGA NA VSE KONTINENTE SVETA. REDNE POTNIŠKE LINIJE GREDU V SLEDEČA MESTA: LONDON, PARIZ, AMSTERDAM, ZÜRICH, FRANKFURT, MALTA, TUNIS TER TOVORNI LINIJI: FRANKFURT IN ZÜRICH. POMEMBEN JE TUDI TURISTIČNI CHARTER PROMET. ZNOTRAJ JUGOSLAVIJE JE LETALIŠČE POVEZANO Z REDNIMI LINIJAMI: BEOGRAD, SPLIT, DUBROVNIK, SARAJEVO, SKOPJE.

V LETU 1976 JE ŠLO PREKO LETALIŠČA 545.000 POTNIKOV IN 5.900 TON BLAGA. MED VAŽNE DEJAVNOSTI LETALIŠČA SPADA TUDI CARINE PROSTA TRGOVINA (DUTY FREE SHOP) IN ORGANIZIRANJE LETALSKIH IZLETOV.

64210 Brnik
p. p. 10
Jugoslavija/Yugoslavia

airport ljubljana

Telefon/Phone: 21 573 - 21 576
Telegram/Cables: AEROLJU
Telex: 34539 YU AIRLJU
25220 YU AERPLA

Ljubljanska banka

podružnica KRANJ

Telefoni:

enota Kranj

Cesta JLA 4	22-593
Hranilnica – Globus	23-379
Prešernova 6	26-561
Stražišče, Delavska 19	26-082

enota Jesenice

C. Maršala Tita 8	81-647
Kranjska gora 115/a	88-430
Koroška Bela – (železarna)	81-231/700

enota Radovljica

Gorenjska cesta 16	75-646
Bled, Ljubljanska 4	77-355
Lesce, Alpska c. 50	74-079
Bohinjska Bistrica, Trg Svobode	–

enota Škofja Loka

Šolska ulica 6	61-266
Gorenja vas št. 61	68-207
Železniki, Češnjica 37	67-211
Žiri, Stara vas 31	69-212

enota Tržič

Trg Svobode 1	50-055
---------------	--------

Legenda delovnih časov

vsak dan 6.30–18. ure, sobota 6.30–11. ure
ponedeljek, torek 12.–18. ure, sobota zaprto
četrtek, petek 6.30.–12. ure, sobota zaprto
vsak dan 7.–18. ure, sobota 7.–12. ure
vsak dan 7.–14. ure, sobota zaprto

SGP GRADBINEC KRANJ

Nazorjeva 1

64000 Kranj

- izvaja vse vrste visokih, nizkih in hidrotehničnih gradenj
- izdeluje investicijske elaborate, projektira, izdeluje tehnične dokumentacije, inženiringe
- opravlja strojne storitve in usluge vseh vrst s težkimi gradbenimi stroji
- pridobiva in proizvaja vse vrste gradbenega materiala, polizdelkov, izdelkov in elementov
- žaganje lesa za lastne potrebe in tretje osebe
- prodaja gramozne agregate vseh vrst in druge materiale, izdelke, polizdelke in elemente lastne in odvečne tuje proizvodnje na debelo in drobno

preživlja jesen življenja okrog devetsto oskrbovancev. Precej pa jih je tudi v domovih v okoliških krajih Ljubljane. Vendar je najmanj še enkrat toliko starejših ljudi, ki zaradi osamljenosti, bolehnosti in neprimernih stanovanj potrebujejo domsko oskrbo in nego. Zato bomo v Ljubljani z drugim samoprispevkom zgradili tudi še štiri domove za starejše občane. Že letos bosta takšna domova zgrajena v Šiški in za Bežigradom. Bežigrajski dom je že dograjen. V marcu so dokončevali notranja dela. Dom ima 99 enoposteljnih in 44 dvoposteljnih sob, nekaj sob pa je štiriposteljnih. Sobe so sodobno opremljene, vsaka ima tudi telefon. Triinsedemdeset postelj bo na razpolago tudi za tiste oskrbovance, ki bodo potrebovali redno zdravstveno nego. Dom ima klubske prostore in restavracijo, kjer se bodo lahko hranili tudi zunanji gostje. Na razpolago bo tudi dietna prehrana. Ob stavbi bodo uredili balinišče, cvetlični vrt, trim stezo itd. Predvidevajo, da bo bežigrajski dom za ostarele lahko sprejel prve oskrbovance že jeseni.

V JAKOBSKEM DOLU PRI MARIBORU

je bila 18. marca otvoritvena slovesnost ob začetku gradnje slovenskega plinovoda. Slovesnosti so se udeležili tudi predsednik izvršnega sveta Slovenije Andrej Marinc in mnogi vidni predstavniki slovenskega gospodarstva. Že pred dvema leti je 76 industrijskih potrošnikov iz vse Slovenije ter mestne plinarne iz Ljubljane, Celja in Maribora podpisalo samoupravni sporazum in ustanovilo poslovno skupnost za gradnjo plinovoda. Slovenski plinovod bo podaljšek plinovoda, ki pelje iz Sovjetske zveze

preko Češkoslovaške in Avstrije. Po približno 600 km dolgem plinovodu bo naša republika tj. zahodni krak leta 1980 dobila okrog 1.4 milijarde kubičnih metrov sovjetskega plina, vzhodni krak, ki bo vodil skozi Hrvaško, Vojvodino, Srbijo ter Bosno in Hercegovino, pa 1.6 milijarde. Skupno bi torej tako porabili dobre 3 milijarde kubičkov zemeljskega plina. Glavna izvajalca del pri gradnji

plinovoda sta holandsko podjetje NACAP in SPIE-Batignolles iz Francije, ki sta vključili kot proizvajalce vrsto slovenskih podjetij. Naložba v skoraj 600 km dolgo plinovodno omrežje bo veljala okrog 4 milijarde dinarjev, prve količine plina pa naj bi naša industrija dobila že julija v prihodnjem letu, ko naj bi bil dograjen glavni plinovod od jugoslovansko-avstrijske meje do Ljubljane.

AVBER je precej na široko pozidana vas na položnem pobočju griča, na katerega se odcepi v vas pot z bližnje ceste Stanjel—Štorje.
FOTO: ANČKA TOMŠIČ

je bila v dneh od 25. do 27. marca prva razstava belokranjskih vin. Od vinogradnikov so zbrali blizu dvesto vzorcev vin, od katerih so v metliški vinski kleti strokovnjaki izločili neprimerna vina. Med razstavo so bile v Semiču tudi razne kulturne prireditve in strokovna predavanja. Ti dnevi so bili pravi praznik Belokranjcev. Strokovnjaki pravijo, da naj bi bila ta razstava pobudnica za vinogradnike, da bi se lotili sodobne in kompleksne obnove svojih vinogradov, kajti doslej so razen po vaseh okrog Metlike, vinogradniki vsak po svoje obnavljali vinograde in pri tem niso dosti upoštevali dosežkov sodobnega vinogradništva.

V LJUBLJANI

je 12. marca praznoval stoletnico rojstva znani slovenski duhovnik, upokojeni profesor teologije dr. Jože Demšar. Jubilatant ima predvsem zasluge za patriotično vzgojo vrste generacij pred vojno in pri ustanovitvi Ciril-Methodijskega društva slovenskih duhovnikov. Predsednik komisije SRS za odnose z verskimi skupnostmi Stane Kolman je jubilatantu izročil red zasluge za narod z zlato zvezdo, s katerim ga je odlikoval predsednik republike. Predsednik skupščine mesta Ljubljane Tone Kovič mu je izročil plaketo mesta Ljubljane, predstavniki republiške konference SZDL pa priložnostno darilo.

NA KRISTAN VRHU V ŠMARSKI OBCINI

so nedavno izročili namenu zadnjo novo šolo, ki je bila po potresu zgrajena v tej občini. Šola ima štiri učilnice, dva kabineta, oddelek za

otroško varstvo, veliko kuhinjo in večnamenski prostor in bo tako postala središče življenja in dela v tem obsojteljskem kraju. Sredstva za novo šolo pa so solidarnostno prispevale občine Krško, Ljutomer, Novo mesto, Radgona, Sevnica in Trebnje.

V PORTOROŽU

je letos 1. marca praznovala 30-letnico Pomorska šola, sedaj tehniška pomorska strojna in elektro šola, ki je edina slovenska izobraževalna ustanova za pomorščake. Ustanovljena je bila leta 1945 kot Pomorska akademija, delovati pa je začela dve leti kasneje. Najprej je bila v Piranu, leta 1962 pa se je preselila v novo stavbo v Portorožu. V tridesetih letih obstoja je šola zapustilo nad 1200 absolventov, ki so se uspešno vključevali v najrazličnejše veje našega pomorskega gospodarstva. V letošnjem šolskem letu obiskuje štiri odseke te šole skupaj 580 dijakov.

V SEVNICI

je v tovarni perila Lisca na praksi devet mladih Kenijcev, bodočih skupinovodij nove tovarne v njihovi rojstni deželi Keniji. Tovarno konfekcije v Keniji so zgradile naše tovrstne tovarne Lisca, Jutranjka in Labod, ki jih usposablajo za njihovo delo v novi tovarni. Pobudo za gradnjo konfekcijske tovarne v Keniji je dalo ljubljansko podjetje Jugotekstil že leta 1974. Tovarno so začeli graditi letos januarja v kraju Thica, ki je 40 km oddaljen od Nairobija. Prvi trakt to-

varne bo zgrajen do letošnjega avgusta. Ko bo stekla proizvodnja, bodo tam sešili, kakor računajo, 1,270.000 kosov oblačil letno. Kasneje nameravajo sedanjim 1.800 kvadratnim metrom proizvodnih prostorov dograditi še 3.100 kv. metrov in bo tovarna zaposlovala 580 delavcev. Pri delu bodo uporabljali našo tehnologijo. Z mladimi Kenijci bo odpotovalo v Afriko tudi pet naših strokovnjakov. S tem se naše tovarne Jutranjka, Lisca in Labod tudi neposredno vključujejo v sodelovanje z deželami v razvoju.

V ŠMIHELU PRI NOVEM MESTU

so iz samoprispevka začeli graditi Posebno šolo, ki bo imela devetnajst sodobno opremljenih učilnic in kabine te za razvijanje ročnih spretnosti učencev. Upajo, da bo šola dograjena pred začetkom novega šolskega leta.

V KOČEVJU

je gradbeno podjetje Zidar letos praznovalo 30-letnico obstoja. Ob tem jubileju so odprli nov samski dom, kar je vsekakor lepo in pomembno darilo za delavce tega podjetja. Podjetje je nastalo iz skromnih začetkov in se razvilo ob vztrajnem in neumornem delu. Postopoma je kolektiv dokupoval potrebne stroje in opremo ter šolal strokovnjake, tako da je danes usposobljen za najbolj zahtevne gradnje. Razen na Kočevskem ima GP Zidar danes svoja delovišča tudi drugod po Sloveniji in sosednji Hrvaški.

Foto: JANEZ ZRNEC
LJUBNO v Savinjski dolini

V DESKLAH NA GORIŠKEM

je bil v nedeljo 13. marca prvi nastop pevske zborovske revije »Primorska poje«. To je že osma takšna kulturna prireditev, ki nedvomno sodi med najbolj množične v Sloveniji. V letošnji reviji »Primorska poje« je nastopilo 81 pevskih zborov z blizu tri tisoč pevci. Več kot tretjina teh zborov je iz zamejstva, s tržaškega in goriškega območja in iz Benečije. Po prvem nastopu v Desklah so posamezni pevski zbori priredili koncerte še v Kopru, v Križu pri Trstu, na Pivki, v Gorici in Trstu. Sklepno prireditev pa so imeli 3. aprila v Vipavi. Tako nam je revija »Primorska poje« predstavila naše pevce ob zahodni meji, naše ljudi od tu in onstran meje, katere družijo slovenska pesem.

V NOVEM MESTU

so pri tovarni zdravil Krka nedavno ustanovili aktiv izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav ter koristnih predlogov. V tej tovarni je bilo doslej prijavljenih in registriranih kar 159 izumov, tehničnih izboljšav in koristnih predlogov. Krka je doslej prejela pet priznanj na razstavi »Inova« v Zagrebu, eno na razstavi inovacij v Celju, osem nagrad iz Sklada Borisa Kidriča za iznajdbe in izpopolnitve, od tega kar tri v letu 1975. Ob ustanovnem sestanku aktiva izumiteljev in avtorjev izboljšav so v novomeški Krki odprli tudi razstavo vseh dosedanjih prijavljenih izumov in izboljšav, ki je zbudila veliko zanimanja.

Ze dolga leta se srečujete z njim na straneh Rodne grude. Kaj vse vam je medtem že povedal in pravniško obrazložil glede mednarodnih konvencij o socialni varnosti s posameznimi deželami. In kolikerim je v tem času odgovoril na njihova posebna vprašanja v zvezi z zaposlitvami v tujini in pravico do pokojnine, boleznine itd. Vsa vaša vprašanja v zvezi s tem, ki jih pošiljate izseljenski matici ali našemu uredništvu, dobi doktor Svetek in odgovori nanje. Večino teh odgovorov objavimo v Rodni grudi, ker lahko koristijo tudi drugim. Doktor Lev Svetek je načelnik oddelka za izvajanje zavarovanja po mednarodnih sporazumih pri Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji.

Ni dolgo od tega, ko nas je rojak iz Nemčije med drugim v svojem pismu vprašal: »Kaj je res, da vaš pravni svetovalec Lev Svetek piše tudi besedila za popevke, ki jih pojo naši ansambli? Eni pravijo, da bo to najbrž nekdo drug z istim priimkom, drugi pa trdimo, da je to on. Kdo ima prav?«

Naj to velja za odgovor: Da, res je, doktor Lev Svetek je med drugim tudi eden prvih avtorjev številnih besedil naših popevk, pred tem pa tudi partizanskih pesmi, od katerih so nekatere zelo popularne. Med temi naj omenim njegovo pesem »V nove zarje«, katero je uglasbilo kar sedem skladateljev.

Prosila sem doktorja Svetka, da bi za bralce Rodne grude kaj več povedal o sebi. Nič kaj pri volji ni bil. Navsezadnje pa sva se le porazgovorila.

Po rodu je Notranjec, rojen je bil v Logatcu. Bil pa je še v plenicah, ko se je družina preselila v Črnomelj. Oče je bil okrajni glavar. Iz Črnomlja so se selili v Novo mesto. Nazadnje pa so pristali v Ljubljani, kjer je Lev obiskoval gimnazijo, glasbeni konservatorij in univerzo. Na konservatoriju se je posvetil klavirski glasbi, že na univerzi pa delovnemu pravu, ki je bilo tik pred vojno uvedeno na ljubljanski univerzi kot

Dva posnetka dr. Leva Svetka: kakršen je bil v partizanih in kakršen je danes

PRAVNIK IN POET DOKTOR LEV SVETEK

posebna pravna disciplina. Bil je zavzet alpinist. Rad je imel gore: strme steze, močrne skalne previse, tihe samotne zelenice. V Kamniških planinah je s tovariši opravil tudi nekaj prvenstvenih plezalnih tur (severna stena Križča, severno zahodni raz Planjavec).

Rad je imel pesem. Od leta 1933 je pel pri Maroltovem akademskem pevskem zboru, kjer je bil občasno tudi namestnik dirigenta Franceta Marolta. Z Bojanom Adamičem sta bila sošolca. Na njegovo pobudo je okrog leta 1935 napisal besedilo za popevko »Tebi Jelka«. Domačih besedil namreč pred tem sploh ni bilo.

Po aktivističnem delu v okupirani Ljubljani je mladi pravnik Lev Svetek odšel v partizane. Prvi cikel njegovih partizanskih pesmi je nastal jeseni 1943 v Ljubljanski partizanski brigadi, ko so preko Kolpe odšli pomagat hrvatskim partizanom. Drugi cikel desetih pesmi je sledil leto zatem na Primorskem. Ko je šlo za priključitev Primorske k Jugoslaviji, je bil Svetek po funkciji kot sodni inštruktor dodeljen propagandni skupini IX. korpusa

NOV in POJ. Pesmi so se rojevale na brezkončnih pohodih po gorah Rezije, Beneške Slovenije, Tolminskega in Bovškega od Matajurja in Kanina na zahodu, do Triglava in Krna na vzhodu. Izšle so delno v zbirki pod naslovom »Pesmi naših borcev«, ki jo je uredil pesnik Mile Klopčič, izdal pa leta 1944 propagandni oddelek glavnega štaba NOV. Pesmi iz Rezije in Slovenske Benečije pa so izšle leta 1945 v zbirki reportaž »Po Reziji in Beneški Sloveniji«.

Svoje pesmi je Svetek podpisoval z imenom Zorin. To je bil junak romana Josipa Stritarja, ki je bil Svetkov stari stric. Tretji cikel Svetek-Zorinove partizanske lirike je obsegal pesmi za otroke. Napisane so bile v Cerknem v februarju in marcu 1945. Mnogo njegovih pesmi je uglasbenih. Njegove otroške pesmi je skoraj vse uglasbil skladatelj Makso Pirnik.

Po vojni je bil Lev Svetek eno leto pri predsedstvu zvezne vlade v Beogradu, zatem pa je postal docent na ljubljanski pravni fakulteti, na katedri za delovno pravo. Leta 1949 pa je delo na univerzi zamenjal s prakso. Pri

ministrstvu za delo in socialno politiko je prevzel pravno službo, pozneje pa v organih socialnega zavarovanja izvajanje mednarodnih konvencij o socialni varnosti. To je poklic, ki ga je približal ljudem, ga z njimi povezal s številnimi občutljivimi vezmi in ga znova in znova povezuje dan za dnev. Z delegacijami in komisijami večkrat potuje v tujino, ko razpravljajo s tujimi delegacijami o socialni varnosti naših delavcev in sprejemajo ustrezne sklepe. Tako je sodeloval pri tem delu že v Avstriji, Nemčiji, Italiji, Franciji in še kje. O aktualnostih potem sproti poroča, strokovno svetuje in pojasnjuje.

Kar sta z Adamičem začela pred vojno, sta po vojni nadaljevala. Lev Svetek je postal pri RTV stalni sodelavec in s Franetom Milčinskim-Ježkom sta prva začela pisati tekste za ansamble. Svetkove pesmi so peli fantje v ansamblu Lojzeta Slaka, Mihe Dovžana, Fantje treh dolin, Veseli planšarji in še številni drugi. Pisanje besedil za popevke je za doktorja Svetka seveda bolj »konjiček«, pristrčno razvedrilo za prosti čas. Naglasiti pa moramo, da so se njegova besedila za popevke po svoji lirični ubranosti in domačnosti mnogim posebej prikupila in smo jih vedno znova veseli, čeprav smo jih slišali že pred leti.

Popevka »Mandolina«, ki jo je na besedilo Leva Svetka uglasbil Stiasny, s katerim sta skupaj ustvarila dolgo vrsto popevk, je bila zmagovalka na prvem festivalu slovenske popevke leta 1963 na Bledu. Tudi v naslednjih letih je dobil več priznanj.

Naj s tem zaključim skromen zapis o doktorju Svetku, vašem pravnem svetovalcu, ki vam pripoveduje in vas prepričuje o vaših pravicah, na katere bi morda sicer pozabili ali jih spregledali; to je zapis o doktorju Svetku, pravniku, poetu, muziku, morda bi morala dodati še kaj, a naj zaključim: to je zapis o človeku, zavzetem za pravično, za lepo, za dobro in plemenito.

INA SLOKAN

ŠESTI SLOVENSKI VELESLALOM

»Slovenski veleslalom« v Švici s tradicionalnim družabnim večerom na predvečer tekmovanja in celotna organizacija te velike prireditve je že zdavnaj prerasel ozke društvene in športne okvire ter je postal eno izmed najpomembnejših srečanj naših rojakov, ki so začasno zaposleni v zahodnoevropskih državah. Za letošnje tekmovanje, ki je bilo v nedeljo 13. marca na Hoch Ybrigu nad Unteribergom, se je prijavilo 263 tekmovalcev iz Švice, Avstrije in ZR Nemčije; tekmovalci so se prijavljali za vse razpisane kategorije in tako za ekipna kakor tudi za posamična tekmovanja. Morda je slabo vreme, ki je vladalo na dan pred tekmovanjem, odvrnilo kakega prijavitelja, kljub temu pa je bilo na tekmovanju še vedno uvrščenih nad dvesto tekmovalcev, kar je vsekakor lepo število.

Organizatorji so imeli vrsto težav zaradi selitve tekmovalca na Hoch Ybrig, kjer je bilo poleg slovenskega tisti dan še osem drugih tekmovalcev, vendar pa jim je uspelo — z velikimi napori — brez težav izpeljati tekmovalca. Brez dvoma ima za to velike zasluge prizadevni sodelavec SPD Triglav inž. Damjan Hladnik, pa tudi organizacijski vodja tekmovalca inž. Janez Kušar ter vsi drugi člani pripravljalnega odbora. Organizatorjem so tudi tokrat priskočili na pomoč člani smučarskega kluba iz Unteriberga pod vodstvom velikega prijatelja Slovencev Alberta Martyja. Delo vseh organizacijskih delavcev je uspešno usklajeval predsednik SPD Triglav Roman Kranjc.

Tekmovanje je, kot je že običaj, potekalo v kategorijah za cicibanke in cicibane, pionirke in pionirje, mladinke in mladince, članice ter za dve skupini članov. Žal na tem mestu ni prostora da bi navedli po več prvouvrščenih tekmovalcev v posameznih skupinah, zato naj navedemo le zmagovalce. Med najmlajšimi je osvojila zlato medaljo Eva Jakopič, njen vrstnik pa je bil Tobi Pogorevc; najboljša

PO EVROPSKIH DRŽAVAH

Eden izmed najmlajših tekmovalcev na startu

Najboljša mladinka Katja Hladnik

Skupina deklet čaka na start

Inž. Janez Kušar, organizacijski vodja tekmovalca

pionirka je bila Marčela Novljan, najboljši pionir pa Zvonimir Jožič. Najboljša mladinka je bila Katja Hladnik, ki v tej kategoriji zmaguje že nekaj let, uspešno pa nastopa tudi na švicarskih tekmovanjih, najboljši mladinec pa je bil Gerhard Hafner. Najboljša članica je bila Slavica Kocjan, med člani pa je v prvi skupini zmagal Polde Švab, v drugi pa Janez Čop.

V ekipnem tekmovalstvu je med članicami zmagala ekipa PD Vihor v sestavi Kocjan, Klasnič in Gobec, ki je osvojila prehodni pokal Slovenske izseljenske matice in koordinacijskega odbora za vprašanja naših delavcev na tujem pri RK SZDL Slovenije, med članskimi ekipami pa je bila že po tradiciji prva ekipa SPD Triglav iz Švice v sestavi Čanžek Vojko, Švab in Meglič, ki je osvojila prehodni pokal koordinacijskega odbora pri RK SZDL in Slovenske izseljenske matice. Med članicami so tekmovalce tri ekipe, med člani pa devet ekip iz Švice in ZR Nemčije. In še zanimivosti: najmlajši tekmovalcec je bil Matija Zavrtnik, rojen leta 1973, najmlajša tekmovalka Tatjana Hočevar, rojena leta 1971. Najboljši član SPD Triglav je bil Vojko Čanžek, najstarejši tekmovalcec pa je bil Igor Kantušar, član Triglava iz Münchna (starost neugotovljena). Zadnje uvrščeni — kaže, da so ure tedaj stale — je bil Lovro Jonak, predsednik hrvaškega planinskega društva Vihor, ki je za to prejel tudi tradicionalno »priznanje« — liter cvička in kranjsko klobaso (ne splača se preveč truditi, bolje je biti zadnji).

Vsi najboljše uvrščeni tekmovalci so prejeli poleg zlatih, srebrnih in bronastih medalj tudi pokale in nagrade, ki so jih prispevali: koordinacijski odbor za vprašanja naših delavcev na tujem pri RK SZDL Slovenije in Slovenska izseljenska matica, RTV Ljubljana, SPD Triglav v Švici, gen. konzulat SFRJ v Zürichu, Zveza sindikatov Slovenije, Planinska zveza Slovenije, revija Antena, Ljubljanska banka, Dolenjski list,

Radenska — predstavništvo Švica in Salomon.

Nagrade iz domovine so pripevali: Elan Begunje, Plainska zveza, Zveza sindikatov Slovenije, Alpina Žiri, Tovarna pletenin Rašica, Zlatorog Maribor, Lisca Sevnica, Ljubljanska banka, Zavod Borec, Državna založba Slovenije, Železniško gospodarstvo Slovenije, Ivan Razboršek, Privredna banka Sarajevo. Iz Švice pa so darovali: Perles Pieterlen — Iskra Elektronik, JAT Zürich, gen. konzulat SFRJ Zürich, Jugotours Zürich, Montana Sport, Colmar, Caber, Hoch Ybrig AG, Marty Bauunternehmung, Holdener Sport.

Slovenski veleslalom si je ogledal tudi generalni konzul SFRJ v Zürichu Branko Karadjole, zaključni prireditvi pa je prisostvoval konzul Dane Matajić. Koordinacijski odbor pri RK SZDL Slovenije je zastopal Franci Stare, ki je pred razglasitvijo rezultatov čestital društvu Triglav za uspešno organizacijo te velike prireditve in vsem tekmovalcem za dosežene rezultate. Pred svečano razglasitvijo rezultatov je predsednik SPD Triglav Roman Kranjc izročil priložnostna darila nekdanjemu predsedniku Avgustu Teropšiču, Jožetu Jelovčanu in Damjanu Hladniku v znamenje priznanja za njihovo dolgoletno delo v društvu. Vsi ti člani imajo velike zasluge za to, da se je postavilo na trdne temelje samo društvo in še posebej tudi to tekmovanje.

V okviru skupine članov slovenskega društva Triglav iz Münchna, ki so se v Švico pripeljali s posebnim avtobusom, je bil tudi znani ansambel Alpe Adria pod vodstvom mladega Darka Soršaka, ki je sodeloval tako na razglasitvi rezultatov kakor tudi na družabnem večeru pred tekmovanjem.

Organizacijski vodja šestega slovenskega veleslaloma inž. Janez Kušar nam je po zaključku tekmovanja dejal, da je društvo lahko zadovoljno s samim potekom tekmovanja kakor tudi s prijavi. Prepričan je, da si je društvo s tem tekmovanjem še bolj utrdilo ugled tako v švicarski

Priznanje tudi za »minulo« delo — Avgust Teropšič

Veliko pomaga Slovencem — Albert Marty

Cilj 6. slovenskega veleslaloma. Tudi letos je bil pokrovitelj Elan iz Begunj

Pred razglasitvijo rezultatov so se še enkrat predstavili mladi glasbeniki iz Waldkraiburga pri Münchnu, ansambel Alpe Adria

kakor tudi v slovenski javnosti. Predsednik društva Roman Kranjc pa je v svoji izjavi za ljubljanski radio in za uredništvo Rodne grude prav tako dejal, da je šesti slovenski veleslalom potekal v zadovoljstvo vseh članov društva in tekmovalcev. Izrazil je tudi priznanje vsem, ki so pomagali pri organizaciji, zlasti pa Damjanu Hladniku, Janezu Kušarju in drugim. »V veliko priznanje nam je tudi to,« je dejal Roman Kranjc, »da so našo prireditev tudi Švicarji uvrstili v kalendar pomembnejših prireditev v Švici.«

Na šestem slovenskem veleslalomu v Švici je sodelovalo tudi Društvo slovenskih izseljencev iz Beneške Slovenije, katerega člani so tekmovali tako v konkurenci posameznikov kakor tudi za medalje njihovega društva.

JOŽE PREŠEREN

DAN ŽENA V SPD TRIGLAV

Nebo je sinje kot morje in vroči žarki pomladanskega sonca že odpirajo prve rožnate popke grmičja — novo življenje se prebuja.

Odprem poštni nabiralnik in v roke mi pade črno-rdeč list z napisom »4. in 5. iniciativa proti potujčevanju Švice« ... Naj mar kaka slaba novica pokvari ta prelepi dan?! Preletim vrstice ... O, ne! Vse kaže, da bo tokrat, čez teden dni, ob glasovanju malo drugače kot pred leti, ko je po vseh cestah kar mrgolelo letakov, ki so vpili »DA, glasujte z DA« in je marsikoga kdo gledal postrani ... Danes pravi letak »13. marca glasujte z dvakratnim NE«.

Oddahnem se in se odpravim tja, kjer bomo praznovali, pod vnožje Uetliberga, v Albisrieden, to pripugno predmestje Züricha, ki je še nedavno nosilo ime vas in je vse do današnjih dni ohranilo svoj izraz. Kmečke hiše, nekatere iz 16. stoletja, vaška cerkev in vodnjak pred njo, gostilna Pri belem konjičku, za plotom pa se pase še nekaj osamelih ovac, ki bi se v središču modernega Züricha, le nekaj sto metrov dlje, prav nič dobro ne znašle. — Po-

baram ženico, kaj je z živinskim sejmom. Tam za Albisriederhausom je bil še pred nekaj leti velik sejem, pravi, a zdaj so časi za velike sejme Dvorana Albisriederhausa je majhna, prikupna, za kakih sto ljudi. Praznovanje pa bo tja do desetih, pravijo. Rože čakajo, predsednik je pripravljen, dvorana je že skoraj polna, ljudje pa še prihajajo.

Harmonika začne igrati, prijatelji, ki se že dolgo niso videli, si pripovedujejo novice, kramljajo. Pogledam naokoli. O, tudi oba Bizjaka sta tu, oba Toneta Bizjaka, istega imena in istega priimka, rojena istega leta in istega meseca, le za dan se mami nista zmenili. Kako pa ju potem spoznaš, bi kdo pobaral. O, prav lahko. Eden je izvrsten plesalec, drugi pa odlično smuča. Tisti, ki pleše, ne smuča, onemu pa, ki smuča, pa za ples ni nič mar.

Vse utihne. Novi predsednik je vstal in prvič v imenu SPD Triglava Zürich pozdravi žene in dekleta za njihov dan, jim zaželi vso srečo in prav lep večer. Potem pa odide do vsake posebej in ji izroči rdeč nagelj. Društvo je pripravilo prigrizek za žene, pravi, a vsaka si lahko še kako malenkost naroči...

In plešejo, plešejo, harmonikar — Beneški Slovenec Roman, pa neutrudno igra, ves večer, tja čez polnoč. Cilka reče hvala in mu na jopič pripne svoj rdeči nagelj.

Predsednik ima na zalogi še nekaj domislic za zabavo, a ljudje raje plešejo in ko več plesati ne morejo, zapojejo... In z njimi poje tudi Marjanca, kot imenuje Drago svojo brhko ženo Švicarko, in Marija in njen švicarski prijatelj — tu so vsi skupaj in pojejo, kot da letakov, ki pravijo »glasujte z da«, »glasujte z ne« sploh ni in ni nikdar bilo.

Polnoč je mimo. Slovenska pesem me spremlja domov, še dolgo. Bilo je kot svoj čas na vasi, ob zatonu sonca.

BREDA CECHICH

NAJMLAJŠIM MAMICAM

Winterthur, nedelja popoldne,
6. marec. Pol štirih je ura.

Skozi vrata dvorane v restavraciji Hofwiesen pokuka vsako minuto nov majčken obraz in marsikateri je videti zaskrbljen, razmišljujoč, vase zaprt. Vprašam sosedo, kaj je z malčki, da so tako mirni, pa mi pravi: »Še malo, pa bodo šli vsi na oder pet in recitirat.« Ura teče, dvorana se polni z mamicami in očeti, brati in sestrami, dekleti in fanti, na odru pa čaka mikrofona in pa velika vaza polna rdečih rož.

Petnajst minut še. Iz zvočnika zveni slovenska pesem, učiteljice so že tu, kličejo otroke in brž na oder na poslednjo vajo.

Glasba utihne, pred mikrofonom je predsednik SKK Triglav Winterthur, za zastorom pa kopica otrok nestrpno čaka. Nekaj toplih besed zahvale materam in vsem ženam in že preda predsednik besedo najmlajšim, ki se zvrste okrog mikrofona.

Valenti Milena z Igorjem Koželjem, Miranom Torkarjem in Dušanom Urbasom pove »Zgodbo o mamicah«, ki so tako dobre, da Dušan brž pohiti po kruh za mamo. Z nežno pesmico »O rdečih ciklamah« se zvrste na odru Andrej Valenti z Mirjano Eber in Martino Gantar, a pšeničnolasi Smrekarjev Grega recitira Kajuhovo »O mati«, kot da bi bil velik. Za konec pa še nekaj slovenskih pesmi vsi skupaj.

Ker so se tako dobro izkazali, jim prepusti predsednik ves oder, povrhu pa še mikrofona. Naj kaj povejo in naj zapojejo, kar znajo. Pa prav lepo po vrsti, drug za drugim. In kot bi trenil, že poje par pogumnih in recitira, a drugi gredo le pogledat na oder, opazujejo dvorano in nas in razmišljajo o tem, kako imenitno je, če pred mikrofonom stojiš in govoriš in te poslušajo prav vsi, čeprav si še majhen. Drugič bodo tudi oni povedali pesmico.

Programa je konec, sledi zabava. Ob zvokih Avsenikove polke in valčka se zasučejo mamice z očeti, fantje z dekleti, med njimi pa otroci.

BREDA CECHICH

MLADI SLOVENSKI ROD V MALMÖJU

Slovensko kulturno društvo Planika v Malmöju je 24. januarja povabilo v društvene prostore vse otroke slovenskih rojakov, ki živijo na njihovem območju. Vabilu se je odzvalo kar 44 otrok različne starosti, od katerih pa jih le petnajst redno obiskuje slovenski dopolnilni pouk. Društvo je pripravilo majhno zakusko, Ivan Silič pa jim je pokazal nekaj risanih filmov. Številni slovenski otroci iz Malmöja so v preteklem letu sodelovali na vrsti kulturnih prireditiv, ki jih je pripravilo društvo, z veseljem pa so obiskovali tudi društvene prostore, kjer so tekmovali v risanju, pisanju in branju slovenskih pravljic. Društvo Planika tudi pričakuje, da se jih bo v prihodnjem šolskem letu še več vključilo v slovenski dopolnilni pouk, in da bodo prav tako pridno sodelovali na proslavah kakor doslej. Predsednik društva Jože Myndel se je otrokom zahvalil za njihovo prizadevnost. Otroke sta za nastope pripravili Jožica Bogovič in Lija Popotnik, ki jima je društvo za njuno prizadevanje izreklo vse priznanje.

IVAN PUCKO

DAN ŽENA V LANDSKRONI

O Klubu »Slovenija« v Landskroni je bilo že večkrat kaj slišati, nisem pa pričakovala take pozornosti, kot sem jo doživela na njihovi proslavi dneva žena. Takoj ko sem z družino vstopila v njihove prostore, smo bile vse ženske lepo postrežene, pripeli so nam rdeče nageljne in nam ponudili pijačo. Ženskam tudi ni bilo treba plačati vstopnine. Začudila sem se prijaznosti vseh ljudi v tem klubu. Vsi tisti, ki smo prišli od daleč, smo bili tako lepo postreženi z dobrimi domačimi jedili. Klub se je res »odrezal«!

Presenečena sem bila tudi ob nastopu otrok, ki so zapeli lepo slovensko pesem brez

Na prireditvi za slovenske otroke

napak in melodično, kar je redkokdaj slišati med Slovenci na Švedskem. Za to imata prav gotovo zasluge Anica Barko in Cirila Lazukič. Zahvala tudi ansamblu Viktorja Semprimožiča in veselemu kitaristu Slavcu Čopu. Žal pa sem ugotavljala, da je bilo na prireditvi zelo malo Slovencev, saj vem, da jih v tistih krajih živi veliko več. Gospod Turk, Marjan Ušaj in drugi zaslužijo vso našo zahvalo in priznanje.

SLOVENKA NA ŠVEDSKEM

FRANKFURTSKI „SAVANI“ SO ZBOROVALI

V dvorani Haus Riederwald v Frankfurtu so se 5. marca zbrali na občnem zboru člani slovenskega kulturno-prosvetnega društva Sava in pregle-

dali obračun dela za minulo obdobje.

Društvo Sava je ustanovila peščica rojakov oktobra 1971 v gostilni »Ljubljana« v Frankfurtu in od prvotnih članov — ustanoviteljev jih nekaj še deluje v društvu, nekateri pa so se že vrnil v domovino oziroma odšli v druge kraje. Iz skromnih začetkov se je društvo, sicer počasi, vendar nenehno razvijalo, v novembru 1974 pa je že navezalo stike z rojaki v Liechu in tam ustanovilo svojo podružnico, ki deluje še danes in je zlasti delovna na športnem področju.

Poročilo o delovanju društva sta podala predsednik Jože Gašperšič in tajnica Daniela Žula. Iz besed predsednika Gašperšiča povzemamo, da je društvo Sava v preteklem letu doseglo kar lepe uspehe. Predvsem velja poudariti, da

Slovenski pevski zbor »Doneči zvon« iz Münchna je v januarju proslavljal petletnico obstoja. Po kratkem koncertu so pevci priredili poslovilni večer za pevce, ki se odpravljajo za stalno vrnitev v domači kraj.

ima zdaj sicer skromen, vendar lasten društveni prostor v Altegasse. Tu imajo lepo urejeno knjižnico, ustanovili so šahovsko sekcijo, uspešno pa že nastopa tudi društveni moški oktet. V društvenih prostorih so uvedli vsako soboto od 14. do 19. dežurno službo in v tem času lahko odborniki postrežejo članom in drugim rojakom z različnimi informacijami, ki jim utegnejo koristiti med bivanjem v tujini. Da je kegljanje zares priljubljen šport med našimi rojaki, je dokaz tudi v tem, da so frankfurtski »Savani« ustanovili moško in žensko kegljaško ekipo.

V prihodnjem letu si bo društvo Sava — kot je poudaril v poročilu predsednik Jože Gašperšič — prizadevalo pridobiti še nove člane, posebno skrb bodo posvetili negovanju slovenske kulture in navad, organizirali bodo sekcije kulturnega, športnega oz. sploh rekreacijskega značaja, radi bi ustanovili še nekatere podružnice izven Frankfurta, informirali bodo članstvo o dogajanjih v domovini, sodelovali s slovenskimi, jugoslovanskimi in drugimi organizacijami na tujem itd. Letošnjo jesen bodo navezali stike s družbenopolitičnimi organizacijami občine Ptuj, s katerimi bodo v prihodnje sodelovali na raznih področjih. Med gosti so bili na občnem zboru poleg konzula Magde Kočarjeve tudi nekateri gostje iz domovine. V imenu koordinacijskega odbora za vprašanje na tujem začasno zaposlenih delavcev pri republiški konferenci SZDL Slovenije je zborovalce pozdravil tajnik odbora Marko Pogačnik, v razpravi pa je sodeloval član tega odbora Roman Ogrin. Le-ta je še zlasti poudaril, da bomo letos v domovini delovno praznovali pomembne obletnice, kot so 85. rojstni dan predsednika Tita, 40-letnico njegovega prihoda na čelo KPJ, v Sloveniji pa poleg tega tudi 40-letnico ustanovnega kongresa KP Slovenije na Čebinah nad Trbovljami. Izrekel je prepričanje, da bodo te jubileje primerno počastili tudi naši rojaki na tujem.

Na občnem zboru so izvolili nov odbor, ki ga bo v tem letu ponovno vodil dosedanji predsednik Jože Gašperšič.
ERNEST PETRIN

SREČANJE ŠOLARJEV

Ob novoletnih praznikih je ŠKK Triglav iz Winterthurja, skupaj z občinsko konferenco SZDL občine Ljubljana-Center organiziral srečanje šolarjev slovenskega oddelka iz Winterthurja in Schaffhausena z učenci ljubljanske šole dr. Jožeta Potrča.

Sprejem je bil zelo lep. Učenci šole dr. Jožeta Potrča so pripravili folklorni program s pesmijo in recitacijami, gostje sovrstniki pa so se vključili v program s svojimi pesmicami in recitacijami in tako pokazali, da jim slovenska beseda na tujem ni tuja. — Potem pa so se otroci ipogovarjali in kovali nova prijateljstva.

Učence iz Švice so poleg staršev spremljali tudi učiteljci Breda Tušek, dr. Barbara Smrekar in predsednik ŠKK Triglav Winterthur Marko Urbas v družbi s predstavniki SZDL Ljubljana-Center — tovariši Andrejem Mlinarjem, Dušanom Komparo in Miho Balohom.

Sledil je kratek posvet udeležencev z organizatorjem — šolskim vodstvom. Ugotovili smo, da so takšna srečanja izredno koristna in nenavadno pomembna in da se bodo zato še nadaljevala. Prišlo bo tudi do medsebojnih izmenjav obiskov, s svojimi prispevki pa bodo učenci sodelovali v izseljenskem krožku, ki ga imajo na šoli dr. Jožeta Potrča.

Vsi udeleženci smo bili povabljeni na kosilo v vrtec, ki spada k šoli. Tu pa smo doživeli novo presenečenje. Najmlajši so pripravili kratek izredno zanimiv program, nato pa izročili otrokom iz Švice darila Dedka Mraza. Srečanje je zaključil predsednik Marko Urbas z besedami zahvale za gostoljubje in dobro organizacijo, ki je pripomogla, da je srečanje tako lepo uspelo.

Takih srečanj bi moralo biti še več, ker koristijo otrokom tu in v domovini!

ODBOR

SMUČARSKA ZVEZA JUGOSLOVANOV V ŠVICI

Na Riedbachu pod Santisom blizu Wattwila je bilo 31. januarja že vdrugeč tekmovanje, ki nosi ime »Vesleslom prijateljstva«. Tekmovalo je 63 moških, 7 žena in 12 otrok, med njimi deset gostov iz Münchna. 1200 m dolgo progo z 31 vratci je najhitreje prevozil član sekcije Vihor iz Balsthala FRANC BABŠEK, tretje in četrto mesto pa sta zasedla Niko Zorc in Franc Pečovnik, oba člana smučarske sekcije SKK Winterthur, ki je organizirala tekmovanje.

V Hotelu Riedbach so razglasili rezultate, podelili nagrade ter s plesom in zabavo zaključili tekmovanje.

Ivan Bernik, predsednik smučarske sekcije SKK Triglav Winterthur meni o »Vesleslomu prijateljstva« in o smučanju Jugoslovanov v Švici takole:

»Slovinci radi smučajo, interese pa je iz dneva v dan večji. S PD Triglav v Zürichu je imel pravo zamisel, ko je organiziral vesleslom v Unteribergeru. Vesleslom prijateljstva je, prav tako kot tekmovanje v Adelbodenu, ki ga je organiziralo društvo Vihor, le korak naprej na poti, začrtani v Unteribergeru pred petimi leti.

Do sedaj je vsak po svoje smučal, srečavali pa smo se le v Unteribergeru. Organizirane treninga ni bilo. Treba bo storiti več, čas je, pogoji so pa tudi. Vsaka smučarska sekcija v Švici naj bi organizirala po eno tekmovanje letno, zaključek bi pa ostal Unteriberger, ki je tradicionalen. Ocenjevanje naj bi bilo po načinu mednarodnega točkovanja, v Unteribergeru pa razglašeni končni rezultati in podeljene nagrade zmagovalcem. In tako bi potem lahko sčasoma ustanovili smučarsko zvezo Jugoslovanov v Švici.«

KAKŠNA JE RESNICA O SLOVENCIH NA ŠVEDSKEM

Čudim se, da se gospod Ferdinand Urbančič sploh upa podpisati svoje ime v pismu, s katerim se želi predstaviti kot poznavalec resnice o Slovencih na Švedskem in o njihovih društvih. F. Urbančiča pač vsi predobro poznamo, da bi lahko nasledili njegovi »odkritosti«. Številni Slovenci na Švedskem ne razumemo iz pisma, kam se prišteva sam, vsekakor pa smo si lahko ustvarili mnenje. On sam ni še nikoli ničesar naredil za Slovence razen tega, da jih nenehno kritizira in spodbuja prepire med nami. On sam je tisti, ki organizira privatne prireditve, da bi se Slovenci ne včlanjevali v društva, ker da so preveč »komunistična«. Velika je bila predrznost, da si je F. Urbančič sploh upal podpisati take laži, ko pa je sam eden izmed tistih, ki si v Jugoslavijo ne upa in si na vsakem koraku prizadeva, da bi škodoval naši domovini. Sprašujemo se, zakaj F. Urbančič graja tiste društvene delavce, ki so realno odprti do vseh narodnosti in tudi do Švedov? Saj je on prvi izmed nas sprejel švedsko državljanstvo. Zakaj naj bi se sramovali v švedskem jeziku pripovedovati o Ivanu Cankarju, saj smo lahko le veseli, da tudi tujci spoznajo življenje in dela našega pisatelja. Po mojem osebnem mnenju so številni predstavniki slovenskih društev na Švedskem iskreni prijatelji domovine in naroda, iz Urbančičevega pisma pa ni razvidno nič drugega, kakor da je nasprotnik.

GABRIJEL GRADNIK AKERMALA, ŠVEDSKA

Rad bi odgovoril gospodu Ferdinandu Urbančiču iz Emmabode na njegov sestanek, ki je bil objavljen v prejšnji številki Rodne grude. Ne bi se hotel opravičevati ali pa, da se čutim prizadetega. Vendar pa mislim, da je vse v tem sestavku le prehuda žalitev za vse tiste Slovence na Švedskem, ki se v vsako-

dnevem življenju borijo za izboljšanje svojega položaja, za svoj obstoj ter za ohranitev slovenske besede in kulture. Vprašal bi g. Urbančiča, kaj je on storil v tej smeri? Upal bi si trditi, da prav ničesar, nasprotno, ves čas je deloval prav proti temu delu. Kakor je razvidno tudi iz njegovega pisanja, si je vedno prizadeval le to, da razbije enotnost in moč društvenega delovanja. Skratka, trn v peti mu je, ko vidi, kakšne uspehe žanjejo dobro organizirana slovenska društva na Švedskem. Upam, da bodo rojaki, ki se bolj ukvarjajo s tem delom, odgovorili g. Urbančiču, kje je resnica in mu odprli oči. Zbodel me je tudi občutek, da v društvih delujejo ljudje, ki se ne upajo vrniti v domovino. Osebo mislim, da v naših društvih ni takih primerov. Mislim, da lojalnosti do domovine neki človek ne izkaže s tem, da vsako leto potuje v domovino. To je med drugim tudi osebna zadeva vsakega posameznika, kam bo naložil denar. Nekateri ga vlagajo v potovanja, drugi drugam. To, kar trdi g. Urbančič, je precej nevarna obtožba tistih, ki so se priselili na Švedsko, in si tukaj uredili novo življenje. Pa kljub temu niso pozabili, od kod so doma in svojega materinega jezika. Večina od teh deluje pozitivno in brez sramu priznava svoje poreklo. Seveda pa se da vse stvari tolmačiti na različne načine.

Želim le, da bi g. Urbančič bolj objektivno gledal okrog sebe in da se ne bi spuščal na področje, kjer si tudi sam ni čisto na čistem.

Ob tej priliki bi rad pozval vse naše rojake na Švedskem, naj bodo še bolj enotni, naj še tesneje sodelujejo pri skupnem delu, da bodo lažje nastopali proti takšnim hujšakcem in razbijačem naših društev. Tako bomo dali najboljši odgovor vsem tistim, ki jim je naša enotnost trn v peti. Kako resničen je tisti pregovor: »V slogi je moč in zadovoljstvo.«

FERDINAND KNEZ
NÄSUM, ŠVEDSKA

Moja mamica je srednjih let. Je precej velika in ima lepe svetle lase. Zame je zelo dobra, zato jo imam tudi zelo rada.

Je kmečki otrok, doma iz Krškega. Babica in dedek jo še vedno pogrešata na polju ali pri sušenju krme. Vzgojila sta jo v delovno deklico. Taka je še sedaj. Vstaja zgodaj zjutraj, redno hodi v službo in skrbi za naju z atekom. Po njeni zaslugi je naš domek tudi v tujini lepo urejen. Skrbno varčuje, da bi tudi v Krškem bila naša hišica čimprej pripravljena za našo vrnitev v domovino.

Zna se z menoj poigrati, čeprav sem velika deklica. Najraje prisluhnem njenim zgodbam iz otroških let. Res, je moralo biti lepo takrat. K sreči se večkrat na leto vračamo v domače kraje moje mamice in počasi razumem njeno zavzeto ljubezen do rojstnega kraja.

MARJANCA CEROVŠEK,
UČENKA 7. RAZREDA
SLOV. DOP. POUKA
REUTLINGEN

PONOSEN SEM NA MAMICO

Moja mamica je doma v Suhu krajini. Njena rojstna vas se imenuje Pleš. Vasica je zelo majhna, saj ima samo osem hiš. Mamica ima tri sestre in sedem bratov. Čeprav je bilo v njenem domu toliko otrok, sta dedek in babica vseeno ostala sama in dom prazen. Tudi moja mamica si je poiskala delo v Ljubljani. Tam se je poročila in rodil sem se jaz. Ko sem bil star dve leti, je z menoj odšla v Nemčijo. Od takrat skrbi za mene sama. Trudi se, da bi znal dobro slovenski jezik, jaz ji želim, da bi bila vsaj z menoj srečna, saj jo imam zelo rad.

ALEŠ NOVAK,
UČENEC 5. RAZREDA
SLOV. DOP. POUKA
REUTLINGEN

KDO ME NA SVETU NAJRAJŠI IMA

Že peto leto hodim redno k slovenskemu dopolnilnemu pouku. Med tem časom je

mamica kupila še sestrico. Tudi ona že prihaja v šolo. Naučila se je pesmico za praznik mamic. Zapela nam jo je in vsi smo ji ploskali. Sestrici je ime Tanja. Plaha je, zato jo mamica spodbuja k delu in igri. Rada naju ima, čeprav je večkrat bolna, skrbi za naju in ateka. Je velika in ima lepe svetle lase. Rada se lepo oblači. Takrat jo obe s sestrico občudujeva. V domovini nama ureja v novem domu lastni sobici. Tega se medve s sestrico zelo veseliva. Za njen trud in ljubezen, ki nam jo daje, sem ji povedala pesmico: Kdo me na svetu najrajši ima? To je mamica moja.

DORIS MOŽIC,
UČENKA 4. RAZREDA
SLOV. DOP. POUKA
DEGERLOCH

TRIJE SINOVI IN ENA MAMICA

Stanka je ime moji mamici. Piše se Drobnič. Doma smo iz Ribnice na Dolenjskem. Z očetom sta v Nemčiji že več kot deset let. Tu smo se rodili trije fantje: Andrej, Božo in Peter. Ta je najmlajši in hodi v prvi razred nemške in slovenske šole. Naša mamica se z nami zelo trudi. Rada bi, da bi bili mi njeni trije fantje pridni in dobri učenci. Mnogokrat nam pomaga pri nalogah, čeprav prihaja zvečer utrujena z dela. Tudi ob nedeljah se nam posveča. Z

nami govori le slovensko. Pri-poveduje nam o lepotah njene-ga rojstnega kraja in pono-sna je, ker govorimo vsi v ribniškem narečju. Najbolj je srečna, ko se odpravljamo na dopust v drago Slovenijo. Tako kot jo ima rada naša mamica, želimo ceniti in ljubiti domovino tudi mi njeni trije sinovi.

ANDREJ DROBNIČ,
UČENEC 5. RAZREDA
SLOV. DOP. ŠOLE
REUTLINGEN

LE KAJ BI BREZ MAME?

Povedati vam želim, da imam lepo mamico. Ima črne lase in zelene očke. Zjutraj prva vstane in poskrbi za družino: ateka, mene in brata Dušana. Pripravi nam zajtrk, pogleda, če smo dobro urejeni in nato gre v službo. Dela v tovarni. Pravi, da delo ni težko, vendar domov prihaja utrujena. Njene oči ne žarijo tako kot zjutraj, ko nas zapušča.

Naša družina sodeluje na vseh slovenskih prireditvah. Po kulturnem delu je tudi ples. Moja mamica rada pleše. Z očkom se vrtita in smejita, midva z Dušanom ju pa zadovoljno gledava.

Tudi pri nalogah nama pomaga. Midva pa ji zato pomijeva in pobriševa posodo in se trudiva, da sva v šoli dobra učenca.

ROTEJA MIHELIČ,
UČENKA 6. RAZREDA
SLOV. DOP. POUKA
REUTLINGEN

Učenki slovenske dopolnilne šole v Wanfercée-Baulet, Charleroi v Belgiji Elijan Gorjanc in Vilma Gaber

Moja mamica je vedno črno oblečena. Tudi žalostna je. Lani nam je umrl atek. Zelo nam je žal. Ostali smo sami in mamica je žalostna.

SONJA ŠTUBLJAR,
UČENKA 2. RAZREDA
SLOV. DOP. POUKA
REUTLINGEN

IMAM SKRIBNO MAMICO

Moji mamici je ime Marija. Ima lepe plave oči in rjave lase.

Zjutraj zgodaj vstane in pripravi za družino zajtrk. Potem hiti na delo v šolo. Tam počisti garderobo in telovadnice, ki so jih športniki uporabljali pozno zvečer. Utrujena prihaja opoldne domov. Takrat hiti pripravljati kosilo, pospravlja, pere in čisti naše stanovanje. Popoldne, kadar ne pospravlja v šoli, se pogovarja z menoj in sestrico Tanjo. Za dan žena naju je učila lepe pesmice, da sva jih na proslavi povedala brez napake vsem našim mamicam v Nagoldu. Midva s Tanjico sva ji kupila rože. Bila jih je vesela. Midva pa sva bila srečna, da sva razveselila skrbno mamico.

IGOR LESJAK,
UČENEC 3. RAZREDA
SLOV. DOP. POUKA
NAGOLD

MAMICA DELA V TOVARNI

Z bratom Zoranom imava samo mamico. Atek je v domovini. Zato sva največkrat sama. Mamica dela v tovarni v dveh izmenah. Lepo je, kadar dela zjutraj in je popoldan doma. Takrat nama skuha. Kadar sva sama, si jed segrejeva. Zoran zna tudi kaj skuhati. Eno leto je starejši od mene. Kadar dela mamica popoldne, pride šele ob pol dvanajstih ponoči domov. Z Zoranom jo komaj čakava. Pride utrujena, a vendar najprej poskrbi za naju. Zelo jo imava rada.

ZORAN IN TOMI NOVAK,
UČENKA 4. IN 5. RAZREDA
SLOV. DOP. POUKA
REUTLINGEN

UREDITEV OBVEZNOSTI IZ BIVŠE CONE B SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA IZ DELA IN SOCIALNEGA ZAVAROVANJA

Pred nedavnim sta jugoslovanski in malo poprej tudi italijanski parlament ratificirala t. i. osimske sporazume o dokončni ureditvi meja med obema državama in nekaterih vprašanih manjšin ter gospodarskih, vprašanj. Med temi sporazumi najdemo tudi sporazumi o ureditvi obveznosti iz socialnega zavarovanja na območju t. i. bivše cone B Svobodnega tržaškega ozemlja spričo tega, da je bilo to območje izvzeto iz sporazuma o socialni varnosti med obema državama iz leta 1961. Za kaj gre pravzaprav pri ureditvi teh obveznosti?

Gre za to, da se uredi med obema državama oziroma njihovimi inštitucijami socialnega zavarovanja vprašanje dajatev iz socialnega zavarovanja, do katerih imajo pravico delavci, nameščenci in državni uradniki, ki so svojčas delali na območju bivše cone B, to je ozemlja nekdanjih okrajev Koper in Buje. Ti zavarovanci so namreč plačevali prispevke v socialno zavarovanje jugoslovanskim oblastem od 1. maja 1945 naprej pa do sklenitve t. i. Londonskega memoranduma o bivši coni B Svobodnega tržaškega ozemlja, to je do 26. oktobra 1954 in še dve leti pozneje: te pravice so po določbi 1. člena zaključnega protokola h konvenciji o socialnem zavarovanju med Jugoslavijo in Italijo izvzete iz domene konvencije in se torej ugodnosti, ki jih je prinesla ta konvencija, na omenjene pravice ne morejo uporabljati. Po drugi strani pa je Jugoslavija, ko je priznala pokojnine in druge dajatve iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja osebam, ki so ostale na tem ozemlju, upoštevale tudi zavarovalno dobo pred 1. majem 1945, ko so te ose-

be plačevali prispevke italijanskim ustanovam socialnega zavarovanja. Italija pa je spet začasno prevzela v svoje breme vse obveznosti iz socialnega zavarovanja, ki so jih pridobili iz dela na tem ozemlju optanti, ki so na podlagi Londonskega memoranduma in še poprej odšli v Italijo. Ker so ti optanti vsaj del svojih prispevkov (od 1. maja 1945 naprej) plačevali jugoslovanskim inštitucijam socialnega zavarovanja, bo Italija prav gotovo postavila vprašanje odškodnine za ta leta, ki so pravzaprav breme jugoslovanskega zavarovanja. Skratka — tudi ta vprašanja se bodo po ratifikaciji osimskih sporazumov lahko rešila s pogajanjem med delegacijama obeh držav, ki se morajo pričeti v roku dveh mesecev po uveljavitvi osimskih sporazumov, se pravi po izmenjavi ratifikacijskih listin. S tem se bo tudi ozemlje bivše cone B Svobodnega tržaškega ozemlja vključilo v konvencijo o socialnem zavarovanju med obema državama, kar bo v korist vsem zavarovancem, ki so v omenjenem času delali in bili zavarovani na tem ozemlju.

DR. LEV SVETEK

ZA MARKE NAJVEČ V JUGOSLAVIJI

Zahodni Nemci so kot potovalna nacija številka ena lani sicer malce manj potovali na dopuste kot leto poprej, zato pa za letošnje leto napovedujejo nove potovalne rekorde. To izhaja iz pravkar objavljene analize za leto 1976, ki jo je na tradicionalni zahodnoberlinski turistični borzi predložil študijski center za turizem. Po nekaj prav mlačnih in pesimističnih tednih in mesecih se na zahodnonemški turistični trg vračata samozavest in optimizem. To pa ne velja za »touroperatorje«, za potovalne agencije, ki se bodo morale še naprej soočiti z upadanjem strank. Zakaj? Zahodnonemški turist se še naprej in vse bolj osamosvaja od »reisebürojev« in potu-

je kot individuallec z avtomobilom.

Lani so imeli med Renom, Donavo, Maino in Severnim morjem pravljlično sončno poletje. Domače turistične zmogljivosti so bile polne, razen nekaterih (predragih) zdravilišč. »Nemec spet odkriva Nemčijo«, so hoteli vedeti »strokovnjaki«. Ali pa se je to zares zgodilo? Ne.

Kljub vsemu je 1976 upadlo število dopustnikov, ki so ostali doma, v Zvezni republiki Nemčiji. Hkrati pa je — ob manjšem celotnem številu — rahlo narasel delež tistih, ki so odpotovali v tujino.

Kam? Splošno znano je, da je za zahodnega Nemca daleč na prvem mestu sosednja alpska in nemško govoreča Avstrija, kamor odhaja na dopust 16 odstotkov vseh ali 3,8 milijona turistov. Drugo in tretje mesto si delita Italija (2,2 mil.) in Španija (2,1 mil.), pri čemer je morala Španija lani zabeležiti minus za okoli 250 tisoč nemških turistov. Na četrto mesto je prišla spet Francija (900 tisoč turisov) in tako odvzela to mesto Jugoslaviji (tudi okoli 900 tisoč).

Lani so zahodni Nemci pustili 22,5 milijarde mark v tujini. Zanje se bori vse več ponudnikov. Tako kot posamezni turist postaja vse bolj samostojen in zapušča posrednike, agencije, tako se tudi države ponudnice vse bolj samostojno pojavljajo na zahodnonemškem turističnem trgu. Italijani in Španci kar sami prodajajo svoje storitve. Seveda lahko ponudijo neprijetno ugodnejše cene, kot pa bi jih mogli ponuditi zahodnonemški »touroperatorji«.

Individualni turist postavlja vse več problemov tako pred hotelirje kot celotne prometne mreže turističnih držav. Nemec se očitno noče ustrašiti neskončnih avtomobilskih kolon na mejah in obalah.

Kar pa je posebej novo, je to, da turist iz Porenja, Porurja ali drugod kupuje vse več delnih storitev. Odšel bo vse bolj tja, kjer bo lahko kombiniral, denimo, polpenzion z lastno iznajdljivostjo. S turističnimi paketi bo vse težje. Od leta 1974 je število tistih,

ki so kupili polni pavšalni turistični aranžma (paket) upadlo od 4,7 na 4 milijone (1976), pa čeprav je skupno število dopustnikov poraslo. Skoraj dve tretjini (64,4 odstotka) zahodnonemških turistov se je lani vozilo na dopust z osebnimi avtomobili. Delež železnice še naprej močno upada: medtem ko so zahodnonemške železnice dobile leta 1973 še 23,5 odstotka vseh dopustnikov, so jih lani imele le še 16,7 odstotkov. V letalskem prometu opazujejo raziskovalci določeno stagnacijo, toda na razmeroma visoki ravni (blizu 12 odstotkov). Tudi avtobusna skupinska potovanja stagnirajo.

Kako pa bo z »jugoturisti«? Malce bolje kot lani ob času zahodnonemške turistične borze sicer že kaže, še vedno pa moramo ostati zaskrbljeni za uspeh sezone, sporočaz jugoslovanske kolektivne razstave direktor predstavništva turistične zveze jugoslavije v Frankfurtu Albert David. Skupaj z nekaterimi hotelskimi mrežami prireja velike propagandne akcije, ves čas pa se sooča s pripombami, da je Jugoslavija postala razmeroma draga. »Vse je odvisno od individualnih avtomobilskih turistov. Kako se bodo ti zadnji čas odločili, tega še nihče ne ve«, zadržano pravi David.

Ko razni listi primerjajo posamezne turistične dežele, se Jugoslavija še vedno zadovoljivo odreže. Tako je nedavno düsseldorfski tednik »Wirtschaftswoche« izračunal, da dobi zahodni Nemec v Jugoslaviji največ za svojo marko: pri nas je vredna 1,82 DM, Italija je zelo blizu z 1,64, Španija pa precej dražja z 1,25 marke protivrednosti. »Poceni Jugoslavija velja seveda le za tečajne razlike in povprečne cene turističnih paketov.

Zunaj hotela in paketa se razlika že izgubi, menijo komentatorji.

»Jugoturist« ostaja neznanka. Odgovor bomo imeli, ko bodo po začetku poletnih šolskih počitnic na Bavarskem (28. julija) naši hoteli povedali, koliko jih je prišlo...

ANTON RUPNIK

PARTIE EN FRANÇAIS

PLUS DE VIN YUGOSLAVE À L'ÉTRANGER

Selon toute apparence, nous exporterons cette année encore plus de vin que jusqu'ici, bien qu'il y ait une très forte concurrence sur le marché mondial. Selon le programme préparé à la Chambre d'économie de la Yougoslavie, on exportera environ 7.500 wagons de vins divers; l'an dernier, on en a exporté 7.000 wagons.

LES VOYAGES À L'ÉTRANGER

Six millions de Yougoslaves ont demandé et obtenu un passeport. L'an dernier, il y a eu 13 millions de voyages de Yougoslavie à l'étranger. Chez nous, le passeport s'obtient en quelques jours, de trois à six, et son prix est très accessible en comparaison avec celui de certains autres pays.

PLUS D'ÉLÈVES DANS LES ÉCOLES SLOVÈNES EN ITALIE

Le nombre des élèves qui se sont inscrits dans l'année scolaire 1976/77 dans les écoles slovènes sur le territoire de Trieste montre un accroissement réjouissant. Dans toutes les espèces d'écoles se sont inscrits cette année 3.075 élèves, c'est-à-dire 132 de plus que l'an dernier. Le nombre des élèves inscrits s'est accru aussi dans les écoles slovènes de la région de Gorica, ce qui a provoqué çà et là quelques difficultés du fait que cette augmentation n'était pas prévue.

DICTIONNAIRE ÉTYMOLOGIQUE

L'Académie des Sciences et des Arts Slovène a récemment présenté au public le premier tome du dictionnaire étymologique de la langue slovène, rédigé par l'académicien dr. France Bezljaj. Le premier tome comprend les articles des lettres A à J. Le dictionnaire entier paraîtra dans les années suivantes. V. JESENİK

ACCORDS AVEC L'ITALIE RATIFIÉS

Les délégués de la Chambre Fédérale et de la Chambre des Républiques et des Provinces de l'Assemblée de la R. S. F. de Yougoslavie ont adopté la loi sur la ratification des accords sur la promotion de la coopération économique entre la Yougoslavie et l'Italie. Ces mêmes accords ont déjà été ratifiés auparavant par le Parlement et le Sénat italiens.

UN HÔTEL — PONT ENTRE LES NATIONS

A Železna kapla (Eisenkapel) en Carinthie autrichienne, au début de mars, on a solennellement ouvert l'hôtel Obir, construit à l'aide des fonds des économies slovène et autrichienne. Cet hôtel de catégorie A de quatre étages avec 96 lits a été édifié par la Société de tourisme de la Carinthie méridionale, avec les fonds de l'Union des coopératives slovènes, la Caisse d'épargne de Globasnica, dix particuliers et l'entreprise Alpetour de Škofja Loka en Slovénie, le terrain et une partie des fonds ayant été fournis par la commune.

LE CAFÉ ET L'ESSENCE PLUS CHERS

Au début de mars en Yougoslavie aussi nous avons commencé à payer l'essence et les dérivés du pétrole d'après de nouveaux prix, auxquels cependant nous nous attendions, puisque l'essence yougoslave reste toujours parmi celles qui sont le meilleur marché en Europe. Un litre de super coûte maintenant 7 dinars, l'ordinaire est à 6,70 dinars, le gas-oil à 4,20 dinars et le fuel domestique à 2,80 dinars.

SUCCÈS DE L'EXPORTATION DES FILMS

L'industrie cinématographique yougoslave a gagné l'an

dernier avec l'exportation des films de long et court métrage plus que jamais jusqu'ici. Elle a obtenu pour ses films 1.276.000 dollars. Aux pays socialistes elle a vendu presque 36 % des films, en Europe Centrale environ 19 %, en Europe de l'Ouest 12 %, en Scandinavie et en Amérique du Nord un peu moins de 8 % de tous les films produits. On a vendu l'an dernier 74 films de long métrage et 137 films de court métrage et documentaires.

UNE DISTINCTION INTERNATIONALE À ŽNIDARŠIČ

A la compétition internationale des photos journalistiques à Amsterdam, dans la catégorie de « l'histoire journalistique en photos », Joco Žnidaršič, reporter photographe de Ljubljana, a obtenu le 3e prix. Il avait déjà obtenu auparavant le Prix du Fonds Prešeren.

LE TUNNEL SOUS LES KARAVANKES JUSQU'EN 1983

A Bled se sont récemment terminés les pourparlers entre les commissions yougoslave et autrichienne qui s'étaient concertées sur les questions techniques et financières concernant la construction du tunnel sous les Karavankes. On commencera à construire le tunnel en 1978 et, selon les prévisions, les travaux dureront cinq ans. L'entrée du tunnel du côté yougoslave sera à Hrušica près de Jesenice et du côté autrichien dans la Rosental (Rožna dolina). Il aura environ 9,50 m de largeur et 7,5 km de longueur.

DES PIÈCES D'ARGENT

La Banque Nationale de Yougoslavie émettra des pièces d'argent de 100 et 200 dinars, et cela à l'occasion des événements qui sont d'une importance particulière pour les nations et nationalités de Yougoslavie. L' gouvernement fédéral décidera pour quels événements la banque émettra ces pièces d'argent.

LA TECHNIQUE POUR L'ENVIRONNEMENT 77

La première exposition de technique pour l'environnement de l'an dernier à la Foire Économique de Ljubljana sera suivie, cette année, d'une seconde et il semble déjà qu'il s'agira à l'avenir d'une information annuelle sur les moyens dont on dispose pour la protection de l'environnement. Les consultations qui accompagneront l'exposition, attireront l'attention des citoyens sur la nocivité du phénomène de la pollution et montreront qu'il faut intervenir plus activement dans notre technologie.

LES PREMIERS TRACTEURS DE ŠTORE

De la chaîne de la nouvelle usine de tracteurs de la fonderie de Štore près de Celje arrivent les premiers tracteurs. Le début de la production des tracteurs est un pas important pour l'usine sidérurgique de Štore, et à la fois pour toute l'économie slovène. Dans la période d'essai on fera environ 10 tracteurs par jour, plus tard de 40 à 50. Ces tracteurs sont fabriqués à Štore en coopération avec la Fiat italienne.

KAMNIŠKA BISTRICA JE PRILJUBLJENA TOČKA KAMNIČANOV PA TUDI LJUBLJANČANOV, DA SE NAUŽIJEJO ZRAKA IN PRELEPIH POGLEDOV NA VRHOVE KAMNIŠKIH PLANIN. NA TE JE PRAV IZ BISTRICE NAJHITREJŠI PRISTOP.

FOTO: ANČKA TOMŠIČ

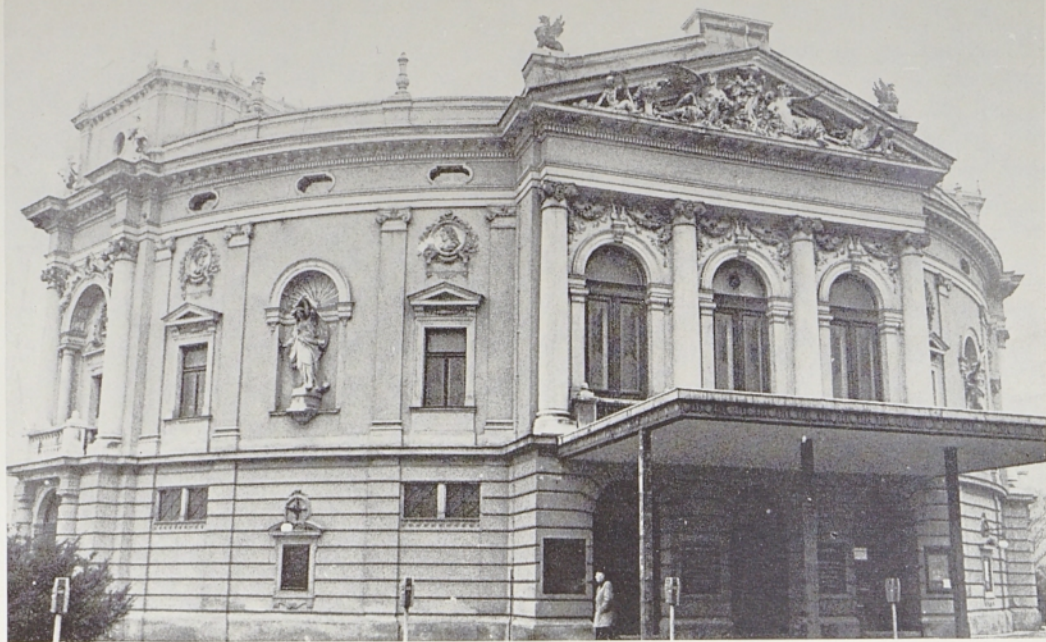

Če nas kdo vpraša, koliko imamo opernih gledališč v Jugoslaviji, nam ni treba zardevati. Samo v Sloveniji imamo kar dve operni hiši — v Ljubljani in Mariboru. Vendar pa je ljubljanska edina, ki ne deli svojega odra z dramskim gledališčem. Prav po zaslugi lastnega odra se lahko ponaša z rekordnim številom predstav v Jugoslaviji — približno 200 v eni sezoni, raje več kot manj!

Toda, preden si ogledamo ljubljansko operno hišo in njen ansambel, se ozrimo nazaj v preteklost. Korenine ljubljanskega opernega odra izhajajo iz viharnega časa prebujanja narodov sredi prejšnjega stoletja, iz dni po letu 1860, ko se je na Slovenskem dogodilo marsikaj pomembnega.

Kot poganjki »slovenske pomladi« so se v tistih letih sredi prejšnjega stoletja v vseh večjih krajih ustanovljale čitalnice, ki so v svojih kulturno političnih večerih precej časa odmerile tudi glasbi. Ljubljanska čitalnica je na primer že leta 1863 imela svoj orkester, ki je nastopal pri Besedah. To so bile zelo priljubljene prireditve, sestavljene iz samostojnih točk, kjer je orkester spremljal pevce pri odlomkih iz spevoiger, oper in operet.

In nastopilo je prelomno leto 1867, eno najpomembnejših let v slovenskem kulturnem življenju. Takrat so namreč zavedni Slovenci kot protiutež nemškemu kulturnemu življenju ustanovili Slovensko dramatično društvo, ki je poleg dramskih predstav prirejalo tudi glasbene. Najprej so uprizorjali spevoigre, pet let po ustanovitvi društva pa so plakati vabili takratno občinstvo k premieri prve slovenske opere. Tako so 27. aprila 1872 Slovenci dočakali svečan dogodek — krstno uprizoritev še danes zelo priljubljenega Gorenjskega slavčka Antona Foersterja. Predstave so se vrstile, nekaj let pred prelomom stoletja (1892) pa se je iz dramatičnega društva oblikovalo Slovensko deželno gledališče z dramo in opero. Vendar pa je ljubljansko občinstvo že dolgo pred tem časom uživalo ob poslušanju

SLOVENSKE KULTURNE USTANOVE

OPERA V LJUBLJANI

oper. Slovensko prestolnico je namreč vedno obiskovalo veliko tujih opernih družin, zlasti nemških in italijanskih, ki jih je občinstvo navdušeno sprejemalo. Vse to priča o bogati glasbeni tradiciji, s katero se lahko Ljubljana ponaša.

Povrnimo se v naš čas, k 200 predstavam v eni sezoni, k vedno razprodanim dvoranam. Ljubljansko opero danes sestavlja sedem delovnih enot: direkcijska skupina, operni solisti, operni zbor, orkester, baletni zbor, baletni solisti in tehnična skupina, ki se morajo vsi skupaj pošteno potruditi, da obdržijo svoj rekord v številu predstav. Malokdo namreč ve, čeprav ob koncu predstave navdušeno ploska izvajalcem, koliko truda je vloženo v eno predstavo. Redkokdaj nas pač potrine se v opero v dopoldanskih urah skozi »zadnja« vrata, kjer ni prav nič svečanega in bleščečega kot v dvorani. Mimo hitijo oznojeni plesalci, pevke in pevci, na katerih obrazih vidiš, koliko garaškega trdega dela je potrebno, da zvečer v vsem svojem blesku zaživi operna predstava.

Garanje je sicer značilno za vse »teaterske« ljudi, še zlasti

pa to velja za ljubljanske operne gledališčne. Izvesti 200 predstav ob tem, da je v Operi prej premalo pevcev in plesalcev kot preveč, niso mačje solze. »Primanjkuje nam moških pevcev, tudi baletnega podmladka med fanti ni, instrumentaliste pa si moramo včasih že sposojati v Slovenski filharmoniji. Naš poklic je pač prenaporen, da bi privabljal mladino,« pojasnjuje ravnatelj Opere Ciril Cvetko.

Pevci in plesalci morajo imeti res dobro kondicijo, saj se pojavljajo na odru vsak dan razen enega dneva v tednu. V enem mesecu izvedejo 12 do 13 različnih predstav, kar pomeni, da je skoraj vsak drugi dan na sporedu druga predstava. Orkester in solisti morajo torej biti stalno »v formi« in imeti naštudirane istočasno različne vloge.

Kljub polni zaposlenosti pa je v opernem ansamblu še toliko elana, da se prizadevno pripravljajo na gostovanje po Češkoslovaškem. Le-to je, kot pravijo v Operi, zelo vabljivo, pa tudi skrajno odgovorno, saj bodo sodelovali na Bratislavskem festivalu poleg vrhunskih opernih ansamblov kot ga ima hamburška ali leningrajska opera. Tamkajš-

njemu občinstvu bodo poleg Verdijevega Falstafa predstavili tudi slovensko operno delo, Kozinov Ekvinokij.

Kaj pa predstavljajo slovenskemu občinstvu? Le-to najraje vedno znova gleda in poslušča dela istih skladateljev: Verdija, Puccinija in Čajkovskega.

»Vemo, da bo železni repertoar vedno napolnil dvorano. Toda napak bi bilo, če bi se v oblikovanju programa povsem podrejali željam publike. Stremeti moramo tudi k novitetam, k osvežitvi repertoarja,« pravi Ciril Cvetko.

In tudi v tem v Operi uspevajo, saj so tudi manj znane operne predstave večinoma razprodane. Tudi pri baletu poskušajo vzdrževati ravnotežje med železnim repertoarjem in novostmi. K slednjem jih veže zlasti dolg do izvirne slovenske baletne umetnosti. Precej zapuščena pa sta bila v preteklih letih komorna opera in komorni balet. Vendar pa bodo v Operi letos to nadoknadili, saj bodo za konec sezone uprizorili Šivicovo Himno, s katero bodo tudi odprli Ljubljanski festival. Da bodo to storili uspešno, ni treba dvomiti.

SILVESTRA ROGELJ

Knjige so nam v današnjem življenju vse bolj potrebne, ker si ob njih najtemeljiteje bogatimo svoje strokovno in splošno znanje, ali pa z njihovo pomočjo v mislih poceni potujemo v oddaljene dežele, se razvedrimo in obenem najdemo v njih veliko tehtnih odgovorov na mnoga vprašanja, ki nam jih zastavlja življenje. Seveda pa je med množico knjig, ki jih založbe izdajajo leto za letom, včasih resnično težko najti tista dela, ki si jih najbolj želimo. Da bi vam nekoliko olajšali zamudno iskanje, vam tokrat predstavljamo nekatere zbirke in posamezne knjige, ki letos izhajajo pri Mladinski knjigi, ki je po številu izdanih knjig na leto prva v Sloveniji. Kogar zanima dobro branje, bo našel največ zanimivega v knjižnih zbirkah Levstikov hram in Krog. Letos bodo izšli v prvi zbirki romani priznanih pisateljev, kot so W. Saroyan, Kirst, Heller, Ingolič in drugi. V zbirki Krog, ki prinaša predvsem aktualnejša, vendar dobra literarna dela, pa bo kmalu izšel zanimiv in napet roman Sedemnajst trenutkov pomladi, sovjetskega pisatelja Semjonova.

Po tem delu so posneli odlično televizijsko nadaljevanko, ki je pri nas vzbudila veliko zanimanja. Poleg tega dela je tu še zelo razburljiv pustolovski roman Skrivnost zapuščene ladje pa Zajtrk prvakov, in eno najboljših del Agathe Christie Zavesa. Največ zares moškega branja pa najdemo v zbirkah Navzkrižja druge svetovne vojne in Ti vražji fantje v letečih škatlah. Prva zbirka bo letos prinesla štiri dela priljubljenega angleškega pisatelja Alistaira MacLeana. To so Križarka Ulykses, Navaronska topova, Kamor si upajo le orli in Južno od Jave. Pisatelj je v teh knjigah mojstrsko opisal nekaj najzanimivejših in najbolj pretresljivih bojev iz druge svetovne vojne na različnih koncih sveta. V drugi zbirki pa bodo izšle knjige o podvigih naših in tujih letalskih asov. Prva med njimi, Modri obok, pripoveduje o rasti slovenskega športnega letalstva in njegovi udeležbi v narodnoosvobodilni vojni, naslednje tri: Le nekaterim so dana krila, Plameneče nebo, Sla po nebu, pa pripovedujejo o junaških podvigih znanih letalcev druge svetovne vojne. Vse knjige so popestrjene z dokumentarnimi fotografijami. Ena najbolj zanimivih leposlovnih knjižnih zbirk pa je pri Mladinski knjigi še vedno Naša beseda, zbirka 92 knjig izbranih del slovenskih pesnikov in

»Srečno« so na svojevrsten način zaželeli šolarji iz Trave pri Čabru predsedniku Titu ob njegovem rojstnem dnevu. Foto: Edi Šelhaus (barvni dodatek k reportaži na straneh 6 in 7)

NOVE KNJIGE

ZANIMIVE KNJIŽNE ZBIRKE

pisatelj, ki jo založba v celoti ponatiskuje, in bo letos že v celoti izšla. Če jo naročite — stane 7.500 dinarjev — jo lahko plačujete v 24 zaporednih mesečnih obrokih. Takšna zbirka bo ne lep okras vašega stanovanja, temveč boste knjige gotovo z zanimanjem prebirali. Še bolj pa bodo teh knjig veseli vaši otroci, saj jim bodo koristno služile v osnovni in srednji šoli ter na univerzi.

Konec lanskega leta je založba začela izdajati tudi dve zelo bogati knjižni zbirki; to je Vse o zdravju in Odkritjih in raziskovanju. V prvi zbirki treh knjig enciklopedijskega formata, ki jih je napisal profesor in dekan ljubljanske Medicinske fakultete, dr. Miha Likar, boste zvedeli vse o boleznih in zdravljenju, največ pa o tem, kako si moramo urejati naše vsakdanje življenje, da bi se v nemirnem ritmu današnjega življenja čim uspešneje obvarovali različnih obolenj. D. Likar namreč zagovarja sodobno pojmovanje zdravja, ki ga svetovna zdravstvena organizacija opredeljuje v svoji ustavi takole: »Zdravje je popolnoma telesna, duševna in družbena blaginja, ne pa le stanje brez bolezni in onemoglosti.« Knjige torej predvsem skušajo pomagati

vsakemu človeku, da bi znal v vseh življenjskih okoliščinah ravnati tako, kot bo njegovemu zdravju najbolj koristilo, ne pa da brez potrebe trošimo dragocene moči. Prva teh knjig, Bolezni naših dni je že napredaj, naslednji dve pa bosta predvidoma izšli letos. Vse knjige so obogatene s številnimi barvnimi ilustracijami. Zbirka Odkritja in raziskovanja, ki obsega pet knjig, je po obliki podobna prejšnji zbirki, vsebuje pa skoraj neverjetno zgodovino odkritij na vseh področjih znanosti in napoveduje razvoj znanosti za prihodnost. Vedoželjnega bralca popelje po poteh velikih raziskovalcev. Marco Polo, Kolumb, Livingstone, Hudson in Cousteau so le nekateri najbolj znani med njimi, ki so pripomogli, da se je človeštvo dokopalo do novih spoznanj o svetu in sebi. Kajti za vso zgodovino človeške civilizacije velja, da je to pravzaprav zgodovina neprestanega spopadanja z neznanim, zgodovina odkrivanja in raziskovanja. Priznani strokovnjaki, ki so pisali poglavja teh knjig, so se opirali na številne ohranjene dokumente in jih v marsičem podprli s svojimi novimi spoznanji. Knjige so bogato ilustrirane.

RADO VOUK

JUGOSLOVANSKI KULTURNO — INFORMATIVNI CENTRI

AVSTRIJA

1030 WIEN
KULTUR- UND INFORMATIONSZENTRUM
DER SFR JUGOSLAWIEN
INVALIDENSTRASSE 11/1
TEL.: 72 36 97

FRANCIJA

75008 PARIS
CENTRE CULTUREL DE LA RSF
DE YUGOSLAVIE
10, RUE DU COLISEE
TEL.: RUE DU COLISEE
TEL.: 225-13-62

NEMČIJA

KÖLN 1
KULTUR- UND
INFORMATIONSZENTRUM
DER SFR JUGOSLAWIEN
HOHENZOLLERNRING 49
TEL.: (021) 23 42 21 do 23

STUTTGART 1
INFORMATIONSZENTRUM DER
SFR
JUGOSLAWIEN
CHARLOTTENSTRASSE 21 B/III
TEL.: (0711) 24 05 57

ŠVEDSKA

10 440 STOCKHOLM
JUGOSLAVIENS KULTUR OCH
INFORMATIONSZENTRUM
GREVGATAN 5/III
BOX 14 062

ŠVICA

8008 ZÜRICH
CONSULAT GENERAL DE LA
RSF
DE YUGOSLAVIE
SECTION DE CULTURE ET
PRESSE
DUFOURSTRASSE 107
TEL.: (01) 47 95 60

ZDA

NEW YORK, N. Y.,
10022
INFORMATION CENTRE
488 MADISON AVENUE,
19 FLOOR

DAN ŽENA
V FREYMINGU

V nedeljo 6. marca smo se rojaki iz Freyding-Merlebacha in okolice v velikem številu zbrali v društvenem lokalu Bach v Freydingu, da bi proslavili mednarodni praznik žensk. Povabilu se je odzval tudi naš vicekonzul iz Strassbourga s sodelavci. Mize so bile polne dobrot, ki smo jih žene pripravile za to priložnost, nekaj pa smo darovali tudi iz društvene blagajne. Za dobro voljo in poskočne noge je poskrbel Martin Blatnik.

Začeli smo s kratkim programom. Predsednik Jože Zdravčič je z lepim nagovorom pozdravil vse navzoče in ženam zaželel vse dobro ob našem prazniku. V imenu žensk sem se zahvalila za čestitke in se pridružila željam vsem rojakinjam. Lepo nas je nagovoril in nam čestital tudi vicekonzul.

V čast nam je bilo, da smo v naši sredi pozdravili tudi najstarejšo članico društva Jadran Marijo Rugelj, ki je izpolnila že 91 let. Podarili smo ji skromen šopek in skromno darilo z željo, da bi še dolgo skupno praznovali naš praznik.

Za tem je Lidija Sajovec recitirala pesem »Vse mamice sveta« in pripela vsem navzočim ženam in materam rdeč nagelj na prsi. Zapeli sta tudi sestrični Fabianne in Lorans Devene, recitali pa deklici Šinkovec in Kink.

V dobri volji in v veselem razpoloženju smo zaključili našo prireditev in zaželeli smo si, da se prihodnje leto spet srečamo.

Ob prazniku žensk čestitam tudi vsem drugim slovenskim ženam po svetu.

KAROLINA ŠKRUBA

DRUŠTVO »JADRAN«
IZGUBLJA ČLANE

Sporočam vam, da smo v zadnjih mesecih izgubili precej naših članov, ki smo se od vseh poslovili z našo društveno zastavo. V Kreutzwal-

du je 23. januarja umrl v 78. letu starosti naš član Ferdinand Turšič. V petek, 4. februarja smo pokopali Leopolda Kotarja, ki je dolgo bolehal zaradi rudarske bolezni silikoze. V ponedeljek 7. marca smo spremili na zadnji poti Blaža Mrgoleta, starega 77 let. Lani sta z ženo slavila zlato poroko. Naslednji dan, 8. marca, pa smo pokopali Albina Janiča, ki je umrl v starosti 65 let. Vse naše štiri umrle člane smo ob odprtem grobu počastili tudi z društveno zastavo, jim položili venec v imenu društva, mešani pevski zbor pa jim je zapel žalostinko. Vsem žalujočim sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

ANTON ŠKRUBA

BELGIJA

NEKAJ NOVIC
O NAŠEM ŽIVLJENJU
IN DELU

V beležkah se mi je nabralo nekaj novic o našem življenju

in delu, ki vam jih sporočam. Ne morem vam sicer podrobneje opisovati dejavnosti vseh društev, ki združujejo Slovence na področju Charleroija in Eisdna, lahko pa zatrdim, da se vsi Slovenci čutimo dolžne tukaj v tujini ohranjati slovensko kulturo in jezik. Pri svojem delu v štirih oddelkih slovenske dopolnilne šole v raznih krajih Belgije se vedno lahko naslonim na odbornike »Jadrana« v Charleroiju in društva sv. Barbare v Eisdnu. Naj posežem nazaj v december, ko je jugoslovansko društvo sv. Barbara priredilo za svoje člane tradicionalno miklavževanje. Otroci in odrasli nestrpnno pričakujejo bradatega moža z darili. Najprej pa morajo mladi dokazati, da so darila tudi res zaslužili in zato pod vodstvom svojih mentorjev pripravijo program. Gospa Tončka Trkajeva pri tem z vso ljubeznijo in skrbjo že vrsto let usmerja in pomaga, saj človek ostane večno mlad, če rad dela z mladimi.

Mala dvorana v Kulturcentru se je 18. decembra hitro na-

polnila. Kulturni program z recitacijami in dramskimi prizorčki so najmlajši in šolarji izvedli brezhibno. Zares moram pohvaliti naše najmlajše in učence slovenske dopolnilne šole, da so se toliko naučili in nas s slovensko besedo za kratke trenutke pospremili v domovino. »Veliki paket« je bil naslov prizorčka, ki so ga izvedli otroci slovenske dopolnilne šole. Šlo je zares za velik paket, ki je stal pod jelko. Vsi so napeto pričakovali in ugibali, kaj je dobil Lojev Lenc v tem paketu. Na njegovo veliko razočaranje in veselje ostalih otrok, pa ni bilo v paketu nič. Veselo razpoloženje se je nadaljevalo z razdeljevanjem daril. Za vsakogar je bilo nekaj, učiteljica slovenske dopolnilne šole pa je poleg lepega darila dobila še šopek rdečih nageljnov.

Slovenska dopolnilna šola v Eisdnu je za člane in prijatelje najstarejšega jugoslovanskega društva v Belgiji, društva sv. Barbare, dne 19. februarja letos, pred rednim letnim občnim zborom pripravila v mali dvorani Kulturnega centra Prešernovo proslavo. Dvorana je bila svečano okrašena. Napis »Žive naj vsi narodi« in »O Vrba, srečna, draga vas domača«, so, poleg lepega Prešernovega portreta in slike njegove rojstne hiše, poudarjali ljubezen do domovine in rojstnega kraja pesnika, kakor tudi vsakega Slovenca, ki misli in čuti z njim. Prekrasen prapor društva sv. Barbare, belgijska in jugoslovanska zastava pa šopek rdečih nageljnov so dajali proslavi še posebej slovesno vzdušje. Krajšem govoru o Prešernu je sledil recital Prešernovih pesmi, ki so ga lepo izvedli učenci slovenske dopolnilne šole iz Eisdna: Evgenij Kastigar, Johan Rak, Ivan Kukovičič, Nada Jakoš, Alojz Cuzi, Karin Bevc in kot gost Elijan Gorjanc iz Charleroija. Za lep nastop so jih poslušalci nagradili s ploskanjem.

Prešernovi proslavi je sledil redni letni občni zbor.

Najprej so zbrani z enominutnim molkom počastili spomin lani umrlih članov: častnega predsednika Pankracija Špita-

Učenci slovenske dopolnilne šole iz Wanfercée-Baulet recitirajo na prireditvi društva Jadran v Charleroiju. Od leve proti desni: Bernardette Gaber, Elijan Gorjanc, Vilma Gaber, Marija-Terezija Gorjanc, Jasmina Fajfer in Rudi Fajfer.

la in Tončke Trkaj-Bertrandove. Zatem je predsednik Avgust Tanjšek prisrčno pozdravil vse navzoče in opravičil odsotnost dolgoletnega in nadvse prizadevnega tajnika društva Ivana Smrketa, ki se zaradi bolezni ni mogel udeležiti občnega zbora. O društvenem delu v preteklem letu je obširno poročal Alojz Rak. Društvo ima 119 članov. Dva sta lani umrla, dva pa sta se vrnila v Jugoslavijo. Odbor se je sestel lani na 14 rednih sejah in več sestankih. Društvena aktivnost je bila očitna vsepovsod. Spomnimo se le nekaterih prireditev, o katerih smo sproti poročali, kakor na primer ljudske igre v treh dejanjih »Dobri grofje«, ki smo jo uprizorili lani 1. maja, nepozabnega družabnega večera 23. oktobra, pa miklavževanja, izleta v Holandijo za člane in njihove prijatelje, izleta za otroke, obiska pri kralju, dveh obiskov v Charleroiju itd. Za pomoč potresnim območjem smo zbrali in poslali v domovino 10.000 bfr., od tega iz društvene blagajne 6465 frankov.

Odbor društva si zelo prizadeva, da bi slovenska dopolnilna šola tudi na tem področju Belgije delala v čim boljših pogojih. Blagajnik Rudi Mastnak je poročal o finančnem stanju društva. Društvo je dobro gospodarilo, saj kljub številnim izdatkom ni povečalo salda preteklega leta.

Po poročilih in razpravi je bil razrešen dolžnosti stari odbor. Občni zbor je izrekel posebno zahvalo in priznanje veteranoma društva in dolgoletnima odbornikoma Ivanu Smrketu in Francu Trkaju ter ju za njuno dolgoletno uspešno delo izvolil za častna člana; Ivana Smrketa za častnega tajnika in Franca Trkaja za častnega blagajnika.

Sledile so tajne volitve, pri katerih je bil za predsednika ponovno izvoljen Avgust Tanjšek, kar je vsekakor posebno priznanje in zaupanje članov. Za podpredsednika je večino glasov dobil Lojze Rak mlajši. Tajniške posle bo vodil Lojze Rak starejši, za drugega tajnika je bil izvoljen Alojz Pečar, za blagajnika Andrej Kukovičič, za njego-

vega namestnika pa Rudi Čepin. Za preglednika računov so izvolili Karla Tisnikarja in Bubi Bevc, ostarele in bolne člane pa bosta obiskovali Lizka Kukovičič in Jožefa Udovč.

Po volitvah se je novi odbor takoj sestel, da se porazgovori o načrtih za društveno delo v tekočem letu. Nalog je veliko, rešiti pa jih bo mogoče le s solidarnim skupnim delom. Ob zaključku je predsednik Tanjšek povabil vse prisotne in seveda vse prijatelje na prireditev, ki jo bo društvo pripravilo za materinski dan 14. maja. Na ta dan bodo uprizorili novo igrico rojakinje Tončke Trkajeve: »Micka ti, lepa si!«

LUCIJA UŽMAH

PRAZNOVANJE DNEVA ŽENA V MONTIGNIES SUR SAMBRE

Jugoslovanska šola v Montignies sur Sambre je posebej slovesno praznovala mednarodni dan žena 8. marec. Proslava je bila v šolskem razredu v sredo 2. marca, ker posebne dvorane za take prireditve nimamo na voljo. Razred je bil svečano okrašen. Učenci so že doma pripravili čestitke za mamice in tudi za goste. Prišle so vse mame, posebej pa smo bili veseli obiska predstavnikov slovenskega društva »Jadran« iz Charleroija. V programu so sodelovali vsi učenci. Posebej so nas razveselili najmlajši, ki še ne obiskujejo redne šole, a vseeno vsako sredo pridno prihajajo, pazljivo poslušajo in sodelujejo. Gotovo še ne razumejo prav pomena tega praznika, kljub temu pa so bile njihove čestitke prisrčne in iskrene. Kot učiteljica slovenske dopolnilne šole v Belgiji moram izraziti posebno zadovoljstvo ob delu v jugoslovanski šoli, saj prav ta šola, kjer pouk poteka v srbohrvatskem jeziku, predstavlja temeljni kamen bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodnosti na področju Charleroija. Skupaj živimo, skupaj se veselimo, skupaj praznu-

jemo. Praznovanje dneva žena je bila že naša tretja skupna prireditev v tem šolskem letu. Že lani 4. decembra je na slovenski prireditvi društva »Jadran« v programu sodelovala kar vsa šola, dne 5. decembra lani pa sta člana predsedstva društva »Jadran« Ivan kodeh in Valter Hadner v okviru tradicionalnega belgijskega miklavževanja obiskala učence in jih v imenu društva obdarila. Na proslavi dneva žena sta v programu nastopili tudi učenki slovenske dopolnilne šole iz Wanfercée-Baulet sestri Elijan in Marija Terezija Gorjanec.

LUCIJA UŽMAH

ŠVEDSKA

DAN ŽENA V GÖTEBORGU

V soboto 5. marca je slovensko društvo »France Prešeren« priredilo zabavni večer v počastitev dneva žena. Društvo je poskrbelo za dobro večerjo in vinsko kapljico, tudi radenske ni zmanjkalo. Bil je izreden obisk, saj so za glasbo poskrbele »Lastovke« iz Landskrone. Da je bil sprejem res domač in namenjen ženam, sta pri vходу v dvorano pripenjala ženam na prsi rdeče nageljne fant in dekle v slovenski narodni noši. Dobre volje in petja ni zmanjkalo še daleč po polnoči. Za prijetno vzdušje je poskrbel tudi srečolov z lepimi dobitki. Med obiskovalci je bilo tudi veliko pripadnikov drugih jugoslovanskih narodnosti in domačinov. Tako se skupaj poveselimo in si pričaramo domače vzdušje ob glasbi in dobri kapljici. Za vse to pa moramo biti hvaležni požrtvovalnemu osebju slovenskega društva »France Prešeren« iz Göteborga. Naj ob zaključku zaželim vsem ženam po širnem svetu in še posebej v domovini sreče tudi po dnevu žena.

ČLANICA DRUŠTVA

ZDA

SPOMENICA V PODORO KOROŠKIM SLOVENCEM

V nedeljo 23. januarja je bil v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Rd. v Clevelandu sestanek predstavnikov raznih slovenskih organizacij, da sprejmejo spomenico in resolucijo v podporo koroškim Slovencem, narodnostno zatiranim od avstrijske vlade in zagrizenih nemških organizacij. Sestanek je sklical glavni odbor Slovenske narodne podporne jednote. Poleg teh predstavnikov so bili navzoči še predstavniki Slovenske dobrodelne zveze, federacije slovenskih narodnih domov, federacije SNPJ, Progresivnih Slovencev Amerike, federacije slovenskih upokojencev, zastopniki raznih kulturnih skupin in drugi. Sestanku je predsedoval glavni predsednik SNPJ Frank Grosser, ki je predložil spomenico in resolucijo, s katero odločno protestirajo proti avstrijski vladi, ker odklanja človečanske pravice in osnovno svobodo slovenski manjšini na Koroškem in hrvaški manjšini na Gradiščanskem. Navzoči so se v splošnem strinjali z resolucijo, vendar se je razvila razprava o podrobnosti, ki so se zadovoljivo rešile.

Predstavniki glavnega odbora SNPJ so prevzeli nalogo, da vnesejo sprejete popravke v resolucijo in spomenico ter pridobe še ostale slovenske organizacije v ZDA, da jo podpišejo, zatem pa jo v imenu vseh članov odpošljejo na naslov Združenih narodov ter avstrijski in ameriški vladi.

ADAMIČEV SPOMINSKI DAN

V nedeljo 15. maja prirejajo Progresivne Slovenke Amerike v Clevelandu Adamičev spominski dan. Spominska počastitev bo v obliki simpozija v Slovenskem društvenem domu v Euclidu. Pro-

gram simpozija je sledeč: opoldne sprejem gostov in govornikov, ob 15. uri kosilo, ob 17. uri otvoritev simpozija. Odprla ga bo glavna tajnica PSA Josie Zakrajškova. Sledi predstavitev govornikov. Predstavila jih bo Florence Unetich. O Louisu Adamiču bo predaval dr. Henry Cristian z univerze Ruthers v New Jerseyu. Zatem bodo predvajali kratek film o Adamiču. O Adamiču in priseljencih bo zatem govoril prof. Ivan Dolenc iz Toronta. Po kratkem glasbenem vložku, ki ga bosta izvedli Florence Unetich in Angie Zabjek, bo študent univerze Indiana John Modic podal svojo tezo o Adamiču. O pomenu in vplivu Adamiča pa bo nato govorila urednica priloge Progresivnih Slovenk Mary Ivanusch. Simpozij bo zaključil kvartet pevskega zbora Slovan.

ŽALOSTNA NOVICA

Sporočam vam žalostno novico, da je zvesti naročnik in zastopnik Jack Zalar iz Barbertona 21. februarja letos nepričakovano umrl, star 82 let. Za njim žaluje hčerka Alice, ki ga bo zelo pogrešala, saj je bil dober in skrben oče. Žena pa mu je umrla že pred več leti. Pokojni Jack Zalar je bil doma iz Matene pri Igu, blizu Ljubljane. V Ameriki je živel šestdeset let. V Ljubljani živi še en njegov brat. Leta 1955, ko sem vodila skupino rojakov na obisk v Slovenijo, je bil v moji skupini tudi Jack Zalar z ženo. Bilo jima je zelo všeč. Naročnik Rodne grude je bil od začetka pa vse do svoje smrti. Naj mirno počiva v tuji zemlji. Vsem, ki so ga imeli radi in so ga v življenju cenili, pa izrekam globoko sožalje.

JENNIE TROHA,
BARBERTON

TEČAJI SLOVENSKEGA JEZIKA

Med našo drugo in tretjo ameriško generacijo je vse več zanimanja za slovenščino, zato prirejajo tudi številne te-

Skupina obiskovalcev slovenskega tečaja v Imperialu, Penna. V srednji vrsti predavatelj prof. dr. Planinšič.

čaje za pouk slovenskega jezika, ki so povsod dobro obiskani. Znan predavatelj na tečajih slovenščine je tudi dr. Jože Planinšič, redni profesor na državni kalifornijski univerzi v Pensylvaniji. Pod njegovim vodstvom so bili tekom zadnjih dveh let tečaji slovenščine v mestih Hermine, Library, Hackett, Strabane in Imperial. Marca letos so tečaj slovenščine pod vodstvom dr. Planinšiča začeli tudi na Westmoreland Community College v Yungwoodu, Pa. Tečaji so popestrjeni tudi z razlago slovenskih običajev in s petjem slovenskih narodnih pesmi.

Na razstavi slovenskih ročnih del ob »dnevu Avstralije« v Adelaide sta Helena in Damjana Likar prikazali klekljanje idrijskih čipk. Med obiskovalci sta vzbudili veliko zanimanje.

nimiva. Naša dekleta Damjana in Helena Likar sta oblečeni v narodne noše na razstavi prikazovale, kako se po idrijsko klekljajo čipke. Seveda je bilo razstavljenih tudi precej že izdelanih ročnih del. Razstava je med obiskovalci vzbudila veliko zanimanja in je bil po mnenju organizatorjev naš paviljon najboljši. Avstralski umetniki so ga ocenili z eno samo besedo »exquisite«.

Naše radijske oddaje lepo potekajo. Imamo jih vsako nedeljo ob 2. popoldne. Uspelo nam je pridobiti že precej novih sodelavcev. Poleg naših deklet, ki pod vodstvom Silvine Gabršek pripravljajo mladinski del naših oddaj, imamo pri nas še eno posebnost. Pri naši oddaji sodeluje najmlajša radijska napovedovalka v vsej južni Avstraliji. To je osemindolletna Elizabeta Sušnik, ki napoveduje otroški del naših oddaj.
BORIS ZABUKOVEC

AVSTRALIJA

NAJMLAJŠA RADIJSKA NAPOVEDOVALKA

V mestu Adelaide v južni Avstraliji praznujemo vsako leto 31. januarja »Dan Avstralije«. Na ta dan prirede tukajšnje narodnostne skupine razstave domačih ročnih del ali domačih ljudskih plesov. Ker ima naša plesna skupina težave (manjka nam fantov), smo priredili razstavo ročnih del, ker smo bili mnenja, da je takšna razstava najbolj za-

SLOVENSKA LUTKA DARILO WOLLONGONGU

Ljubljanska rojakinja in znana kulturna delavka Pavla Grudnova je izdelala lutko v lepi ljubljanski narodni noši s pečo na glavi ter jo izročila županu mesta Wollongonga. Po zamisli Pavle Grudrove, ki jo je župan tega mesta A. Argell z odobravanjem sprejel, naj bi posamezne narodnosti, ki jih je v Wollongongu že 78 in so trenutno organizirane v 28 etničnih klubih, s skupnimi prizadevanji zgradile dvorano prijateljstva (Friendship Hall), kjer bi bilo stalno razstavišče lutk v narodnih nošah vseh teh narodnosti. Po možnosti naj bi bile te lutke v naravni velikosti. V tej dvorani bi se v obliki razstav, prireditev idr. seznanjali s kulturno dediščino posameznih narodnosti, ki sestavljajo prebivalstvo Wollongonga in s tem utrjevali medsebojno prijateljstvo. Slovenska lutka v lepi ljubljanski narodni noši je torej začetnik te lepe zamisli. Trenutno bo imela svoj začasni prostor v novi mestni knjižnici.

Jože, Vinko in Daniel v uredništvu »Rodne grude«

SREČANJA

»TUJI« BRATJE

V prostorih uredništva in uprave naše revije neredko srečujemo rojake z vseh strani sveta, neredko pa smo tudi priča mnogim lepim srečanjem znancev ali sorodnikov, ki se niso videli že dolga leta ali desetletja. Z vsemi poskušamo biti domači in se pogovoriti z njimi o njihovem življenju in delu, pa seveda o stikih z domačim krajem. Pred nekaj meseci smo se srečali v naši upravi tudi s tremi brati, ki so prišli v domovino obiskat mamo, in so se ogla-

sili mimogrede tudi pri nas. To so bili bratje Daničiči, ki jih zlasti dobro poznajo rojaki na zahodu Kanade. Najstarejši je Daniel, 43, ki živi v Vancouvru v Kanadi že dvajset let, drugi Vinko, 36, zdaj živi v mestu Seattle, dr-

žava Washington v ZDA, tretji, najmlajši pa je Jože, 32, ki živi v Vancouvru sedem let. Zanimivo je bilo srečanje z njimi, zlasti pa pripoved o njihovem »tujstvu«, saj so že predvojna izseljenska družina. Oče je bil pred drugo sve-

tovo vojno rudar v Holandiji, vendar pa so se pred začetkom vojne vrnili v domovino in se naselili v Raki pri Krškem. Med vojno so Nemci vso družino izselili v Nemčijo, po vojni pa so se spet vrnili domov. Zdaj je doma na kmetiji ostala le še mama. Sinove je pritegnila tujina in le z občasnimi obiski skušajo ohranjati družinske vezi. Vsi trije pa so aktivno vključeni v slovensko društveno življenje v Vancouvru, kjer so si ustvarili nove domove.

PRISPEVKI ZA POSOČJE

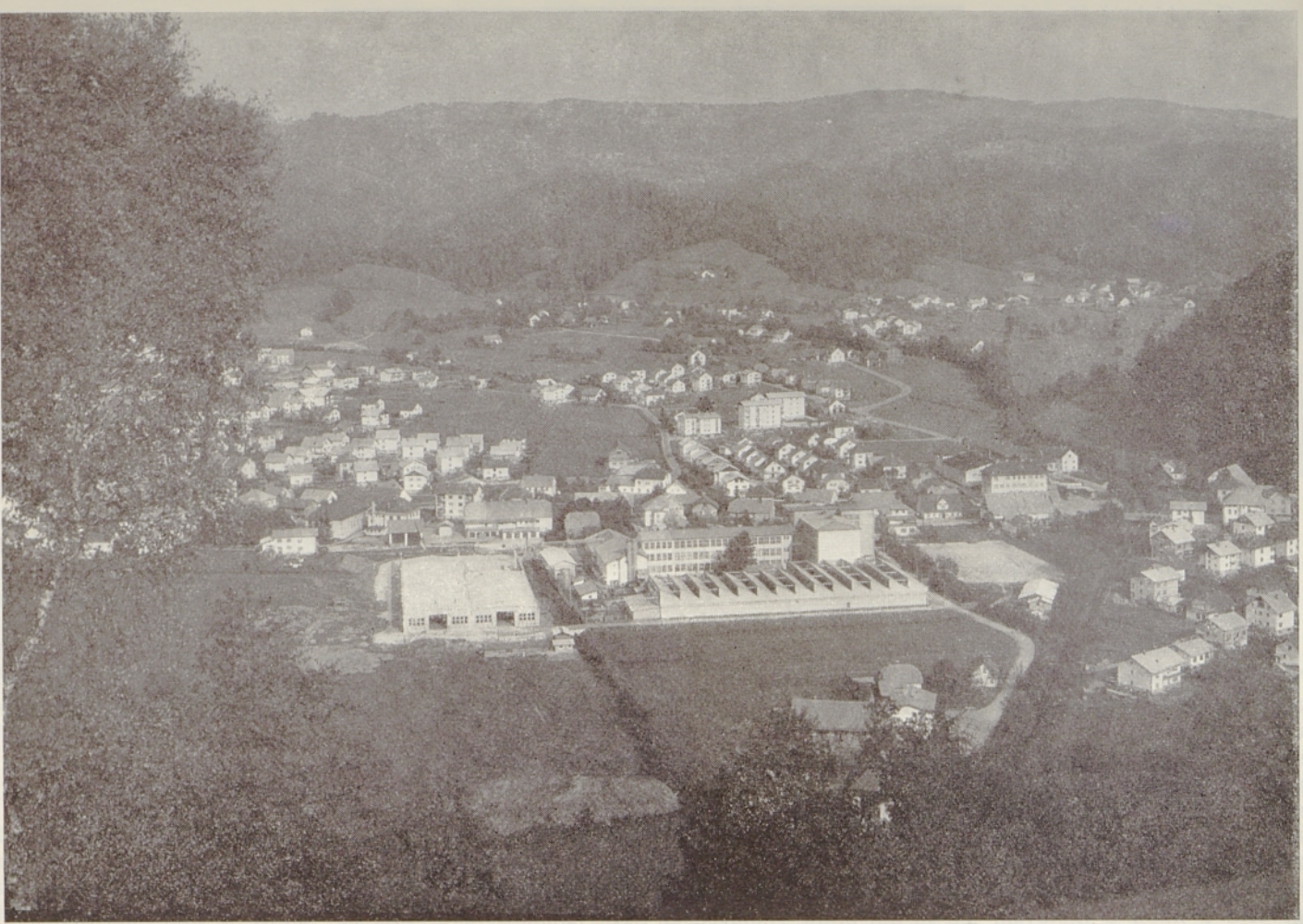
Slovenski rojaki v Freyming-Merlebachu v Franciji so, kot nam je sporočil rojak Anton Škruba, poslali v domovino 5000.— francoskih frankov. Seznam darovalcev:

Po 100.— fr.: Anton Škruba, Avgust Šuler, Leopold Kotar, Emil Sinkovec, Jože Podbršek, Ivan Košuta;
po 50.— fr.: Jože Ravščak, Osmuk, Mau-Knez, Licci, Flaman, Geis, Jože Kotar, Jože Mali, Franc Jakič, Branko Maršiš, Ilija Kostelac, konzul Miovič, Elizabet Bučar, Veselis, Cingraff, Osmuk, Gaberšek, Krašček, Bolog, Vili Bizjak;
po 40.— fr.: Lipušek-Osmuk;
po 30.— fr.: Albin Pavlič, Marko Sajovec, Mia Daul, Ivan Patcek, Schmitt, Stanko Glagovšek, Ivan Dolinšek, Jože Knaus, Jože Zdravič, Franc

Podobnik, Jože Koleča, Danilo Sivec;
po 20.— fr.: Martin Blatnik, Šmit, Martin Kos, Bedene, Čehovin, Frančiška Frohlich, Vodenik Franc, Boršner Franc, Čenič, Josef Ciegler, Franc Pavčnik, Černigoj Ciril, Franci Pouh, Andolšek, Franc Pouh, Franc Urbas, Ferdinand Pinter, Maria Rižner, Jože Polak, Franc Albiani, Kolenc, Jože Završnik, Kukovičič, Jules Deželak, Anton Brečko, Henrik Pirc, Skušek, J. Medic, Jože Skušek, Pepelnjak, Ivan Obstetar, Franc Sušnik, Gaston Loring, Hrovat, Risančar, Vinko

Arh, Jože Resnik, Vidmar, Alojz Mlakar, Blaž Mrgole, Jože Čadej, Fratnik, Ana Hrastar, Alojz Kamin, Leopold Kačar, Vendramin, Vidko Čadej, Jokič, Anton Močivnik, Tomas Benetek, Vili Žuželj, Ivan Strnad, Vukič, Adolf Gerber, Robert Schwarz, Maria Benetek, Stefan Trefalt, Alojz Končina, Poje, Roži Černeč, Franc Abram, Vunderlich, Jože Režonja, Jurjavčič, Franc Pekar, Julijan Leban, Igljč, Mirko Zdravič, Matias Curk, Kolanovič;
po 15.— fr.: Ivana Brezovšek, Karol Kerin, Jože Karpa, Leopold Ivačič;

po 14.— fr.: Albino Milanovič;
po 10.— fr.: Šmit, Vidregar, Franc Zagoda, Franc Dejak, Jože Kosec, Franc Kralj, Franc Gričar, Frece, Rosa Vidmar, Johan Jernav, Julka Adam, Franc Cindrič, Štefi Sušnik, Koci, Riter, Franc Zajc, Smirkol Rudi, Doberšek, Zemelbek, Franc Vodenik ml., Redek, Krause, Jože Černeč, Moškon, Smrkol, Merčič, Fridrih, Alojz Čadej, Franc Brečko, Anton Šinkovec, Kovač, Berdoni, Vuksisiv, Mraček, Raupach, Maria Boldan, King, Štefan Adamič, Franc Moravec, Jurjavčič, Baum, Veljačič, Mihelič, Bernabič, Kogoj, Komac;
po 6.— fr.: Jamnik;
po 5.— fr.: Franc Ocvirk.
Opomba: Imena morda niso povsem točna, ker so izpisana po posameznih podpisih.

30 LET TOVARNE OBUTVE ALPINA ŽIRI

- ŽENSKA IN MOŠKA MODNA OBUTEV
- SPECIALNA SMUČARSKA OBUTEV
- TEKAŠKA OBUTEV
- PLANINSKA OBUTEV

VAŠE ZGODBE

MOJA MAMA

Nobeden ni hotel prebrati telegrama naglas. Uganila sem sama: umrla mi je mama. Kar tako sem to rekla, kot da bi bila čakala na sporočilo. Nisem mogla niti zajokati. Strmela sem nekaj trenutkov v prazno, nato sem začela pomivati posodo, pospravila sem cottage in ugasnila v kaminu ogenj z vodo. Hitro se moram odpeljati, če hočem priti pravočasno na pogreb, sem si rekla. Niti malo nisem podvomila, ne da bi bilo to mogoče, čeprav sem bila več tisoč milj daleč od moje mrtve mame.

V nekaj pičlih urah je bilo potem vse urejeno: vozna karta, potni list, viza, črna obleka, in že sem sama s potovalno torbico sedela v letalu, ki me je peljalo vse bliže mojemu rojstnemu kraju. Mala Nedelja se ponosno drži na vrhu majhnega hrička v Slovenskih goricah. Obdana je z žlahtnimi vinskimi trtami in mogočnimi topoli, ki stojijo kakor čuvaji na straži neprecenljivega naravnega zaklada.

Vso dolgo pot preko oceana sem se spominjala in se pogovarjala z mamo. Različni dogodki, nekateri že povsem pozabljeni, so se mi vračali. Mamino podobo nosim ves čas s seboj takšno, kakršno sem zapustila pred osemnajstimi leti, čeprav sem jo obiskala medtem že dvakrat. Vedno pa se mi pojavlja najmočnejša slika: kako stoji na hišnem pragu v čistem predpasniku in čaka, čaka na

svoje otroke in vnuke, ki so se raztepli po svetu; njen blaženo srečni in nasmejani obraz. In kadar smo odhajali, njene zadržane solze, in kakor samo mama zmore potolažiti otroka: »Ne joči, še se bova videli...«

Vse njeno življenje je bilo ena sama daritev. Nekoč sem jo vprašala: »Kako moreš imeti vseh nas osem otrok enako rada?« Odgovorila mi je: »Za vse, ki jih nosiš pod srcem, je tudi v srcu dovolj prostora.« Takrat je bilo to težko razumeti. V sedemdesetem letu starosti pa je njeno

srce našlo tudi prostor za otroka, ki ga ni nosila pod srcem. Ko smo vsi zapustili dom, je posvojila tujega otroka.

Veliko je delala na polju, od jutra do večera, in bila je pri tem delu srečna in vesela, »da bodo otroci imeli kaj jesti«. Vojna vihra jo je ločila od drage domačije, moža in otrok. Odpeljali so jo v tuj svet... Vrnila se je po dveh letih domov, osivela in bolna, a ni tarnala, tudi njih ni obsojala, ki so jo izgnali, kakor da je to vse morala preživeti, zaradi svojih otrok.

Foto: Mirko Kambič

Prišel je Škot na Švedsko, da bi si poiskal delo in zaslužil kaj denarja. Delo je našel v tovarni Volvo v Köpingu. Kot prvo si je kupil zelo poceni kolo, da se je z njim vozil na delo, saj je vedel, da tako ne bo uporabljal dragega goriva. Na delovnem mestu je poleg njega delal neki Slovenec. Po nekaj dneh, kot sta se že nekoliko spoznala, je Slovenec vprašal Škota: »No, kako se kaj počutiš na Švedskem?« »Dobro. Samo mrzlo je kot v zmrzovalniku,« mu je odgovoril Škot. Slovenec pa mu je rekel: »Zakaj se voziš brez

SLOVENEK IN ŠKOT

kape? Kupi si toplo kapo, pa se boš bolje počutil!« »Kaj praviš?« je nato rekel Škot. »Saj nisem prišel na Švedsko upravljat denarja, sem sem prišel zato, da bi ga od tu čim več odnesel. Ali ne vidiš, da se tudi Švedi vozijo na delo brez kape, pa četudi je 30 stopinj pod ničlo? Če vzdrži jo oni, bom tudi jaz.« »V redu,« se je nato vdal Slovenec, »če je to tebi všeč, je meni vseeno. Samo to ti še povem, da mi nismo Švedi,« je pri-

pomnil na koncu.

Nekega jutra je Škot malo predolgo poležaval v postelji. Vstal je zadnji hip, vzela kolo in pri temperaturi 25 stopinj pod ničlo odhitel na delo. Prispel je pravočasno, čez nekaj časa pa je začutil, da nekaj ni v redu z njim. Stekel je k zdravniku in, ker je prispel še pravi čas, je zdravniku kmalu uspelo rešiti njegov problem.

Ko se je vrnil k stroju in začel delati, je čez nekaj časa

Jaz pa ti niti nisem pisala, kot bi ti morala. Včasih je bilo življenje v tujini brezupno, mama, nisem ti mogla pisati o stvareh, ki še meni niso bile jasne. Ali morda bi bilo bolje, da sem ti poslala večkrat kartico in rekla: »Kako neizmerno te imam rada in veliko mislim nate.« Ali nisem. Sedaj je prepozno. Veš, tujina je čuden svet. Dolgo, dolgo potrebuješ, da najdeš sam sebe, in — kako najti druge? Prijatelje? Tako zamotana je ta stvar. Če bi me slišala, bi sigurno rekla: »Niti sedaj se še nisi našla, ti moj izgubljeni otrok...« Da, tako bi rekla moja mama.

* * *

Pogrebci so bili že vsi zbrani okrog hiše, mrtvaški voz vprežen z dvema konjema. Na hišnem pragu me je objela moja najstarejša sestra. V izbi zabita krsta, sveče in rože... Pevci so zapeli pesem. »O mami!«. Pogreb je krenil. Stopala sem za mrtvaškim vozom, ki se je počasi pomikal med goricami, njivami, jablanami, mimo sosedov do cerkve in nato do pokopališča, zadnjega počitka. Najraje bi zavpila naglas: »Mama, sedaj sem ostala sama, nisem več otrok, odrasla sem.«

Zakaj, le zakaj morajo mame umreti?

DANICA DOLENC,
Downsview, Ont. Kanada
(ponatis iz mesečnika
DNEVNIK-DIARY)

vprašal Slovenca, ki je delal poleg njega: »Ti, koliko stane kapa?« »Kaj pa te je prijelo,« si je mislil Slovenec in začuden vprašal Škota: »Hm, kaj pa se je zgodilo?« »Danes, ko sem zadnji hip hitel na delo, bilo pa je 25 stopinj pod ničlo, so mi zmrznili ušesa.« Slovenec pa mu je odgovoril: »Ne vem, koliko stane kapa. Vem pa nekaj drugega.« »Kaj pa veš,« ga je z zanimanjem vprašal Škot. »Vem samo to, da je kapa veliko cenejša kot ušesa,« se mu je zarežal Slovenec.

A. Z. KÖPING, ŠVEDSKA

V maju se prazniki kar vrstijo. Že 1. maja je praznik — praznik dela, praznik vseh delovnih ljudi. Star slovenski pregovor pravi: Brez dela ni jela. Zato delamo vsi in dobro opravljeno delo nam je v največje zadovoljstvo. To gotovo veste tudi vi, otroci. Tudi vi ste zadovoljni, če lepo napišete nalogo, če se dobro naučite, če pospravite svojo posteljo ali kotiček z igračami in sta vas potem očka in mama vesela. Zdaj, ko ste majhni, je vaše najvažnejše delo učenje; ko boste veliki pa boste delali tisto, za kar se boste izučili. Izučiti pa se morate za tisti poklic, ki vas najbolj veseli.

9. maja slavimo praznični dan, ko je bila naša domovina osvobodena in je bila končana večletna huda vojna. V svetu je spet zavladal mir. 25. maj pa je praznik mladosti, dan rajanja in petja, dan otrok in mladih. To je tudi rojstni dan našega predsednika Tita, ki je v dneh, ko je sovražnik hotel uničiti naš narod, stal na čelu vojske, ki je branila in osvobodila našo domovino. Po vojni nas je vodil in nas še danes neutrudno in uspešno vodi v lepšo in boljše sedanost. Zato je njegov rojstni dan praznik nas vseh, predvsem pa praznik mladih in najmlajših.

DANILO GORINŠEK

O MARTINČKOVEM REPU

Je bil ogromen maček, lahko bi pravzaprav o njem rekel, da je bil mačkon. V život je bil velik, po pameti pa majhen. Oprezoval je za plenom, zakaj bil je lačen kot pes. Torej, maček, ki je bil mačkon, je bil lačen kot pes, zato si je zaželel miške. Kar slino so se mu cedile po njej. Na srečo, za miško namreč, pa ni bilo nikjer nobene v bližini. Pač pa se je grel na nekem razpadlem zidu martinček. Za razliko od mačkona je bil majhen v životek, po pameti pa velik. Ko je mačkon zagledal martinčka, je skočil nadenj in mu hotel kar odščipniti glavo. Martinček je bil seveda na smrt prestrašen,

a tudi zvit ko lisica. Zastokal je:

Nič se, maček, ne nasitiš,
če mi glavo pokončaš,
rajši najprej rep pohrustaj,
jesti trikrat več imaš!

To je goltni maček tudi storil. Odgriznil je martinčku rep, martinček pa jo je brez repa kot blisk odkuril v drobno luknjico v zidovju. Maček je ves osupel zazijal. Ni mogel pač razumeti, kako je lahko zbežalo to, kar je ostalo za martinčkom.

Martinček je pa za hipec pomolil še glavo iz luknjice in se porogal mačjemu traponu takole:

Glave ti zato ne dam,
ker jo rajši sam imam,
rep pa kar obdrži zase:
meni nov in lepši zrased!

Ptički in travice spijo,
miška je šla že spat,
preden je sonce ugasnilo,
je že utihnil škržat.

Le veter, ki ves dan je
dremal,
veter, ki ves dan je spal,
ko pala je svetla rosa,
čez polje je pripihljaj.

HINKO WILFAN

RIHTARJEVO TELE

Je blizu Metlike vás in váš velijo Radovica. Je bila mladečev pri kraju in so jo zalivali. So šli bariljčki* od ust do ust, so zavijali in odvijali metliško kôlo in se jim je mesec od sramu skrtil — tak so se ga nalivali. In šine nekakova senca mimo. Da je volk, zine eden — in kar eden, to vsi. In zamahne prvi s cepcem po njem in zamahujejo vsi po njem. Je volk obležal in prvi vpije:

»Ja*** ga sem, ti ga nisi! ...
»Ja** ga sem, ti ga nisi! ...
Pa se pokarajo. Vsi vprek zatrujejo:

»Ja ga sem, ti ga nisi! ... Ja ga sem, ti ga nisi! ...«
In je bil tudi mesec radoveden in poluka*** neroda nerodna o nepravem času izza oblaka.

Pa vidijo mlatiči stegneno žival, razločijo, da ni volk, ampak rihtarjevo tele. In vsak od njih spet dopoveduje, ali to pot drugače:

»Ti ga si, ja ga nisem! ... Ti ga si, ja ga nisem! ...«

* * *

* bariljček = sodček, ki drži le nekaj litrov; zgoraj ima gibljiv ročaj, da se ga lahko nosi;
*** polukati = pokukati.
** ja = jaz (po belokranjsko);

GUSTAV STRNIŠA

UGANKA

V zelenem fraku krojaček,
ne kroji ne suknjic ne hlač,
nazaj vedno sili junaček,
in škarje res kaže bahač.

(tak)

PTIČICA PA-PA

Kadar mamica je v službi, Vid je z malim Joštom v družbi.

Družba taka je beseda, kadar Jošt za mamo gleda skozi okno po stezici in pa-pa drži v ročici.

Kaj pa je spet to: pa-pa? Ničesar ni videti, nič ne tehta.

To je taka ptičica, ki vidi jo le mamica. Joštu je z dlani zletela, mamico je obletela. Okrog glave ji žgoli in je v službo ne pusti.

KROŽEK MLADIH DOPISNIKOV

NAS JE PET V DRUŽINI

Mamica in atek sta že čez deset let v Nemčiji. Tu sta se poročila. Kupila sta nas tri otroke: Petro, mene Sandija in Moniko. Mamica je šivilja. Dela v krznarski delavnici. Doma skrbi za nas otroke in ateka. Rada nam kuha, pere, pospravlja in šiva. Vsi trije otroci imamo narodne noše. Sešila jih je mamica. Tudi pri nalogah nam pomaga. Vesele in zadovoljna je, če smo v šoli pridni. Žalostna je, če ji nagajamo in če na roditeljskih sestankih zve, da nismo dobri učenci.

Vsi trije otroci in atek jo imamo radi. Želimo ji veliko zdravja in da bi bila srečna med nami.

SANDI STRMLJAN,
UČENEC 4. RAZREDA
SLOV. DOP. POUKA
REUTLINGEN

SPOMINI NA ZIMSKE POČITNICE

Moj najlepši dogodek v zimskih počitnicah je bil, ko sem praznovala novo leto. Nikoli ni bilo tako lepo to praznovanje kot letos. Prej sem vedno praznovala ta praznik z mamo, letos pa sem ga s svojim najboljšim prijateljem in njegovimi starši. Bilo nas je dosti in imeli smo se prijetno. Malo smo gledali televizijo in plesali. Točno opolnoči smo si nazdravili in drug drugemu zaželeli sreče v novem letu. Potem smo se še malo poveselili, zaplesali in kar naenkrat je bila ura pet. Ko sem šla domov, me je spremljal prijatelj. Ob slovesu sem se mu zahvalila in ga poljubila na lice. Tako sem preživela najlepši dogodek mojih zimskih počitnic.

SUZANA MEDVED
6. RAZRED SLOVENSKE
SOLE, ULM

Za zimske počitnice sem bila v Sloveniji. Vedno se veselimo, kadar potujemo. Sorodniki so nas veselo sprejeli. Nekaj dni pozneje je zapadel tudi sneg. To je bilo zame največje veselje. S prijatelji in bratrance sem bila vsak dan zunaj. Veliko smo se sankali, kepali in smučali. Bili smo tudi na ohceti. Poročila se je Zvonka. To je bilo zame popolnoma novo doživetje. Pri ženinu doma v Prelesju smo jedli, pili, peli in plesali celo noč. V majhni sobici nam je igrala godba.

ERIKA MEDLE
5. RAZRED SLOVENSKE
SOLE, KARLSRUHE

Počitnice sem preživela v Sloveniji pri stari mami. Bili smo lepo sprejeti. Pričakovali so nas sorodniki, prijatelji in znanci. Že prve dni je zapadel tudi sneg. Veliko sem se sankala in kepala. Vandrala sem od enih do drugih sorodnikov. Ko smo se vračali v Nemčijo je bila cesta hudo zasnežena.

IRENA MEDLE
3. RAZRED SLOVENSKE
SOLE, KARLSRUHE

Smučarji iz Reutlingena smo naredili štiridnevni izlet v Aberstaufen. Vozili smo se dve uri. Ko smo prispeli, nisem mogel dočakati, da bom na smučeh. Ko smo dobili sobo, sem se hitro preoblekel v smučarsko obleko. Potem sem nataknil smučke in šel na sneg. Večkrat sem padel. Utrudil sem se, ko se je začelo nočiti. Zato sem zvečer smučke spravil. Šel sem v koč, se preoblekel in se dobro navečerjal. Potem sem šel zgodaj spat. Drugi dan smo šli na smučišče v Aberstaufen. Peljal sem se s sedežnico na visok hrib. Učili smo se voziti plug. Ko sem se navadil, sem se vozil z vlečnico navzgor ter se spet spuščal na smučkah v dolino.

DUŠAN MIHELIČ
REUTLINGEN

Po dolgem pričakovanju so prišle za nas otroke zimske počitnice in to 23. decembra. Ker za božič in novoletne praznike tudi mamica in atinista delala, smo odpotovali domov v Jugoslavijo. Doma smo najprej morali kupiti olja za peč, da smo se ogreli. Neka dne smo šli s starši in bratcem Milanom obiskat znano družino. Domača hčerka je praznovala rojstni dan.

DARJA PODPAC
6. RAZRED SLOVENSKE
SOLE, ULM

Med počitnicami sem se smučal in se s Petrom sankal. Za novoletni večer sem streljal z različnimi raketami. Bilo je zelo lepo, posebej še, ker nas je s svojimi starši obiskal moj sošolec Sebastijan. Gledali smo televizijo, kartali in poslušali lepe domače pesmi. Mama je postregla z dobro večerjo. Tudi slaščic je bilo dovolj. Res je bilo zelo prijetno.

ANDREJ BABIČ
3. RAZRED SLOVENSKE
SOLE, ULM

POMENKI

SREČA NI NIKOLI POPOLNA

Življenje resnično piše nenavadne zgodbe. Ko poslušamo takšne zgodbe, si zaželimo, da bi jo doživeli tudi mi, zlasti če je lepa. Toda, če zgodba ni tako prijetna, potem si zaželimo le, da ostane zgodba, ki se dogaja daleč od nas, drugim, neznanim ljudem. Ne glede na to, ali nam je zgodba všeč ali ne, ali si želimo, da se tudi nam zgodi kaj podobnega ali ne, pa navadno to, kar se dogaja drugim, radi vrednotimo. Včasih zaidemo v moraliziranje, včasih zaradi nenavadnosti že vnaprej obsojamo nosilce zgodbe, ki je razgrnjena pred nami.

Naj nam svojo zgodbo pove rojak, ki živi nekje v Švici že več kot deset let.

»Poročena sva že petnajst let. Žena je nemško govoreča Švicarka. Zelo dobro se razumeva. Najino skupno življenje je kalilo le dejstvo, da nisva mogla imeti otrok. Žena je naredila vse, kar je mogla. Vse zdravnike, za katere je vedela, da bi lahko pomagali, je obiskovala in se zdravila. Vse je bilo zaman. Otrok nisva mogla imeti. Od začetka sem jo tolažil. Razlagal sem ji, da niti ni tako pomembno, če imava otroke ali jih nimava. Zdelo se mi je, da mi je uspelo umiriti njeno vnemo po materinstvu. Leta so tekla. Čeprav sem tolažil svojo ženo, je v meni, globoko v moji notranjosti, le ostala želja, da bi imel svoje otroke. Verjetno bi ostalo pri tem, globoko v moji notranjosti zakopanem hrepenenju po otrocih, če se ne bi po naključju zgodilo, da...

Spoznal sem neko drugo žensko. Ne vem, zakaj in kako, toda takoj, ko sva se spoznala, sva se dobro razumela. To se je zgodilo, ko sem bil na enem izmed obiskov v domačem kraju. Beseda je dala besedo. Med drugim sem ji zaupal tudi svojo tiho in globoko željo, da bi rad imel otroka.

»Ne morete si misliti, kako si človek, ki je v tujini, še bolj kot doma želi imeti nekaj svojega, svoje krvi, košček samega sebe v otroku. Tako sem čutil ves čas, ves tisti čas, ko sem tolažil in prepričeval ženo, da ni pomembno, če

nimava otrok.«

Zakaj pa je mož srednjih let, rojak iz tujine, sploh prišel? Kaj ga je gnalo, da je iskal pomoč na vseh vratih, ki so se lahko odprla?

O ženski, s katero sta spočela otroka, ni vedel veliko. Kot »z neba je padla«, ko je privolila, da bo mati njegovemu otroku. Povedal ji je, da je poročen in da se ne želi razvezati od svoje žene, katero ima rad in s katero se razume. Ženska, mati njegovega otroka, je tudi to razumela. Dogovorila sta se, da bo on uredil vse okrog stanovanja in skrbel za otroka, kolikor bo mogel. In res. Skrbel je. Skoraj vsak mesec je prihajal

v domovino gledat svojega otroka. Toda vsak mesec je spoznaval čedalje bolj, da mati njegovega otroka, zanj ne skrbi in ga ne vzgaja tako, kot bi morala. Otroka je pogosto zanemarjala, puščala samega ali pa sosedom na milost in nemilost.

Otrok je bil večkrat bolan kot zdrav. Svoji ženi je zaupal skrivnost svojega očetovstva in svojo veliko zмотo o otrokovi materi. Čeprav težko, ga je žena le razumela. Celo predlagala je, naj povabi žensko in otroka k njima v Švico, kjer bo tudi ona skrbel in negovala bolnega otroka. In res. Rečeno, storjeno. Toda, ženska ni vzdržala

dolgo. Nemirne narave, željna nenehnih sprememb, je spet odšla v domovino. Odpeljala je tudi otroka. Kmalu potem je ponovno pisala, da je otrok bolan. In tako je počasi otrokov oče izvedel o čedalje hujšem zanemarjanju otroka.

Prošnje, grožnje! Nič ni za leglo. Ob pregovarjanju mu je mati njegovega otroka med drugim dejala, ko ji je očital zanemarjanje otroka, da mu ga je pripravljena dati ob določenih odkupnini.

»Tudi to bi storil, čeprav bi moral garati vse življenje. Ko sem se s prijatelji v domovini posvetoval, so mi dejali, da so strokovne službe-centri za socialno delo, kamor gre človek lahko po pomoč. Tako sem vsakokrat, kadar sem bil v domovini, redno obiskal tudi socialno delavko na centru za socialno delo.

Pomagali so mi, toda tako težko je bilo dokazati njeno zanemarjanje. Prosil sem jih, da jo opazujejo, da ji pomagajo in nanjo vplivajo, da skrbi za otroka. Saj so tudi pomagali, svetovali in jo usmerjali. Toda zaman. Mati je z otrokom ravnala po svoje. Vztrajal sem. Zdaj sem dočakal tudi nov zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, ki bolj pravično odloča o enakih pravicah in dolžnostih obeh staršev. V tem času, ko se bojujem za dodelitev otroka meni, ker menim, da bom bolj skrbel in ga bolje vzgajal, je morala moja žena priti nešteto krat z menoj. Zastavili so ji vrsto vprašanj, da bi se prepričali o njeni resnični želji, da je pripravljena sprejeti in vzgajati otroka.

Ustavilo se je. Nekdo je zastavil vprašanje: kaj, če bo otrok v tujini pozabil na materinščino?

Ostala je odprta dilema: srečen in zadovoljen otrok ali brezhibna domača govoričica!?!«

Foto: Milenko Pegan

AZRA KRISTANČIČ,
DIPL. PSIHOLOGINJA

Pogosto se oglašajo v našem uredništvu tisti, ki poizvedujejo za svojci. Matere iščejo svoje otroke, od katerih so se mnogi že pred veliko leti porazgubili v svetu. Iščejo brate in sestre, iščejo prijatelje, žene iščejo moške in otroci iščejo starše. Pogosto pa nam tudi pišejo. V pismih navajajo zadnje naslove, svoje domneve, pripovedi znancev, kar naj bi bile rahle sledi, ki bi izpolnile njihova velika upanja. Objavljamo te poizvedbe in smo seveda veseli, če potem izvemo, da so bile uspešne.

Vsaka taka poizvedba nas po svoje prizadene. Delo pri matici že samo terja od tebe, da ne delaš le z glavo, ampak tudi s srcem in čustvi.

In tako, vidite, nas posebej prizadene, kadar dobimo poizvedbo otrok, ki iščejo katerega od staršev. Večidel poizvedujejo za starši otroci, ki so že odrasli, nekateri imajo že celo svoje družine. Tako smo pred nekaj leti prejeli pismo iz Celja, v katerem je sin iskal sledi za očetom. Hudo rahle so bile te sledi in vodile so skozi dolgo vrsto let in daleč tja do Argentine. Sin, ki je očeta iskal, je bil odrasel, družino ima že in sina. Dvomili smo, da bo poizvedba uspešna. Pa je bila. Našla sta se oče in sin, zvedela sta drug za drugega, čeprav se še nikoli v življenju nista videla in objela. In ta sin, čeprav že sam oče, je ob očeto-

OČKA, ZAKAJ NE PIŠEŠ?

vem prvem pismu, ki je na njegov naslov prispelo iz Argentine, jokal kakor majhen otrok.

In naključje je nanoslo, da smo v uredništvu pred nedavnim spet dobili poizvedbo iz Celja. V tej poizvedbi, ki smo jo objavili v prejšnji številki, iščeta dva otroka, sedemnajstletni Vojko in štirinajstletna Nataša, očeta, ki je pred devetimi leti odšel v svet.

Dve sliki sta bili priloženi pismu. Na eni sta Nataša in Vojko danes, na drugi izpred devetih let pa sta skupaj z očetom. Slikani so zunaj na snegu: vsi trije objeti, srečni in nasmejani. Nič ni videti,

da bi otroka slutila, da se je oče malo pred tem razvezal od matere in da bo kmalu z drugo ženo odšel na tuje in izginil v svetu.

Pa se je žal tako zgodilo.

Otrokoma je ostala le mati. Ob njeni ljubezni, ob njeni skrbi, njenem delu in tudi ob njeni žalosti in zagrenjeni osamelosti sta rasla.

Prva leta jima je oče pisal kartice z voščili za rojstni dan. Kartice je pošiljal najprej iz Avstralije, enkrat celo z Nove Zelandije, za tem iz Kanade, pa iz Brooklyna. Nikoli pa ni bilo poleg naslova, da bi mu lahko odpisala, mu sporočila, kako živita, se uč-

ta, kako ga pogrešata, ko vidita druge srečne družine. No, zdaj pa tudi teh voščil ni več. Očka, ki ima tam zunaj v svetu zdaj drugo družino, je na svoja otroka doma kar pozabil.

Vojko in Nataša pa tega ne moreta verjeti, da lahko oče pozabi svoja otroka, ki ju je včasih imel rad. In zato sta nam poslala za Rodno grudo poizvedbo in nujno prošnjo očku, naj se oglasi. Če ne bo prebral sam, bo to prebral kateri od znancev in ga opozoril. Upata, da bo oče pisal in jima poslal naslov, da mu bosta lahko odpisala. Rada bi ga spoznala, saj je njegova podoba skozi leta v njenem spominu precej zbledela. Rada bi, da bi jima kaj povedal o sebi, onadva pa mu imata toliko pisati.

Ali se bo njuna želja uresničila? Vsi tiščimo pesti, da bi se. Saj je to zelo skromna želja, nič nenavadna, nič preveč zahtevna in tako samoumevna.

Morda bo pismo Nataše in Vojka iz Celja potrkalo še na kakšno okorelo srce našega človeka v tujini, ki skuša sam pred seboj zatajiti očetovska čustva in dolžnosti. Morda ga bo njuna želja in prošnja toliko ogrela, da se bo spet spomnil svojih »pozabljenih«
otrok.

Morda.

INA SLOKAN

POMLADANSKI SPREHOD

Bila je nedelja. Pomladansko sonce je toplo sijalo, zato smo se odločili za krajši sprehod. Z avtom smo se odpeljali do bližnjega travnika, nato pa smo šli po ozki stezi. Že so prikukale prve pomladanske cvetice: zvončki, trobentice in različne travice. Mama je nabrala majhen šopek cvetic, saj so bile prve v tej pomladi. Bilo nam je vedno topleje in slekli smo si jopice. Razigrane volje smo zapeli nekaj slovenskih narodnih pesmi in ptice v gozdu so nam pripevale. Opazila sem celo veverico, ki si je iskala hrano. Na robu gozdička je bila klop. Precej

utrjeni smo sedli, nato pa smo spet šli dalje. Sonce je začelo počasi zahajati, zato smo se vrnili. Sklenili smo, da si večkrat privoščimo takšen prijeten pomladanski sprehod.

MAJA RABUZA
SINDELINGEN, NEMČIJA

V NEMČIJI

Moji starši že veliko let živijo v Nemčiji. Jaz sem tu enajst let. Naše mesto je v Schwarzwald in se imenuje Wildbad. Jaz sem rojen v Novem mestu in sem živel dve leti in tri mesece na Dolenjskem. Bilo mi je lepo, še lepše pa je pri starših. Hodim v nemško šolo

v 7. razred. Obiskujem tudi slovensko dopolnilno šolo v Calwu. To je 21 kilometrov stran od Wildbadna. Rad hodim v slovensko šolo, je pa zelo težko priti do Calwa, ker je slaba avtobusna zveza. Ne morem priti vsak četrtek, ker imam nemški pouk. Takrat ko grem v slovensko šolo, moram prositi učitelja v nemški šoli, da me pusti ob pol enih na avtobus. V šolo grem brez kosila, ker nimam časa hoditi domov. Sestra mi prinese šolske stvari in malico, da malo pojem kar v avtobusu.

JOŽE VRANKAR
WILBAD PRI CALWU,
NEMČIJA

MED ODMOROM

Vsak petek pridemo v slovensko šolo. Ta šola je v Dagerlochu. Otroci radi prihajajo k pouku, ker vedo, da jih ima učiteljica rada. Vsakokrat ko pridemo, nas pritisne k sebi in reče vsakemu: »Lepo, da si prišel v šolo.« Potem zasedemo svoja mesta in začnemo pisati snov, ki jo imamo napisano na tabli. Ob pol 4. uri gredu učenci prvega in drugega razreda domov, mi večji pa imamo 10 minut odmora. Takrat manjši skačejo in se igrajo, večji se pa uče slovenščino ali zemljepis.

MILAN DOLINŠEK,
DEGERLOCH, NEMČIJA

MATERINŠČINA

SLOVENSKI SAMOGLASNIKI

ko črkovno znamenje zanje zaznamuje po več zvočnih uresničitev. Navedel sem že pomanjkljivosti pri obravnavi slovenskega glasu *a*. Podobno je tudi z drugimi slovenskimi samoglasniki.

Avtorici predstavljata slovenski glas *i* le kot dolgi naglašeni *i*, saj navajata zanj štiri angleške besede (*meet, beet, meat, eel*), ki imajo vse dolgi *i*. In vendar je v slovenskem izgovoru treba ločevati vsaj tri različne glasove *i*.

1. dolgi naglašeni *i* (*igra, igla, lim, riba, iskra, kri, mladina, slanina, domovina, družina, vino, kino, sedim, spim...*); 2. kratki naglašeni *i* (*dim, vsi, nič, ptič...*); 3. nenaglašeni *i* (*in, ime, hodim, ideja, igrača, igralec, ima, infekcija, informacija, inozemec, inštrument, intervju, iskren, iz, izbran, izdatek, izjema, izlet, izobrazba, ki, pri, Indijanci...*).

Avtorici žal vse te različne *i* — zgledi so namreč iz njunega učbenika — predstavljata kot en sam *i*, ponazorjen z angleškim dolgim *i*, najbrž na škodo slovenščini in tudi na škodo učencem slovenščine.

Zanimivo se mi zdi, da je razlikovanje med dolgim naglašnim samoglasnikom in kratkim naglašnim samoglasnikom vsaj približno ustrezno podano pri slovenskem samoglasniku *u*. Pravim: približno ustrezno. Avtorici namreč predstavljata slovenski *u* kot enoten glas, ga ponazarjata z angleškimi besedami *noon, boot, do, flute, good* in navajata ustreznne slovenske besede *ura, usta, hruška, juha, suh, čemu, od gladu, učbenik, ud, ulica, um, upanje, upam, tuj, tura, duša, Jure, Julka, usnje, ustnice, utica, tukaj, muha, rjuha, kuha, puška, luč, ključ...*, vmes pa navajata seveda tudi vse polno neustreznih, nenaglašnih, torej od prej opisanih drugačnih *u*, na primer *uho, učenec, ubog, ubogam, učen učenec, učenka, učim, učitelj, učiteljica, uganem, uganka, ugled, ugo-*

den, ušesa, umazan, umetnica, umetnik, umivam, umor, uniforma, uradnik, uradnica, urar, uspeh, ustanova, tujina, turist...

In šele v opombi pri glasu *u* je dodan podatek o naglašnem kratkem *u*, in sicer ne kot lastnosti slovenščine, temveč kot posebnosti nekaterih učnih knjig (*some texts*), ki posebej navajajo naglašeni kratki *u*. Zgledi zanj so kar lepo navedeni (*funt, na dnu, kruh, po dežju, jug*) in najbrž je tudi za učenca kar dobro ponazorjen z angleškima besedama *Hebrew in few*. Škoda se mi zdi, da ta ločitev, zapisana na strani 298, ni ustrezno izpeljana tudi na strani 305.

Podobno nedosledno in deloma tudi pomanjkljivo je predstavljen tudi *o*, eden najbogatejših slovenskih samoglasnikov, najbogatejših namreč v tem smislu, da imamo za eno samo črkovno znamenje (*o*) vsaj štiri različne glasove, in sicer:

1. dolgi, ozki naglašeni *o* (*noč, bos, kos, osem, olje, opica, dom, šola, to, nato, seno, očim, orgle, oder, osemdeset, oster, ošpice, ozek, zob, rob, pot, kot, moč, krog, ubog, kdo, sto, kako, lepo, kokoš, mož, roža, koža...*); 2. kratki, široki naglašeni *o* (*on, slon, grob, oj, no, nož, grof, nor, stolp, storž, stroj, strop, bor, dovolj, koš, širok, vzor, vzrok, zlog, cmok, otrok, odmor...*); 3. dolgi, široki naglašeni *o* (*ona, noga, roka, osa, osel, oreh, kosa, okno, očka, voda, rosa, koza, oče, ovca, lonec, lepota, sokol, otok, potok, šotor, soba, gora, pola, smola, torej, orel, topol, človek, prošnja...*);

S tem možnosti slovenskega glasu *o* seveda še nismo izčrpali (*stolček, volkovi...*), vendar nas že dosedanja analiza novega slovenskega učbenika opozarja na značilen pojav, ki ga bom poskušal zajeti v prihodnji pogovor.

JANKO MODER

Prodamo v Celju vseljivo, lepo, novejšo hišo, enonadstropno s centralno kurjavo in telefonom ter ograjenim vrtom. Posebej so tri garaže in je tako tudi primerna za obrt. Pišite: PERC, Ljubljana, 61000, Sattnerjeva S 10

Ugodno prodam novo takoj vseljivo atrijsko vrstno stanovanjsko hišo v Škofji Loki. Parcela 470 kv. metrov, stanovanjska površina okrog 200 kv. metrov, vključno garaža. Kuhinja opremljena.

Informacije:

Vidmar Iztok, Jegrovo predmestje 19, 54220 Škofja Loka

Dekle, staro 25 let s srednješolsko izobrazbo, modernega videza, s službo v okolici Ljubljane — upravne smeri, želi spoznati fanta Slovenca — nevezanega, ki se za časa dopusta in praznikov vrača domov.

Cenjene ponudbe pošljite na uredništvo »Rodne grude« pod šifro »Dekle«

ŠE ENA

»JUGOSLOVANSKA« TRGOVINA V TORONTU

Prizadevna društvena delavka med jugoslovanskimi rojaki v Torontu v Kanadi Francka Starčev nam je sporočila, da sta z možem poleg obtoječe trgovine Central News Stand and Variety s 1. aprilom odprla še eno trgovino v Torontu. Imenuje se CARAVAN IMPORTS & TRAVEL LTD., na 833 BROWN'S LINE, Alderwood Plaza. Žal nam ni sporočila, ali bodo imeli v tej trgovini še bolj razširjeno izbiro iz Jugoslavije uvoženega blaga, vsekakor pa lahko pričakujemo, da je v novem lokalu vedno tudi kaj novega. Priporočamo vam torej, da jo obiščete!

Tudi danes se bomo še pogovarjali o zelo obsežnem novem učbeniku slovenščine, ki sta ga pripravili Milena Gobjetz in Breda Loncar in katerega prvi del je izšel 1976 pri Slovenskem Ameriškem Institutu v Ohio v Združenih državah Amerike (Slovenian Language Manual, Volume I, Slovenian Research Center of America, Inc., 29227 Eddy Road, Willoughby Hills, Ohio 44092 U. S. A.).

V dosedanem pogovoru o tej knjigi sem opozoril na njeno dragoceno pomoč pri pouku slovenščine zlasti na področju z angleškim jezikom, omenil pa tudi nekaj pomanjkljivosti, ki bi jih kazalo odpraviti ali popraviti v drugem in tretjem delu priročnika.

In ravno s tem namenom se bom tudi danes dotaknil še ene takih stvari, ki me pri tako široko in temeljito zasnovanem priročniku motijo, ker zlasti pri samoukih, ki nimajo drugih informacij o jeziku, ki se ga učijo, lahko ustvarijo napačen vtis o slovenščini.

Vsak jezik se namreč uveljavlja v dveh oblikah, v pisani in govornjeni, v vidni in slišni. In le malo je jezikov, ki bi bili glasoslovno tako preprosti, da bi se zapisana in govornjena oblika jezika lahko dodobra pokrivali. Po navadi je razlika med njima precejšnja, spomnimo se samo na angleščino, pri nekaterih jezikih pa je ta razlika manjša, a vendar še zmeraj tolikšna, da je v tej smeri potrebna dodatna informacija. Zato imajo novejši jezikovni priročniki pogosto priložene tudi plošče, kasete ali magnetofonske trakove, ki naj učencu ob zapisu v knjigi pričarajo tudi pravo zvočno podobo jezika. Mogoče bo tudi naš učbenik doživel še tako obogatitev, že zdaj pa je treba reči, da sta se avtorici močno zavedali jezikovne prvotne podobe, zvočne, in jo precej na široko opisali in opremili z zgledi v posebnem dodatku.

Kljub tej skrbi pa sem že zadnjič opozoril na še premalo podatkov o slovenskih samoglasnikih, ki so bistveni za podobo govornjene slovenščine in o katerih vemo, da vsa-

Organizirano filatelistično življenje v Sloveniji ni tako mlado, saj sega kar v prvo leto po končani I. svetovni vojni. Takrat je bilo v Ljubljani ustanovljeno Slovensko filatelistično društvo, ki še danes deluje. V času med obema vojnama so v Sloveniji delovala le štiri društva. Po osvoboditvi pa se je razmahnila tudi filatelistična dejavnost. Že julija 1949 je bila v Ljubljani ustanovljena filatelistična zveza Slovenije, ki danes združuje 35 društev v vseh večjih krajih Slovenije in edino slovensko filatelistično organizacijo v zamejstvu — Tržaški filatelistični klub »Lovrenc Košir« v Trstu. Poleg teh društev deluje trenutno še 33 pionirskih in mladinskih krožkov širom Slovenije. Filatelistična zveza Slovenije skupaj s ostalimi republiškimi zvezami in z Zvezo filatelystov Vojvodine tvori Združene filatelističnih zvez Jugoslavije, katerega sedaj vodi Lazar Mojsov, namestnik zveznega sekretarja za zunanje zadeve.

Filatelistična zveza Slovenije je ena najbolj aktivnih filatelističnih organizacij Jugoslavije. S svojimi prireditvami (s pionirskimi, mladinskimi in članskimi razstavami od društvene do mednarodne ravni, z izdajami spominskih pisemskih ovitkov, z domačimi in mednarodnimi srečanji filatelystov itd.) obeležujejo slovenski filatelisti vse pomembnejše kulturne in politične dogodke v ožji in širši domovini. S svojimi zbirkami pa sodelujejo tudi na razstavah izven domačih meja in dosega lepe uspehe, saj so že prenekatero slovenske zbirke prinesle domov najvišja priznanja. Razumljivo je, da slovenski filatelisti zlasti najtesneje sodelujejo s filatelisti iz sosednjih držav. Tako je vsako leto mednarodno srečanje z razstavo v enem od prijateljskih mest Avstrije, Madžarske, Italije in Romunije. Lani je bila gostitelj takega srečanja Ljubljana ob 35-letnici vstaje slovenskega ljudstva, letos pa bo Nagykanizsa na Madžarskem.

Tudi letos je načrt prireditve naših filatelystov zelo bogat in obširen ter bo treba kar

FILATELIJA

SEZNANIMO SE S SLOVENSKIMI FILATELISTI

pošteno »zavihati rokave«, da bodo vsi načrti izpolnjeni tako, kot so bili slovenski filatelisti doslej navajeni!

V drugi polovici letošnjega februarja smo se na pobudo kamniškega filatelističnega društva spomnili stoletnice rojstva slikarja Ivana Vavpotiča, očeta prvih slovenskih in jugoslovanskih znamk, tako imenovanih »verigarjev«, ki so izšli po I. svetovni vojni. V kamniških razstavnih prostorih so poleg zbirk »verigarjev« in ostalih zanimivejših filatelističnih objektov razstavili tudi nekaj originalnih slik Ivana Vavpotiča. Na pročelju sedanje lekarne, kjer je preživel Vavpotič svojo rano mladost, pa so filatelisti skupaj s Kulturno skupnostjo Kamnik odkrili spominsko ploščo kamniškemu rojaku in umetniku. Obe prireditvi sta bili več kot uspešni, saj se jih je udeležilo veliko število občanov Kamnika, pa tudi umetnikov in gostov iz ostalih krajev Slovenije. Kamniški filatelisti so izdali tudi spominski pisemski ovitek s slavljenčevim doprskim avtoportretom in s priložnostnim poštanim žigom s sliko »verigarja«.

Ta razstava pa je bila šele začetek letošnjih prikazov aktivnosti slovenskih filatelystov. Drugo polovico aprila bo izpolnila propagandna razstava v Trbovljah v počastitev 40-letnice ustanovitve Komunistične partije Slovenije na Čebinah. Razstavljene zbirke bodo prikazale predvsem revolucionarne poti posameznih narodov in držav, velike revolucionarje, življenje predsednika Tita, trpljenje naših ljudi v okupatorjevih mučnicah in taboriščih v II. svetovni vojni itd. Razstavi s podobnimi razstavnimi objekti pa bosta tudi maja na Jesenicah (85-letnica rojstva predsednika Tita) in julija na Hrušici pri Jesenicah (v spomin na 45 ustreljenih talcev leta 1942 pri Hrušici).

V maju, mesecu mladosti, bodo priredili najmlajši slovenski filatelisti že svojo 6. republiško razstavo. V okviru Jugoslovanskih pionirskih iger in v počastitev rojstnega dne predsednika Tita bodo prikazali svoje zbirke na temo »Varujmo naravo!«. Razstava bo v Krškem, ki je poleg Slovenskih Konjic in Kočevja eden od centrov slovenske pionirske filatelije. Mladi V maju se bodo naši filatelisti skupaj s kurirji in vezisti, s partizanskimi »poštarji«, spomnili vseh znanih in neznanih kurirjev, ki so padli v času narodnoosvobodilne borbe, ko so prenašali pošto čez tedanjo nemško-italijansko mejo. V Debečah nad Stično bo na stalnem prehodu preko meje, ki sta jo med vojno postavila okupatorja, odkrit spomenik kurirjem. Organizatorji bodo skupaj s filatelisti poskrbeli še za spominski pisemski ovitek s sliko narodnega heroja Jožeta Kovačiča, stiškega rojaka, ter za priložnostni poštni žig. Nanizali smo le nekaj akcij naših filatelystov v prvem polletju. Omenimo naj še, da se naši filatelisti s svojimi najboljšimi zbirkami pripravljajo tudi na sodelovanje na medrepubliški razstavi v počastitev 40-letnice Titovega vodstva naših komunistov in 35-letnice našega vojnega letalstva, ki bo v Zemunu od 24. do 31. maja letos, na vsakoletno razstavo medmestnega srečanja septembra v Nagykanizsi na Madžarskem in seveda še prav posebej na balkansko filatelistično razstavo BALKANFILA VI, ki bo od 24. do 30. oktobra letos v Beogradu. Prepričani smo, da bodo naši filatelisti tudi na teh razstavah dokazali, da je slovenska filatelija na dostojni ravni in da nekaj pomeni ne samo v državi marveč tudi izven naših meja!

BOJAN PEČAR

GOSTINSKO
PODJETJE

LJUBLJANA

UPRAVA PODJETJA LJUBLJANA,
CANKARJEVA 2 TELEFON 23 071
RESTAVRACIJA ŠESTICI LJUBLJANA,
TITOVA 16 TELEFON 21 260
SAMOPOSTREŽNA RESTAVRACIJA
EMONA LJUBLJANA, TITOVA 11
TELEFON 21 377
RESTAVRACIJA POD LIPO LJUBLJANA
BORŠTNIKOV TRG 3 TELEFON 23 581

DRAGI ROJAKI

KO OBIŠČETE STARO DOMOVINO, NE POZABITE SE OKREPČATI V STARODAVNI RESTAVRACIJI »ŠESTICA« V LJUBLJANI NA TITOVU 16. NAŠLI BOSTE KOŠČEK STARE DOMOVINE, KI SLOVI PO PRIZNANI SLOVENSKI KUHINJI IN KVALITETNIH PIJAČAH.

NEDAVNO TEGA JE NAŠA ŠESTICA SLAVILA 200-LETNICO OBRATOVANJA. OBENEM VAM PRIPOROČAMO TUDI PRIZNANO LJUBLJANSKO RESTAVRACIJO »POD LIPO« NA BORŠTNIKOVEM TRGU 3 in SAMOPOSTREŽNO RESTAVRACIJO »EMONO« NA TITOVU 11.

VSE
SO
ENAKE
!?

Naš odgovor je

KOLESTON
KOLESTON

je barva za lase.

Vsebuje kolestral kremo, ki neguje
lase.

KOLESTON
v 60 niansah.

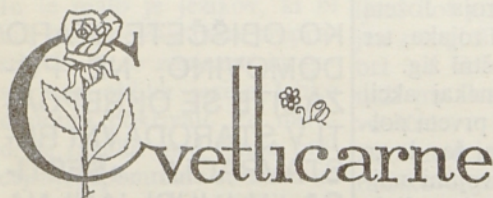
ILIRIJA-VEDROG
Kozmetika NARTA

GRADBENO PODJETJE BEŽIGRAD LJUBLJANA - PODMILŠČAKOVA 24

SPECIALIZIRANI SMO ZA VZDRŽEVALNA DELA
ADAPTACIJE STANOVANJSKIH, POSLOVNIH IN INDU-
STRIJSKIH ZGRADB TER USLUG S PODROČJA GRAD-
BENO OBRTNIŠKIH DEL. VRŠIMO TUDI MANJŠE
INDUSTRIJSKE IN STANOVANJSKE NOVOGRADNJE.

V SVOJIH CENTRALNIH OBRATIH NUDIMO VSEM
GRADITELJEM IN GRADBENIM PODJETJEM PO KON-
KURENČNIH CENAH MEŠANICE BETONOV VSEH
MARK, GOTOVO GROBO MALTO ZA ZIDANJE IN
OMETAVANJE, ACETILENSKO APNO, KI JE KOT VE-
ZIVO ZNATNO CENEJŠE OD GAŠENEGA APNA IN
GOTOVO ARMATURO PO PRINESENIM NAČRTIH.
Z NABAVO POLIZDELKOV PRI NAŠEM PODJETJU
GRADITE HITRO IN POCENI.
VSE INFORMACIJE DOBITE V CENTRALNIH OBRATIH
NA TELEFON 341-910.

TRGOVSKO-PROIZVODNO PODJETJE

EXPORT-IMPORT
LJUBLJANA, TITOVA C. 38
KOMERCIALA: TITOVA 38, TELEFON 315-197, 320-394
TELEX YU FLORA 31269

VELEPRODAJA: CIGALETOVA 13, TELEFON 313-382

TRGOVINE:

ORHIDEJA, PASAZA NEBOTIČNIK, TELEFON 20-897
CVETLICA, TITOVA 3, TELEFON 22-337
ROZA, NAZORJEVA 3, TELEFON 23-194
TELEFLORA, WOLFOVA 10, TELEFON 22-513
SANOFLOA, TUGOMERJEVA 2, TELEFON 55-940
VIJOLICA, ROZMANOVA 6, TELEFON 323-236
IRIS, TRG. MLAD. DEL. BRIGAD, TELEFON 25-458
ZVONCEK, LUNDRHOV NABREZJE, TELEFON 322-396
CIKLAMA, TITOVA 38, TELEFON 315-197
SPOMINCICA, ZALOSKA CESTA 4, TELEFON 311-522
MIRTA, V KLINICNEM CENTRU, ZALOSKA 7, TELEFON 314-266
VESNA, CELOVSKA 401, TELEFON 51-107
ROZMARIN, ROJCEVA 22, TELEFON 41-871
KAMELIJA, V BLAGOVNI HISI METALKA
JASMIN, STARA CESTA 3, LOGATEC, TELEFON 74-477

VRTNARIJA SOSTRO:

GOJITEV REZANEGA CVETJA IN LONČNIC
TELEFON 49-043
SLUŽBA ZAŠČITE
ENOTA ZA DEKORIRANJE ZUNANJIH IN NOTRANJIH PROSTOROV
PRODAJA LONČNIC, SPECIALNIH MEŠANIC ZEMLJE

CENJENIM KUPCEM NUDIMO KAKOVOSTNO IN PRIZNANO CVETJE,
CVETOČE IN ZELENE SOBNE RASTLINE, OKRASNO PARKOVNO IN VRTNO
DREVJE, GRMICEVJE, STROKOVNA NAVODILA. — PO ZELJI IZDELUJEMO
VSE ARANŽMAJE ZA HOTELSKE DVORANE, USTANOVE IN POSLOVNE
PROSTORE. SVOJE NAJDRAZJE BOSTE RAZVESELILI S CVETLIČNIM
DARILOM: V DOMOVINI GA POSREDUJE NASHA POSLOVALNICA TELEFLORA
PO NAJUGODNEJSIH CENAH. OBIŠČITE NAS, ZADOVOLJNI BOSTE — ZA
ZAUPLANJE SE VAM ZAHVALJUJEMO.

Novoteks

TEKSTILNA TOVARNA NOVO MESTO,
FOERSTERJEVA 10, n. sol. o.

IZ NOVEGA MESTA IZDELUJE:

- TKANINE IZ ČISTE RUNSKE VOLNE,
- TKANINE IZ MEŠANICE DIOLEN VOLNA,
- JERSEY PLETENINE,
- MOŠKE, ŽENSKÉ IN OTROŠKE HLAČE TER
- ŽENSKA KRILA.

NOVOTEKS SE PRIPOROČA!

Tam v petdesetih letih, ko so po »rojstvu« Avsenikov vižarski ansambli poganjali kot gobe po dežju, so se rodili tudi »Dobri znanci«. Kvintet, v katerem so se zbrali glasbeno navdahnjeni študentje iz Celja in okolice, si je razmeroma hitro ob konkurenci Avsenikov, Zadovoljnih Kranjcev, Planšarjev in drugih skupin, utrl pot do radijskih studijev in prek njih seveda do tisočev navdušenih poslušalcev širom po Sloveniji. Čeprav sta mimo dve polni desetletji, sta mnogim še danes v spominu prva hita »Dobrih znancev« — »Šumijo gozdovi domači« in »O Celje, ti mesto moje«.

Z leti je ansambel nanizal lepo število uspehov, turnej, plošč in neponovljivih nastopov, se glasbeno izpopolnjeval in hkrati tudi živahno spreminjal. Pomladil, bi lahko rekli; saj je danes od prve zasedbe ostal le še pesnik in pevec ter v isti osebi tudi humorist Marjan ROBLEK. V zasedbi, ki bo slavila dvajsetletnico, so zdaj še trobentar, komponist in pevec Franc KORBAN (njegova »Domočina« na verze Simona Jenka velja še zmeraj za eno najbolj uspešnih domačih viž), harmonikar Janez GORŠIČ, basist Branko ŠKRUBA, kitarist Janez LUŽAR, klarinetist Rado RIJAVEC ter pevec Braco KOREN.

V minulih letih so »Dobri znanci« večkrat gostovali na tujem, po deželah Zahodne Evrope, pred tremi leti pa tudi med našimi rojaki v Kanadi in Združenih državah. Koliko nastopov so imeli v vseh dvajsetih letih, natančno nihče ne ve. Bilo pa jih je še in še, in skoraj z vsakega je ostalo »Znancem« kaj nepozabnega. Mnogokrat tudi kakšna viža, ali pa bistra misel. Tako so se pred leti domislili, da bi se pevsko okrepili z ženskimi glasovi. Ni minilo mesec dni in že so imeli pred mikrofoni tercet sester Potočnik. Pa jih je prešinilo da bi bilo dobro imeti mešan duet: povabili so Marjano Deržaj in Braco Korena, z njima so posneli ploščo,

skočili na turnejo »čez lužo... in tako naprej. Največ bistrjih se jim je porodilo prav po koncertih, v prijetno zavokroženi družbi, ob pesmi... In tudi zamisel o praznovanju jubileja je tako nastala. Že zdaj »Dobri znanci« krožijo po Sloveniji z ekipo javne radijske oddaje »Koncert iz naših krajev«, piko na »i« pa bodo jubileju dali z izidom dvojnega albuma ter jubilejno turnejo po Sloveniji. Menda bo ta nekaj posebnega, vsaj tako vsi trdijo. Na koncertih se bodo namreč »Znanci« predstavili v domala vseh zasedbah, ki so nastopale z njihovim imenom, hkrati pa bodo na vsak nastop povabili tudi več gostov. Začeli bodo prek vročih mesecev vse do še pred poletjem, nato pa jeseni, ko bodo svoj praznik — kot se spodobi — zalili z letošnjim...

BRANE GOLOB

Ansambel »Dobri znanci«

»NAJVEČJI USPEHI« MAJDE IN MARJANE

Velike plošče domačih pevcev zabavne glasbe so vsaj tako redke kot — denimo — resna glasba v džuboksih. Pa vendar bosta v kratkem prišla na prodajne police kar dva LP-ja s petjem najsvetlejših zvezd domače zabavne glasbe: pri TGP »Helidon« bosta izšli veliki plošči Majde Sepe in Marjane Deržaj, njun naslov »Največji uspehi« pa najbrž dovolj zgovorno razlaga, kaj bo na njih.

»VESELJE NA VASI«

Tak je namreč naslov nove velike plošče ansambla Maksa Kumra, o katerem le redko prodre kakšna vest. Ansambel, ki se razlikuje od stotin drugih z značilnim zvokom klavirvine, je za novo ploščo pripravil dvanajst novih

skladb, pevsko instrumentalnih, pri dveh posnetkih pa sodeluje tudi Kumrova »Vaška godba«. Plošča je pravkar v »hlajenju«, kot se navadno pravi čakanju na izid, v trgovinah pa bo najbrž prve dni junija.

MOJZER NA TURNEJI V SZ

Mariborski pevec Ivo Mojzer, o katerem se je zadnje čase pisalo, da je pristopil k sarajevskemu »Indeksom«, se te dni mudi na svoji tretji turneji po Sovjetski zvezi. Brez »Indeksov«, kajti v njegovi skupini so le »neznanci« Combo 5 ter pevki Jadranka Stojaković in Cvetanka Laskova iz Skopja. Mimogrede: zakaj je Ivo tolikokrat v deželi prostраниh step in brez? Najbrž tudi zato, ker je od tam njegova žena!

ALBUM AVSENIKOV

Pisali smo že, da so priljubljeni Avseniki pripravili posnetke za nov dvojni album. Dodajmo k tej ohlapni informaciji še dva podatka: naslov novi dvojni plošči s 24 posnetki bo »Povsod smo doma«, založnik — tovarna Helidon — pa obljublja njen izid za prve dni jeseni.

PARADA »RADENSKA TRI SRCA«

Mimo je še en glasbeni festival, li bolje rečeno — tradicionalna glasbena parada jugoslovanskih zabavnih orkestror v Radencih. Na tej tradicionalni prireditvi, katere pokrovitelj je Zdravilišče Radenska, so se letos predstavili štiri orkestri: PORL iz ljubljanske radijske hiše, zagrebški plesni orkester pod vodstvom Miljenka Prohaske, Veliki plesni orkester RTB pod vodstvom Vojislava Simića in Revijski orkester RTV Novi Sad pod vodstvom Bojana Adamiča. Tako kot na vseh srečanjih jugoslovanskih orkestror doslej so tudi letos največ priznanj poželi člani Plesnega orkestra RTV Ljubljana pod vodstvom Jožeta Privška.

LP gramofonske plošče

SPET SMO PRIJATELJI
ZBRANI
ZALJUBLJEN PAR
DIMNIKAR, KI NOSI SREČO
VETER VE ZA POTI
ansambel Mihe Dovžana

MAVRICA — dvojna
DESET VESELIH LET —
dvojna
POD GORJANCI
JE OTOČEK
GLAS NJEGOV V SPOMIN
VISOKO NAD OBLAKI
TITANIC

ansambel Lojzeta Slaka
LOVSKE LAŽI
V DEŽELI GLASBE
IN PETJA — dvojna
SLOVENIJA OD KOD
LEPOTE TVOJE — dvojna
ZA TVOJ PRAZNIK —
dvojna
ansambel Avsenik

NOCOJ PA OH NOCOJ
SEDEM ROŽ
Slovenski oktet

MI SE 'MAMO RADI
ansambel Zadovoljni Kranjci

SLOVEN'Č
SLOVENCA VABI
moški komorni zbor, Celje

ŽE ČRIČEK PREPEVA
moški pevski zbor, Maribor

NAROČAJTE PRI SLOVENSKI IZSELJENSKI MATICI

KAJ TI JE DEKLICA
POJDAM U RUTE
Koroški akademski oktet

POHORJE
ansambel Vilija Petriča

SE RIBNIČAN
SPREMENIL NI
DOLINA RIBNIŠKA
ansambel Franca Miheliča

PESMI SLOVENIJE
kvartet DO — ansambel
J. Kampiča

Magnetofonske kasete

MAVRICA I, II
IZ SLAKOVE SKRINJE I, II
DESET VESELIH LET,
VESELO V DRUGO
DESETLETJE
GLAS NJEGOV V SPOMIN
ansambel Lojzeta Slaka

SLOVENIJA
OD KOD LEPOTE TVOJE
V DEŽELI GLASBE IN
PETJA I, II
ansambel Avsenik

20 LET POLK IN VALČKOV
OGLAR
Ansambel Štirje kovači

POZDRAV
SLOVENSКИH GORIC
TA ŽLAHTNA VINSKA
KAPLJICA
ansambel Toneta Kmetca

LOVCI
ansambel Mihe Dovžana
BRATJE IPAVEC
slovenske narodne pesmi —
razni zbori

HEJ TOVARIŠI
moški komorni zbor RTV,
Ljubljana

PESEM O SVOBODI
Partizanski pevski zbor

IZ SLOVENSKE GLASBENE
ZAKLADNICE
FLP 03-004 - F. T. Marolt
SLOVENSKI LJUDSKI PLESI
IN PESMI — akademska
folklorna skupina F. Marolt

ROGOVI VABIJO
20 LET VESELI PLANŠARJI
ansambel Veseli planšarji

DVAJSET LET POLK IN
VALČKOV

OGLAR
ansambel Štirje kovači
SLAVNI RIBIČ
Alpski kvintet

SEM VEDNO VESEL
VESELI PRIJATELJI
Boris Frank s svojimi Kranjci

OBLETNICA POROKE
ansambel Jožeta Burnika
BRATCI VESELI VSI
Slovenski oktet

PTUJ 76
PTUJ 74
SE RIBNIČAN
SPREMENIL NI
DOLINA RIBNIŠKA
ansambel Franca Miheliča
PARTIZANSKE PESMI IN
KORAČNICE

Partizanski pevski zbor
OB ZILJI IN DRAVI
Koroški pevski zbori
SLOVENSKA PESEM
moški pevski zbor S. Kosovel
Ajdoščina

OJ TI ŠPANIČ MOJ
Pevci s Sel na Koroškem

KJER PESEM IN VESELJE
STA DOMA
dvojna — Avsenik
LJUBEZEN POD MARELO
POZDRAV SLOV. GORIC
ansambel Kmetec

DRAGI BRALCI, ŠTIRIINDVAJSETI ZBORNİK SLOVENSKE
IZSELJENSKE MATICE

SLOVENSKI KOLEDAR 1977

JE VAŠ KOLEDAR! VSEBINSKO PESTRA IN SLIKOVNO BOGATO
OPREMLJENA KNJIGA, KI JO BOSTE Z VESELJEM PREBIRALI
VSE LETO, VAS BO SEZNANLA Z ŽIVLJENJEM IN DELOM
ROJAKOV V JUGOSLAVIJI IN PO VSEM SVETU.
NAROČITE KOLEDAR 1978 ČIMPRED PRI SVOJIH ZASTOPNIKI
ALI PRI NAS! SPOMNITE SE SORODNIKOV, PRIJATELJEV,
ZNANCEV, KI JIM TO ZANIMIVO KNJIGO LAHKO NAROČITE
ZA DARILO!
SLOVENSKI KOLEDAR 1977 STANE 90,00 DINARJEV,
ALI 5,00 USA DOLARJEV OZIROMA ENAKOVREDNOST
V DRUGIH VALUTAH.

RODNA GRUDA

PIŠITE NA NASLOV:
SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
CANKARJEVA 1/II., POŠTNI PREDAL 169
61001 LJUBLJANA — SLOVENIJA
JUGOSLAVIJA

POŠLJITE IZPOLNJENO NAROČILNICO IN TAKOJ VAM BOMO USTREGLI!

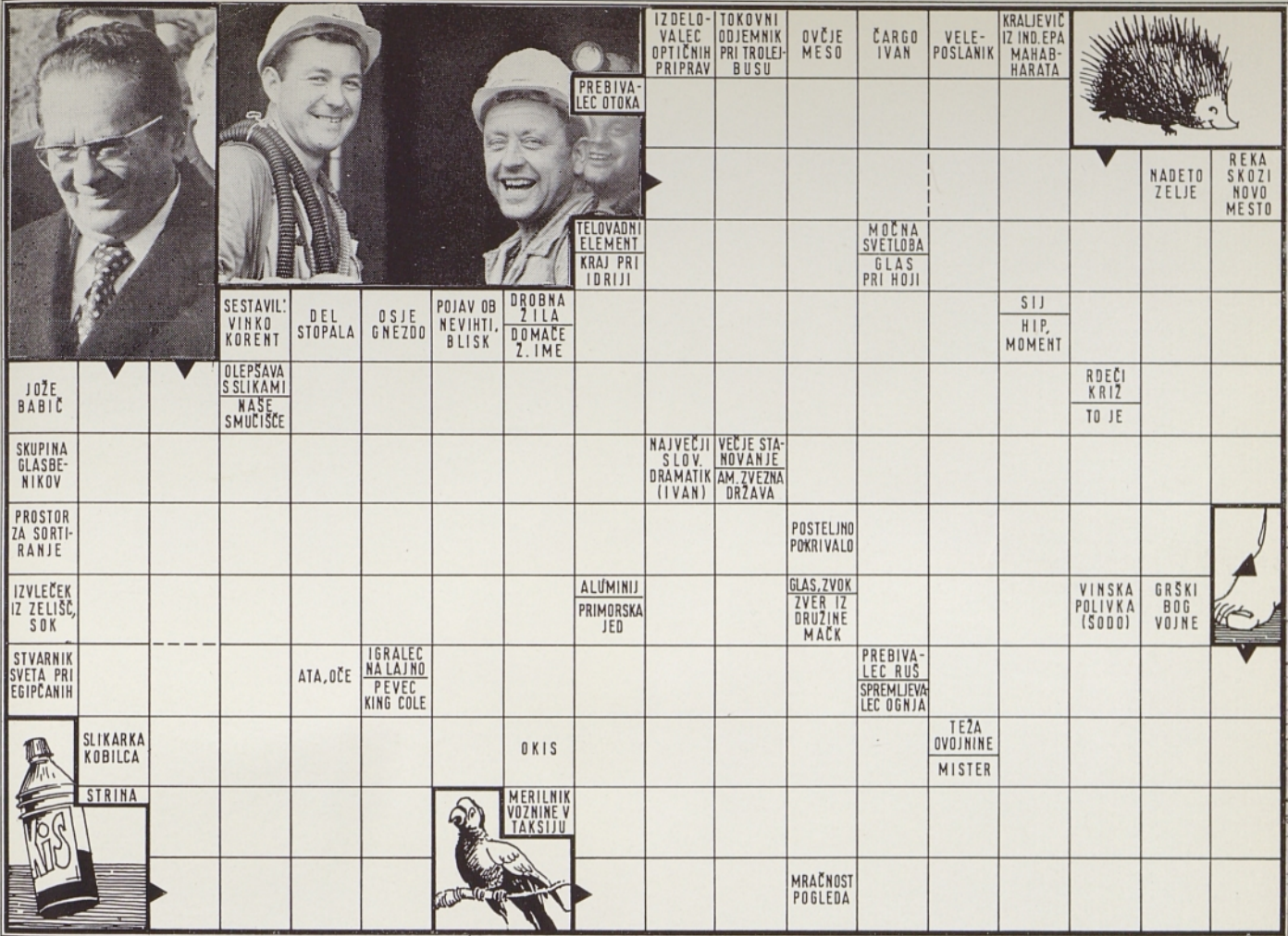
NAROČILNICA

DALJE

POŠLJITE REVİJO RODNA GRUDA OD
SLOVENSKI KOLEDAR ZA LETO 1977

NA NASLOV:

PODPIS:

IZ DOMAČE KUHINJE

ŠTRUKLJI TAKO IN DRUGAČE

Štruklji so ponos naše kuhinje. Nekateri narodopisci mislijo, da so dolensjka jed, vendar jih poznajo tudi v drugih pokrajinah in so zelo stara jed. Zapisek za slovenske pehtranove štruklje so našli v kuharskih bukvah v Gradcu in ima letnico 1589! Na Dolenskem delajo štruklje iz vlečnega testa. Posebej so priljubljeni v trebanjski in mirenski dolini. Včasih so morali biti na mizi ob vseh družinskih in drugih praznikih. »Godovnjak« brez štrukljev je bil v nevarnosti, da ga odnese volk, le štruklji so ga »reševali«. Ob koncu žetve, mlače in drugih večjih poljedelskih del so bili štruklji obvezna jed. Prav tako tudi ob nedeljah. Ob pustu so bili na mizi za zajtrk. Štruklje so dobile tudi terice, ki so vso noč trle lan.

V Prekmurju se je imenovala kot štruklji pripravljena jed presna pogača. Na ravnskem so bile to povitice. Štruklje pozna tudi Štajerska. Posebej priljubljeni so ajdovi, ki jim pravijo ajdinščeki. Na Gorenjskem se je ponekod ohranilo kuhanje štrukljev v sopari. Štruklje polože na rešeto in ga denejo nad soparo, ter vse skupaj pokrijejo ali pa napno čez lonc prtič, polože nanj štruklje in poveznejo čezenj kozico. Tako kuhani štruklji so lepo suhi in se zvite plasti pri rezinah lepo vidijo.

V nekaterih krajih pravijo štruklji tudi drugim močnatim jedem. Tako so v Prekmurju štruklji neke vrste vodeni žličniki, ki jih zakuhamo v krop, kuhane in odcejene pa potresejo s skuto. Kobariški štruklji bolj spominjajo na žlinkrofe, gluhi štruklji pa so cmoki iz kuhanega kva-

šenega testa, ki jih poznajo na Gorenjskem.

Priporočljivo je, da v testo za kuhane štruklje damo le malo maščobe, ker se ta pri kuhanju izceja. Potrebna pa so jajca, ki testo vežejo, da se ne razleze. Za kuho pripravljeni štrukelj večkrat prebodem z zobotrebcom, da izpusti zrak, nato ga zavijemo v ožet in z drobtinami potresen prtič ter skuhamo v soljenem kropu.

DROBNJAKOVI ŠTRUKELJCI

Iz pol kg moke, 2 jajc, žlice olja, soli ter mlačne vode po potrebi zamesimo vlečno testo. Pustimo, da počiva, nato ga razvlečemo, robove porežemo. Testo namažemo z nadevom: 15 dkg surovega masla in tri rumenjake umešamo, dodamo 4 žlice drob-

tin, tri žlice drobno sesekljane drobnejake in nazadnje sneg treh beljakov. Rahlo zmešamo in namažemo testo. Zatem testo zavijemo, damo v moker, ožet, z drobtinami potresen prtič, zavijemo in kuhamo v osoljenem kropu 20 minut.

Takšni štrukeljci so primerni tudi kot vložek za govejo juho. V tem slučaju zavijemo namažano testo od obeh strani, da dobimo dva tanka svaljka. V sredi testo prerežemo. Z lesenim nožem narežemo po dva prsta dolge štrukeljce, ki jih zakuhamo kar v juho. Vro naj pičlih deset minut.

MOTIV S TRGA REVOLUCIJE V LJUBLJANI
FOTO: EGON KAŠE

MODNA GRUDA

SLOVENIJA

REVISTA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS EN EL MUNDO

MAY
1977
LETNIK 24

ENGLISH SECTION
PAGES 19-26

5

SINJI VRH OB KOLPI
FOTO: JANEZ KLEMENČIČ

AGREEMENT WITH ITALY RATIFIED

The law about the ratification of agreements on the acceleration of economic cooperation between Yugoslavia and Italy was recently passed by the delegates of the Federal Chamber and of the Chamber of Republics and Provinces of the Assembly of S. F. R. Yugoslavia. As well as this, the proposals of three important laws dealing with our economic relations with foreign countries were also passed by the two chambers. Previous to this the Yugoslav-Italian agreements had been ratified by the Italian parliament and Senate.

»HOTEL OBIR« — A BRIDGE BETWEEN NATIONS

At the start of March the »Hotel Obir«, built with investments from both the Slovene and the Austrian economies, was ceremonially opened at Železna Kapla in Koroško, Austria. The five-storey hotel, which is of A category and has accommodation for 96, was built by a South Koroško tourist company. Those who put their money together in this company were the Slovene Association of Cooperatives, the Globasnica Savings Bank, ten private individuals and Alpetour from Škofja Loka. The land and part of the money was contributed by the commune.

NEW FACTORY FOR THE MANUFACTURE OF TELEVISIONS GOES INTO PRODUCTION

In March a new factory for the manufacture of televisions went into production at Velenje as part of the Factory of Household Appliances, »Gorenje«. In this new factory a total of 95 thousand televisions, 55 thousand of them being colour televisions, will be manufactured annually. The production of its own colour television receiver was mastered recently at »Gorenje«. It has received excellent reports from critics.

ENGLISH SECTION

NEW JAT SCHEDULED FLIGHT: BELGRADE— —MARIBOR— —FRANKFURT

At the start of April a new scheduled flight was put into operation between Belgrade and Frankfurt via Maribor by JAT. There will be flights twice a week, with more in the tourist season.

PRICE OF COFFEE AND PETROL GOES UP

At the start of March Yugoslavs had to start paying more for petrol and other oil derivatives. This price-rise had been expected as in Yugoslavia petrol is, in spite of the price increase, still the cheapest in Europe. One litre of »super« now costs 7 dinars, and one of »ordinary« 6,70 dinars; D2 oil costs 4,20 dinars per litre and home-heating oil 2,80 dinars. Two days previously the retail price of coffee had gone up from 189 to 244,37 dinars per kilogram. This price-rise had become necessary in view of the ever-increasing price of coffee throughout the world.

SUCCESSFUL EXPORT OF FILMS

Last year the Yugoslav Film industry achieved its biggest ever success in the export of full-length feature films and short-length films. It got a total of 1,276,000 dollars. 36% of films were sold to the socialist countries, 19% to the Central European countries, 12% to Western Europe, whereas somewhat less than 8% of all films were sold to Scandinavia and North America. Last year a total of 74 full-length and 137 short-length and documentary films were sold.

INTERNATIONAL AWARD FOR PHOTOREPORTER JOCO ŽNIDARŠIČ

At the international competition of newspaper photographs which was held recently in Amsterdam, photo-reporter Joco Žnidaršič of Ljubljana was awarded third prize in the category: »Reporters' Stories in Photograph«. Previous to this he had been awarded a Prešeren Fund Prize.

»CRVENA ZASTAVA« IN COLUMBIA

The »Crvena Zastava« Car Factory of Kragujevac and the Columbian Company »Columbiana Automotriz« of Bogota have signed a five-year contract about the production of »Zastava 750« cars in Columbia. The value of »Crvena Zastava's« exports to Columbia will reach 2,5 million dollars this year, an increase of exports to 5 million dollars being foreseen.

TUNNEL UNDER THE KARAVANKE MOUNTAINS BY 1983

Talks between the Yugoslav and the Austrian Commission were recently concluded at Bled about the technical and financial questions involved in the construction of a tunnel under the Karavanke Mountains. Construction work is to start in 1978 and traffic is to flow through the tunnel five years later. The tunnel will start at Hrušica near Jesenice on the Yugoslav side and will have its exit on the Austrian side in Rožna dolina. It will have a width of 9,5 metres and will be 7,5 km long. There will be customs posts at both ends of the tunnel.

SILVER COINS FOR SPECIAL OCCASIONS

The National Bank of Yugoslavia is to issue silver coins to the value of 100 and 200 dinars on occasions which are of special importance for the nations and nationalities of Yugoslavia. The Federal Government is to decide on which occasions the silver coins are to be issued.

THE PORT OF KOPER IN 1976

Last year a total of 2,130,000 tons of goods were handled at the Port of Koper. This is 13% more than in 1975. There were 1,630,000 tons of general goods and 500,000 tons of oil. In comparison with 1975 container handling was up by 100%.

»ENGINEERING FOR THE ENVIRONMENT '77«

This year there will be held the second exhibition on the theme »Engineering for the Environment« at the Economic Exhibition-Grounds in Ljubljana — after last year's first exhibition. It looks as though it will develop into an annual event for the informing of working organizations about means for the protection of the environment. Consultations to be held at the exhibition are to point out to visitors the dangers of pollution and devaluation of the human environment and show that it is necessary to make greater use of our technology.

FIRST TRACTORS FROM ŠTORE

The first tractors have come off the assembly line at the new factory of tractors, part of the Štore Steelworks near Celje. The start of tractor production is an important step ahead for the Štore Steelworks and for the Slovene economy as a whole. In the trial period ten tractors will be manufactured daily; later this number will increase to fifty or sixty. The tractors are being manufactured at Štore

in cooperation with the Italian firm »Fiat«.

TRAFFIC CASUALTIES

Over the 20-year period, from 1957 to 1976 a total of 50,000 people have been killed in traffic accidents, and 706,597 have been injured. During the years 1971 to 1976 alone, a total of roughly 26,300 people lost their lives in traffic accidents on our roads.

YUGOSLAV WINE EXPORTS TO INCREASE

Everything indicates that this

THE PREŠEREN AWARD-WINNERS OF 1977

On the eve of the Slovene Cultural Holiday, February 8th, the Prešeren Awards and the Awards of the Prešeren Fund were distributed in Ljubljana. These prizes represent the highest acknowledgement for artistic creativity in Slovenia. The Prešeren awards went to: Boris Kobe for architecture, painting, design of monuments, book illustrations and teaching work, to Miha Maleš for his graphical, painting and illustrational opus, to Branko and Ivan Kosmut for architectural and townplanning solutions for the Maribor region, to Lojze Krakar, for his collection of poems entitled »Nekje tam čisto na robu«, to Igor Pretnar for his direction of the film »Idealist« and his complete film »opus«, to Tatjana Remškar for ballet and artistic creativity, and to the group which performed Cankar's »Hlapec Jernej« at the central Slovene celebration of the centenary of Cankar's birth.

The Awards of the Prešeren Fund went to: Hubert Bergant for his execution of the organ works of J. S. Bach, to Vlado Habjan for the novel »Trotamora«, to Tone Lapajne for an independent art exhibition in Ljubljana, to Ja-

year even more wine will be exported than was last year, although there is strong competition on world markets. According to the program drawn up by the Yugoslav Chamber of the Economy a total of 7,500 waggons of different wines should be exported in comparison with the 7,000 waggon-loads exported last year.

TRAVELS ABROAD

So far a total of six million Yugoslavs have applied for and obtained a passport. Last year alone 13 million journeys were made out of Yugoslavia. A passport can be

nez Marinšek and Koni Štajnbaher for creative achievements in cartoon films, to Valentin Polanšek for his poetical collections published in recent two years, to Majda Potokar for her execution of the role of Rachel in the drama »You Live Like Swine«, to Milan Stibilj, for his composition Xystus, to Zvone Šedlbauer for his direction of Wedeking's »Spring Awakening« and for Arden's work »You Live Like Swine«, to Anton Tomašič for the direction of the TV drama »Vrnitev«, to Janez Vidic for an independent exhibition in Maribor, to Radojka Vrančič for her translation of Proust's novel »In the shadow of blossoming girls«, to Zala Dobnik, Hugo Porenta, Milan Štrukelj, Alenka Velkavrh and Jože Dobrin for architectural solutions for day-care centres and to Joco Žnidaršič for his artistic photography.

KOROŠKO NUMBER OF »LE LIVRE SLOVENE« PUBLISHED

A new number of the literary journal »Le Livre Slovene«, dedicated entirely to Koroško Slovenes, their literary creation and their fight for national rights, has been published jointly by the Society of Slovene Writers, the Slovene

obtained here in three to six days, and its price compares very favourably with the price of this document in some other countries.

MORE PUPILS AT SLOVENE SCHOOLS IN ITALY

There has been a heart-gladdening increase in the number of pupils registered for the school year 1976/77 at Slovene schools in Tržaško District. A total of 3075 pupils were registered this year, which makes 132 more than last year. The number of pupils registered at Slovene schools in the Goriško Dist-

»PEN« Centre and the Society of Literary Translators of Ljubljana.

The journal is intended for the wider international public and, with its translations into French, presents the works of the Koroško Slovene writers and poets Fran Eller, Valentin Polanšek, Andrej Kokot, Gustav Januš, Prežihov Vranc, Rok Arih, Vlado Habjan, Janko Messner, Florjan Lipuš, Fran Ksaver Meško and Karel Prušnik-Gašper.

The object of this special number, which was edited by Drago Druškovič, is not just to acquaint the international public with the literary creativity of Koroško Slovenes, but also to interest the conscience of educated people and writers throughout the world in the fate of the Slovene national community in Koroško. The introduction to the literary texts therefore makes reference to the modern conception of human rights as set out in the charter of the international writers' association »PEN«. There are also two informative chapters on the present position of Koroško Slovenes.

Thus the Koroško number of the journal »Le Livre Slovene« is a valuable document, which will help to spread around the world the word about Koroško Slovenes, and will thus contribute to a just solution of this question of ours.

rict has increased, too, which caused difficulties in some places, as those in authority had not been prepared for this.

ETYMOLOGICAL DICTIONARY

The first volume of the Etymological Dictionary of the Slovene Language was presented to the public recently by the Slovene Academy of Sciences and Arts. It has been compiled by the Academic dr. France Bezlaj. The first volume includes words from the letter A to the letter J; the whole dictionary is to appear in the course of the next few years.

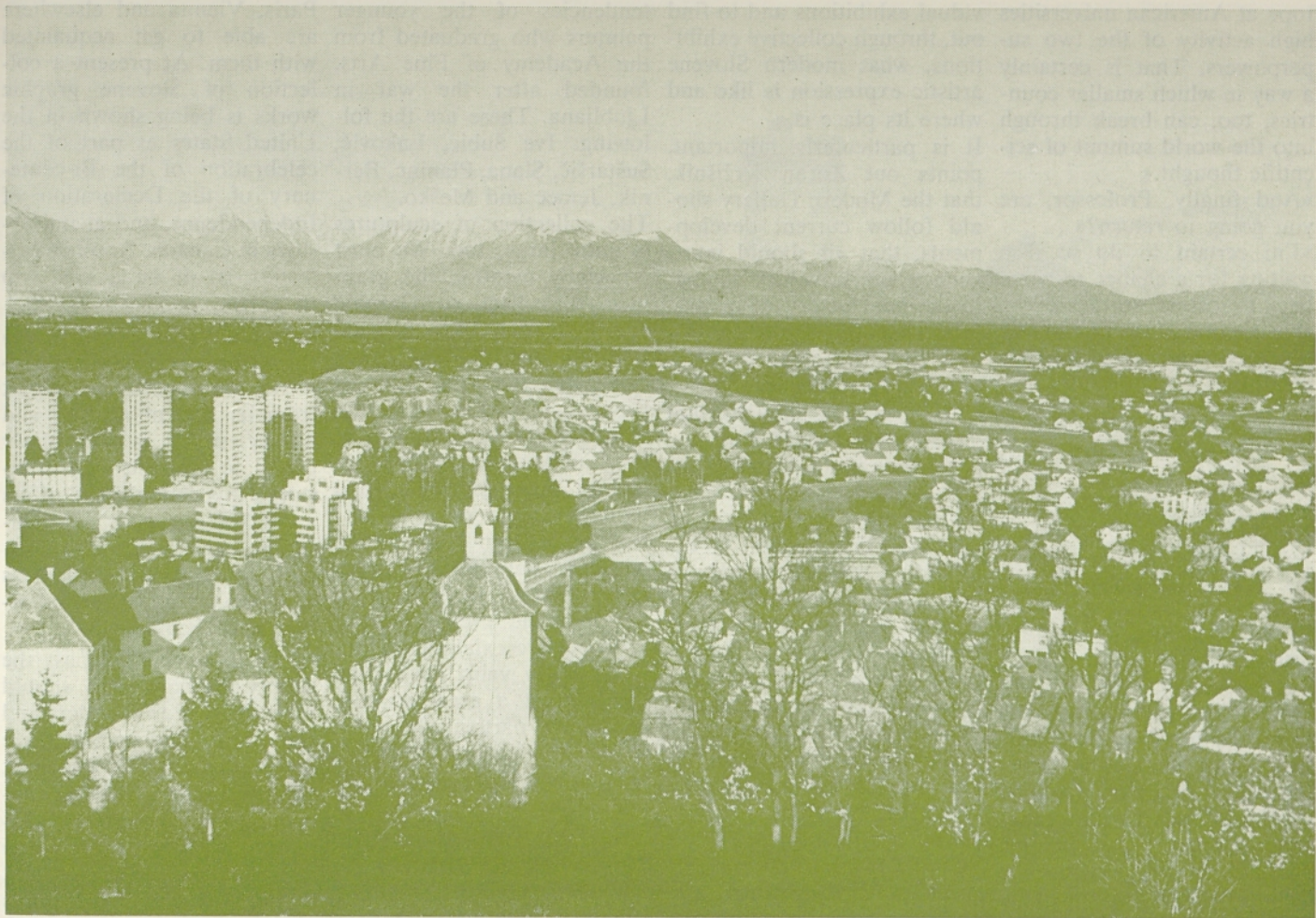
INTERVIEW WITH DR. ALEŠ STROJNIK, UNIVERSITY PROFESSOR IN THE U. S. A. —

»WHAT NOW, WHEN WE CAN SEE THE ATOMS?«

»Yes, I really am a case of the export of »grey matter«, of our scientific thought abroad. But I'm not a typical case. The real export of this kind is in the case when a highly-qualified expert goes abroad before returning to his country what the latter had invested in him. I did my bit at home and when I left the country I was already fifty years old.«

Dr. Aleš Strojnik, dipl. ing. of electrotechnical science, specialist in electronic optics, raised this field of Slovene science to world level quite a number of years ago. He built the first electron microscope in Yugoslavia, which was thus one of the first five countries in the world to have such an instrument. Some of those which he built later are still in use. These successes were recognized with the awarding of the Prešeren and Kidrič Prizes.

Dr. Aleš Strojnik has been university professor in Arizona, U.S.A. since 1968. He was recently in Yugoslavia, so we asked him for an in-

Skofja Loka

interview. We gave this article the title of one of the two lectures which Dr. Strojnik gave on the occasion of his visit as a part of the open cathedra at the Faculty of Electrotechnical Science.

»What does the title of such a theme mean exactly — What now, when we can see the atoms?«

»We really have succeeded in seeing atoms, but at the same time it turned out that in fact in this way we do not obtain very much in the way of new information about materials. Now we are trying to obtain a better picture of material from thicker specimens by means of improved electron microscopes. Before I left Yugoslavia I had developed several ideas for such microscopes and then went with them — with the approval and support of the Faculty of Electrotechnical Science and of the University of Ljubljana — first to Melbourne, where we built a 600 000 Volt electron micro-

scope, and then to the U.S.A., where we built a microscope according to a completely new concept to operate at 1 million volts, a sort of television microscope, which has already given very good results. Its main advantage is that the sample is now in air and not in a vacuum, a fact which is of great importance for the observation of organic material.«

»What is the position of university professors like in the U.S.A.?«

»They have to fill their lectures with material which is not only useful but also interesting. Students have a number of powerful weapons to make the professor work in this way. At the end of each term, for example, students fill out forms anonymously with their estimate of the professor's lectures, of continuity, trust created in students have such a strong influence on the method of study?«

»One shouldn't forget that

the average American student pays high university fees and for this reason expects to get something for his money. The fees range from a few hundred to a few thousand dollars per term, so the question is often asked, do only good students get to the good universities or just the rich ones.«

»Why does the U.S.A. import so many scientists from other countries, including from our own?«

»This import was the greatest at the time of the first Sputniks. At that time it appeared that the U.S.A. had too few scientists and so they were »bought up« in Europe and the developing countries. When the moon-landings had succeeded, the money for such work ran out overnight and all of a sudden managers from Europe arrived at American universities to try to persuade their scientists to return. Today we are faced with the situation that there are many scientists from Eu-

and quite a large number of American professors in Europe. One of the reasons for the arrival of the latter was the dissatisfaction of educated Americans with the Vietnam policy of that time.«

»In conclusion, a very important question for us; what about science in smaller, less-developed countries?«

»I don't know the real answer to that question. Maybe it lies in what, for example, we have done at the Faculty of Electrotechnical Science in Ljubljana, when we succeeded in breaking right into the world summit of science — years ago that was in the field of electron microscopes, now it's in biocybernetics. Prof. dr. Lojze Vodovnik the present dean of the Faculty for Electrotechnical Science at the University of Ljubljana and his team are according to their quality right at the top of their field in spite of the competition which is very strong in this field due to the

rope at American universities high activity of the two superpowers. That is certainly a way in which smaller countries, too, can break through into the world summit of scientific thought.«

»And finally, Professor, are you going to return?«

»I'm certain to do so. I'm waiting for a chance to come back to lecture, so that I'll be able to make use of all I've learnt outside under domestic conditions.«

»MODERN GALLERY« IN LJUBLJANA

Those belonging to the pre-war generation will certainly still remember well the Sunday strolls they used to make along the promenade — ambling along Cankarjeva Street towards the Jakopič Pavilion in Tivoli Park. But the times have changed: the Jakopič Pavilion had to make way for the railway-line, and walkers were driven away by cars. However, the inhabitants of present-day Ljubljana are not denied the experience of enjoying art and the romantic atmosphere as their grandparents had done. Once again pedestrians have been given a place for strolling on Cankarjeva Street (where, however, the promenade has not come back to life again) and at the entrance to Tivoli Park stands the dignified white building which is Ljubljana's Modern Gallery.

For thirty years Modern Gallery has been looking across the street towards the National Gallery. The latter concludes its presentation of Slovene art where Modern Gallery begins — with the Slovene impressionist painters. »What is the purpose of the Modern Gallery?« Zoran Kržišnik, the Director of the gallery, asks himself, and immediately provides the answer: »Generally speaking, the Modern Gallery should follow the modern Slovene arts of the 20th century. We are trying to study the modern Slovene artists through indi-

vidual exhibitions and to find out, through collective exhibitions, what modern Slovene artistic expression is like and where its place is.«

It is particularly important, points out Zoran Kržišnik, that the Modern Gallery should follow current developments, that »it should intervene where novelties appear, in the field of art, of course. It presents them to the public and the critics, and provides answers to dilemmas«

It is generally thought that galleries deal only with the organization of exhibitions. This, however, is not the case. In the Modern Gallery, at least, the organization of exhibitions represents only a few little stones in the mosaic of its activities. Apart from the exhibition department there are also the museum, documentation and educational departments.

The museum department takes care of the preservation of works of art (the gallery's depots at present contain 502 pictures, 191 sculptures, 1197 graphics, 239 drawings and 1500 posters), and of the extension of the permanent collection. The latter begins with the selected works of the four most popular, if not undoubtedly the best, Slovene painters — the impressionists Ivan Grohar, Matija Jama, Rihard Jakopič, and Matej Sternen.

The period after the First World War is represented by the works of Fran Tratnik and Božidar Jakac who, apart from the Impressionists, is one of the most popular artists in Slovenia. The thirties in Slovene art are represented by the following painters: the two Kralj brothers, Veno Pilon and the two Vidmar brothers. The works of Gojmir Anton Kos and France Pavlovec are followed by the paintings of the »Independent« group, which appeared shortly before the Second World War. The works of Sedej, Omersa, Mihelič, Kregar, Pregelj, Zornik, and Stupica represent the central part of the permanent collection, which connects the beginnings of the modern Slovene painting with the most recent

tendencies of the younger painters who graduated from the Academy of Fine Arts, founded after the war in Ljubljana. These are the following: Ive Šubic, Lakovič, Šuštaršič, Slana, Planinc, Bernik, Jemec and Meško.

The collection of sculptures is quite large, too. We must especially mention the graphic art collection. Graphic arts will soon have a good tradition in Ljubljana. Every two years the Graphic Arts Biennale is held in the capital of Slovenia; representatives of the Ljubljana school of graphic art have gained a good reputation abroad.

But let us turn back to the museum department again. Here a lot of work is being put into the preparation of retrospective exhibitions, too. And not in vain. As a rule, they attract a great number of visitors, particularly as far as the exhibition of the Impressionists works are concerned. The works of the last one of the four, Matej Sternen, whose retrospective exhibition is open at the present, have been seen by over 15 thousand people so far.

Periodical exhibitions are otherwise prepared primarily by the exhibition department. Two types of exhibitions are organized by this department: exhibitions of the works of those who are included in the permanent collection and those of the well-established groups of our own or foreign artists (called »Prisotnosti«), and »Atelje«, the exhibitions representing the works of the younger generation.

The periodical exhibitions are held in the lower exhibition halls of the Modern Gallery, called »The Small Halls« or else in »Mala galerija« on Titova Street. The latter prides itself on the greatest number and variety of visitors. Since it is situated in the very Centre of the city and admission is free its visitors range from students to housewives.

In addition to this, the custodians of this department organize exchange exhibitions and arrange for the works of our artists to be shown abroad so that gallery-goers in

Paris, Vienna and elsewhere are able to get acquainted with them. At present a collection of Slovene graphic works is being shown in the United States as part of the celebration of the Bi-centenary of the Declaration of Independence, and at universities in Canada. Another collection is off on a long trip to Asia.

Less familiar to non-specialists is the work in the documentation department. Apart from its rich photo-files and library, which is particularly useful to students of art history, this department offers a detailed survey of all exhibitions and exhibition grounds in Slovenia, as well as data concerning individual artists and their works.

A lot of people go past the gallery thinking »why should I go in, I don't understand art.« For such people there is the educational department with its various activities, including guided tours of exhibitions, with the explanation of individual works of art, the organization of lectures in the gallery or at school, and of mobile exhibitions around Slovenia. The people working at this department are particularly pleased with their program »Your Exhibition«, in which they introduce, in an attractive way, a certain period or trend in the history of art, or an artist whose works are included in the permanent collection, to young people. Every time at least a few of the young visitors get enthusiastic and decide to come to the gallery again. And this is precisely what the people at the educational department want.

RIHEMBERK CASTLE ABOVE BRANIK

Among the oldest preserved castles in Primorsko region, Rihemberk Castle is certainly the most important. It is situated on a hill-slope which dominates the valley of the Branica River with the village of Branik, the Vipava Valley

The Rihemberk Castle

and the area of the Komen Karst. The castle can be seen from quite far away, from the Nova Gorica—Branik road. Rihemberk Castle is first mentioned in historical sources in the year 1230, as also is the Rihemberk family, which owned the castle and the estate belonging to it at that time.

It is not known exactly from where the Rihemberk family came to this area and when they came. According to some historical data they came over from Bavaria, where they owned the Greifenberg estate.

Historical sources from the 13th century mention the members of this family several times: the brothers Volk and Ulrik of Rihemberk were witnesses of the certificate issued by Count Majnhard III. of Gorica for the prebend of the German Knighthood Order in Presenik. In 1287 the Rihemberk noblemen took part, on the patriarchal side, in the war against

the Venetians. During the time of Count Albert II. of Gorica, Ulrif of Rihemberk occupied Tolmin Castle. All historical data show that the noblemen of Rihemberk had great influence and were extremely highly thought-of by the Counts of Gorica and Oglej.

When the Rihemberk family died out the Counts of Gorica let the castle feudally to various noblemen — vassals. According to historical data in 1462 the administrator of the castle was Febo della Torre and in 1580 the Austrian Archduke Ferdinand became its owner. In 1616 the castle, together with its estate, passed into the hands of the Lanthieri family. The last descendent of this family married Count Lewetzow and so the castle remained the property of the Lewetzow-Lanthieri family until the Second World War.

In 1713 the Rihemberk serfs took part in the great Tolmin Peasants' Uprising; they for-

med a union and introduced a rebels' tax. The landlord of Rihemberk was forced to hand over the tithe book to the rioting peasants.

Rihemberk castle was the centre of a large estate in the Lower Karst area; it also included some estates in Istria. The castle held judiciary power as well. After the 1788 reforms Rihemberk became the centre of the jurisdiction circuit and there was a law-court in the castle from 1843 onwards. We know that there was a rich archive, which, during the First World War Austrian soldiers used instead of firewood to feed the castle's stoves.

In the Second World War the castle was blown up and burnt. During its long history the castle had often suffered from various disasters, but the damage caused in the Second World War was the heaviest, as the castle with all its constituent parts was turned into ruins. The first restoration works were begun alrea-

dy when the castle still belonged to the so-called Zone B. After the latter was annexed to Yugoslavia, restoration works on the castle complex have been going on for twenty years. When, in 1971, archaeologists were investigating the central part of the castle complex they discovered the remains of pottery of the late Iron Age. These findings point to the assumption that apparently in prehistoric times there was a settlement and fort at this place.

The remains from the Roman period have so far been found in the castle vineyard below the castle. However, this could be a secondary site, as the findings may have been carried over from the top of the hill together with the waste material during the restoration of the castle. It would be surprising if the Romans didn't take advantage of the extraordinarily good strategic position of Rihemberk hill. There exist no archaeological

data nor written historical documents for the period from the fall of the Roman Empire to the 12th century.

The position of the hill above the village of Branik was decisive for the building of the medieval castle. This position offered an excellent defence post in the vicinity of the old road connecting Vipava, the valley of Branica and the Karst.

So far we have no reliable data as to the original lay out of the castle. In the old writings and documents Rihemberk is characteristically referred to as »Castle on the Rock«, which supports our hypothesis that the original castle was built into the natural rocky ground.

On the basis of the present castle complex hypothetical conclusions as to the main features of the original castle can be drawn.

The original castle was a type of medieval castle which consisted of a defence wall on top of a hill. Attached to this wall was a castle keep for combined living and defence purposes. During the Late Gothic period other buildings for living quarters and for defence purposes were added to the central part; they were always built up against the wall. In the 16th century the castle was enclosed by a row of bastions and low walls, and in the 17th century the inner courtyard was connected with the other buildings and some of the old parts were re-built. The Renaissance defence zone was extended into the terraces on the hill-slope.

In this way the castle was changed from a fortress into a feudal residence, which was considered, in the 16th and 17th centuries and later on, to be an ideal example of feudal architecture.

As such the castle as a whole represents a multi-level building complex, which therefore has a special place among Slovene castles.

Today Rihemberk castle is still partly in ruins. Considering the funds available for restoration at present, it seems that it will take a very long time before the castle is

completely restored. Let us, nevertheless, acquaint our readers with the plans for restoring it.

After the Second World War, apart from the walls themselves, not much else was left of the castle. The furniture and other interior elements, which could have been used for arranging the castle halls again and which would ensure further life of the castle as a historical monument, were not preserved at all. Therefore we were left with a possibility, which has in some cases proved to be sound, that is, to arrange the castle for tourist purposes.

In view of this a design study has already been made. The individual historically and architecturally important parts are planned to be used for museum purposes, whereas the rest of the original but entirely re-built parts of the castle will be used as hotel and catering premises.

BI-CENTENARY OF FIRST ASCENT OF TRIGLAV TO BE CELEBRATED NEXT YEAR

The word »Triglav« doesn't sound more beautiful and moving to anybody than a Slovene.

In its spatial meaning it personifies the Julian Alps and, even more, Slovenia. But as a notion it has long since surpassed the narrow geographical boundaries; it has become a notion denoting the Slovene nation, our homeland.

In the past, simple, oppressed people didn't see Triglav as a symbol of freedom in vain. For, although Triglav has had its heroes and storytellers, it has remained a symbol.

Triglav therefore means more than the mountains whose peaks we see on our horizon. To us, Triglav is a symbol of something for which it is worth spending one's strength. Triglav is therefore also a symbol of our homeland, which is present in the minds of our people when they go out into foreign lands or when

they try to climb foreign mountains.

Next year two hundred years will have passed since »the four brave men« first stepped onto the summit of the highest Slovene and Yugoslav mountain. On August 25th, 1778 Luka Korošec, Matija Kos and Štefan Ročič, hunters from Bohinj, and the people's doctor Lovrenc Wilomitzer from Stara Fužina reached its summit. They had made the climb along the now classical Bohinj route via Velo Polje and Ledine, where there the mountain-hut Planika now stands. After they had passed Mali Triglav they were faced with the ill-famed ridge, which, however, they bravely climbed over and reached the top, which was an important victory. Thus Triglav was one of the first great peaks of the Alps on which man's foot trod.

Next year this important event in the history of Slovene alpinism will be ceremonially celebrated in a number of ways, and several books on Triglav will be published. Preparations for the celebration of the 200th anniversary have already been started. Thus recently a public meeting was held in Ljubljana, at which there was discussion about Triglav in the past and the present. The material presented at this meeting will be used as a basis for the Triglav Anthology, in which a number of authors will put forward some as yet undiscussed views on our highest mountain.

»THE FRIENDS OF TRIGLAV« SOCIETY FROM BOHINJ

Some people think that everything has already been said about Triglav. However, this mountain has not yet been given a full description. What Triglav means to us, what it has given us and what it represents — these are the questions which Slovenes have not yet even attempted to answer, let alone provided full written accounts of.

The ascent of Luka Korošec marks, according to Tone Strojín, the birth of Slovene

alpinism as a phenomenon and at the same time of Yugoslav alpinism as well. We are proud of the fact that Triglav was conquered before Mont Blanc and the Grossglockner, which the more well-known Alpine nations place so high on their horizons. We are twice as proud because Triglav wasn't conquered out of pure adventure, in the search for hidden treasure, or by foreigners, but by our own people, who were overwhelmed by happiness when they stepped on the top of our mountain of all mountains. We can be no less proud of the fact that as early as 1872 the first regulations of a mountaineering society, written in Slovene, appeared. We managed to do this only ten years later than the Austrian and three years later than the German Alpine Club. The fact that our Alpine Society was established earlier than, say, the French one, tells a lot, too.

Towards the end of the 1860's, for instance, the »Friends of Triglav« Mountaineering Society was being founded in Bohinj. The Society rules bear the date May 26th, 1872. According to the date of these rules, as an act of establishment of the society, the »Friends of Triglav« Mountaineering Society was in fact the first Slovene mountaineering society, although for a formal reason it was not legally recognized by the Austrian authorities of that time. According to the Austrian law on societies which was then valid a society could only be established in a settlement or a town, and not in a valley with several villages, as was Bohinj. In article 4 of the society's rules Bohinj had been nominated as the place of the society's head office... Sad to relate, the »Friends of Triglav« Mountaineering Society did not survive its concept. Because of its more concentrated activities the Mountaineering Society of Croatia must be considered as the older organization, but not as the actually first mountaineering society in Yugoslavia.

HOW HIGH IS THE MOUNTAIN?

From these modest beginnings the advances made in Slovene mountaineering have exceeded even the most optimistic expectations. In number we are a small nation, but according to our acts we are a great one. After his return from the Himalayan peak of Makalu, the Slovene mountaineer Stane Belak-Strauf said: »There are not as many of us as there are inhabitants of the suburbs of a well-known metropolis, but we are being spoken of throughout the world.«

But although we Slovenes are a small nation, already in 1744 we had our own geographical map, on which the name Triglav and its height were marked. All the details about this height measurement and all those following it will be described by Matjaž Deržaj in the Triglav Anthology.

In 1744 Florjančič's map of Kranjsko was published in relief style, as was the custom in the 18th century. The name Terglou is clearly marked on the map, which was made from a copper-plate engraving. Arching over the schematically drawn mountain range is the following inscription in Latin: »Mt. Terglou, the highest peak in Kranjsko, which rises 1399 Paris fathoms above the Plain of Ljubljana.

The natural scientist Baltazar Hacquet, who served in Idrija and had travelled up and down most of Slovenia, was up in the mountains near Triglav towards the end of the 18th century, and himself made the plans for a second copper-plate engraving; it was published in 1776 and was the first real drawing of our mountain. Marked on it was the second item of data in history concerning Triglav's height. Next to the inscription »Great Terglou« is written the number 1549 and the symbol for Paris fathoms.

Hacquet himself says: »According to our late, hard-working fellow-countryman Florjančič the mountain reaches a height of 1399 Paris fa-

thoms above the level of the town of Ljubljana. However, we do not know the exact relation between sea level at Trieste and the level of our capital. As far as I can judge from the falls in height of the rivers Idrija and Soča, it appears to me that, as the first, according to measurements in Idrija, lies at the same height as the town of Ljubljana, the citation of its fall to the Sea amounting to 300 fathoms is not too great. This means that our mountain has a height of 1699 fathoms or 10 194 Paris feet.« This height was given on numerous maps up to the year 1825.

Hacquet thus obtained the result, that the height of Triglav was 3019 metres. Later, when he had rechecked his measurements and calculations, he reached the conclusion that he has overestimated some distances in the mountains, and so reduced the height by nine fathoms. After this correction Triglav had a height of only 3001 metres.

EXACT HEIGHT KNOWN FOR A CENTURY

In 1793 Kleiner was at the summit of Triglav, and measured Triglav's height with a barometer. He found that it measured 9044 Vienna feet, which makes 2857,904 metres.

On July 22nd, 1812 the Prague botanist Fr. Sieber, accompanied by three of the local inhabitants, reached the top of Triglav and measured the latter's height. He found that the summit was 1157,452 Paris fathoms above the valley of Bohinj. However, we do not know which point Sieber took as the height of Bohinj Valley. However, if we take as a guide the height above sea-level of the village of Srednja vas — 590 metres — and add on the height that was measured by Sieberg, in metres, 2249 metres, then according to Sieberg Triglav had a height of 2839 metres. Bosio's measurements of July 1822 were the professional work of a surveyor with preliminary preparations and extensive measurements on

other summits. On July 6th, with a sighting from Matajur and Rodica, he determined the height of Triglav as being 9067 Vienna feet, which makes 2865,172 metres.

On September 14th, 1861 an army survey team consisting of three men measured the height of Triglav. After making trigonometrical comparisons the height was estimated as being 9063 Vienna feet. We can consider this measurement to be accurate, as when transformed into metres, we get a height of 2863,908 metres. Present survey maps show a height of 2863 or 2864 metres.

According to Matjaž Deržaj, it was on July 24th, 1896 that Lieutenant Ludvik Gentleman built into the ground in the middle of Aljaž's Tower, half a metre down, a slab with a red cross and a sealed bottle enclosing a sheet containing the following words: »This trigonometrical point was set up by the Imperial and Royal Army Trigonometrical Department . . .« Thus Aljaž's Tower and the summit of Triglav became a state point of triangulation.

BOUNDARY STONE ENDS UP IN VRATA

During the last war for Slovenes Triglav was a symbol which they could only see from far off, only two Slovene groups were able to reach the summit in really unusual circumstances. Dr. Lev Svetek was a member of one of them. That was in 1944 when he was a partizan in western Primorsko, in Režija and Beneška Slovenija, where, together with his comrades, he had been preparing meetings before the autumn elections in the National Liberation Committees. When he had a day to spare he climbed, together with comrades, from the Trenta Valley to the summit of Triglav and described the climb as follows:

»On Wednesday, August 2nd, 1944 a small group of partizans and activists, armed for combat, set off up the steep path towards Triglav. There were only four of us partizans in the group: apart from

me there was Danilo-Joco Turk, now a theatre and film actor in Trieste, Jožko Erjavec, who died after the war, and courier Jože, who now runs a farm at Laze near Planina. There were two others in the expedition, the woman-activist Tilka from the Bovec area, who is now employed at the administration offices of the Commune of Koper, and a progressive parochial administrator from Soča who had the partizan name Soški Trentar and who is now the parochial administrator at Tomaj na Krasu.«

When they had reached the summit and had a look around their eyes were arrested by a peculiar marking: »At that moment we caught sight of a boundary stone one-and-a-half metres high, which stood right next to Aljaž's Tower and indicated the new boundary as it had been thought up by the occupiers. On one side the letter »I« for Italia was engraved and on the other »D« for Deutschland. So this was the way the occupiers had split up the Slovene land right on the top of Triglav.«

»We felt a wave of indignation swell up inside us: away with this monstrosity, this stain on the beautiful mountains of Slovenia! There was no need to waste words. We dug the ground away on the north side of the pillar, the side towards Vrata, gave the pillar a good push, and away fell the hated boundary-stone in a big arc over Triglav's North Wall down into the valley of Vrata.«

»That's how we shook off our indignation about this symbol of foreign authority; I can still clearly see that big pillar rolling away down Triglav's walls and shelves.«

»It was exactly 11 a. m. when we reached Triglav's summit; it had taken us exactly 7 hours from Log. We stayed about one hour on the summit, admired the beautiful mountains and enjoyed the feeling that we were among the few visitors to Triglav during the stormy years of war.

CONTINUED IN THE NEXT ISSUE

PÁGINA EN ESPAÑOL

Ljubljana. En uno de los barrios de esta ciudad capital (barrio Ledina) ocurrió algo extraordinario. En la escuela primaria del lugar se puso en acción el plan de trabajo intitulado «Autogestión escolar». Un día de cada semana es elegido por los mismos alumnos para dirigir íntegramente la escuela en general. Es decir, ese día es el «día de la autogestión estudiantil». Los alumnos toman a su mando desde la dirección hasta la limpieza del edificio escolar. Ya a la mañana cuando suena el timbre de entrada a las aulas, en vez de apersonarse los maestros y maestros especiales habituales, se hacen presentes frente a las clases alumnos de la escuela que cumplen el papel de tales. Por ejemplo, hoy, 10 de marzo, está a cargo de la dirección de la escuela el joven Rok Koren, alumno del último grado de la primaria-aquí son 8 años-. Lógico que, antes de tomar posesión del cargo tuvo que ser elegido por el gobierno interno de la escuela. Esta especie de congreso independiente y de «autogestión» está constituido por delegados alumnos de todos los grados de la escuela. Ellos mismos, eligen en una reunión extraordinaria a los directivos y maestros alumnos que reemplazarán ese día a los maestros, director, personal administrativo y de limpieza. Aquí se llama a este organismo electivo «comuna escolar autogestora». Primeramente eligen los alumnos sus delegados por cada grado escolar. Después se reúne la comuna autogestora (es decir los delegados) y se eligen los alumnos de los grados superiores que enseñarán ese día en los distintos grados de la escuela. Para cada materia se elige un alumno diferente, es decir al alumno que se lo considera el más capacitado para la enseñanza del idioma o materia por ellos elegida. Lógico que los alumnos no están completamente solos. Al lado de las comisiones están los asesores y maestros guías. Los alumnos de los grados superiores (7 y 8.) enseñan en los grados inferiores. La única materia que

no enseñan hasta el cuarto grado es matemática. Cuando les pregunté el porqué me contestaron que ellos la matemática moderna o así llamada «nueva matemática» no la sabían. Es decir no la habían estudiado! La subdirectora Andrea Hočevár (alumna del 8. a.) nos explicó que ellos no habían recibido los conocimientos de la matemática moderna, pero que como los alumnos de los actuales quintos y sextos grados ya la conocían, entonces pidieron a éstos que les ayudasen en la trasmisión de los métodos y enseñanza de la materia. Es así que recorrimos las aulas para ver cómo enseñaban los alumnosmaestros. Cuando entramos en el primer grado inf. B encontramos al frente de la clase de matemática moderna al alumno del sexto grado B, Dejan Mikolič. Este maestro-alumno preparó ese día su plan de trabajo para los tres primeros grados inferiores. Lo interesante del caso es que este alumno tomó la cosa muy en serio y nos explicó que al final de sendas disertaciones iba a tomar una especie de ejercicio comprobatorio, aquí se le llaman a los exámenes «deberes controlados». Cuando terminó de enseñar la clase del día distribuyó las hojas y los alumnos comenzaron a resolver los ejercicios y problemas escritos. Los maestros «verdaderos» cumplían el papel de «observadores» y durante la clase no intervenían para nada en la enseñanza que impartía el maestro-alumno. En caso de aparecer algún problemita durante la clase, el alumno debía resolver solo todo lo concerniente a lo planteado por el compañero del grado inferior. Desde la limpieza de las aulas, correedores, salones, gabinetes, jardín, sala de canto, gimnasio, hasta la distribución de la copa de leche y comida en el comedor escolar, todo, completamente todo estaba en

manos de los alumnos de la escuela. Además se dedicaron a resolver los problemas diarios que aparecen en toda escuela. La escuela parecía en realidad un panal de abejas trabajadoras que tratan ese día de producir lo mejor posible.

Ljubljana. Día de la Mujer. Como todos los años el 8 de marzo se celebró en todo el país el Día de la Mujer. Las cooperativas obreras, sindicatos, comunas y demás, ese día dieron todas de sí para poder brindar a sus socias lo mejor que ellas se han ganado. En todas las organizaciones sindicales y laborales de Eslovenia se organizaron actos en honor al día de la Mujer (aquí encuadran éste con el día de la madre).

Ljubljana. Condecoración. En los primeros días del mes de marzo, en el salón blanco del Poder Ejecutivo de la Rep. Eslovena se condecoró al sacerdote y párroco de *Grosuplje* Antonio *Bohinc* con la Orden al Mérito por la Patria, con la estrella de Plata. Condecoración que le fuera conferida por el Presidente de la República por la participación del citado sacerdote en tiempos de la segunda contienda mundial en el Frente Nacional de Liberación y por el Mérito a la consecución y mejora de las relaciones entre la iglesia católicoromana y nuestra sociedad autogestora. La condecoración le fue entregada ante la presencia de los representantes del gobierno nacional Tone Fajfer y Franc Kimovec y el presidente de la Comisión Nacional Eslovena para las relaciones con el culto en general Stane Kolman.

Slovensko Primorje. Conciertos Corales.

Bajo el slogan «Primorska canta» se comenzaron (13 de

marzo) las actuaciones de la más grande representación coral de todos los tiempos en Primorska. Este año se hicieron presentes nada menos que 81 coros. Es así que entre el 13 de marzo y el 3 de abril se harán presentes 7 conciertos o así llamadas «revistas corales». En esta oportunidad asistirán 18 coros de la zona de Trieste. Las ciudades que tendrán la suerte de escuchar este magnífico evento serán: *Deskle, Koper, Križ pri Trstu, Pivka, Gorica, Trst y Vipava*. Participarán casi 2.300 cantantes de todos los lugares de Primorska. Treinta coros son de origen italoesloveno y pertenecen a los descendientes de eslovenos que viven en Italia-Gorizia enviará 10 coros, Trieste 18. Por vez primera también actuarán dos coros de la Slovenska Benečija a saber, «Rečan» del pueblo Ljes y «Pod Lipo» de Barnas.

La tradición coral de esta localidad eslovena hace que estos conciertos sean más interesantes y es por ello que se espera una gran asistencia de público. El primer concierto de este tipo tuvo lugar en el año 1970. En aquella oportunidad concurren 48 coros y ofrecieron cuatro conciertos. Ahora, el octavo año consecutivo del encuentro coral de Primorje ya tenemos el doble de aquel entonces. También en este nuevo encuentro, como se hace todos los años, se editará un cuaderno recordatorio con el programa general de los coros participantes como así también contendrá artículos de celebrados musicólogos que describirán la vida y obra de célebres compositores corales de Primorska como ser, *Vinko Vodopivec, Matija Bravničar, Fran Venturini* y otros. Además se recordará en este libro la obra del gran músico Emil Adamič a quién recordamos este año en el 100 aniversario de su nacimiento. Este año también se editará por primera vez un programa de recuerdo y una insignia recordatoria. Con lo recogido en la venta de éstas se abrirá un fondo para la ayuda a los damnificados en el terremoto de la Slovenska Benečija.

						IZDELO- VALEC OPTIČNIH PRIPRAV	TOKOVNI ODJEMNIK PRI TROLEJ- BUSU	OVČJE MESO	ČARGO IVAN	VELE- POSLANIK	KRALJEVIČ IZ IND. EPA MAHAB- HARATA		
		PREBIVA- LEC OTOKA		TELOVADNI ELEMENT KRAJ PRI IDRIJI								NADETO ZELJE	REKA SKOZI NOVO MESTO
		SESTAVIL: VINKO KORENT	DEL STOPALA	OSJE GNEZDO	POJAV OB NEVIHTI. BLISK	DROBNA ZILA DOMAČE Z.IME				MOČNA SVETLOBA GLAS PRI HOJI			
											SIJ HIP, MOMENT		
JOŽE BABIČ		OLEPSAVA SSLIKAMI NAŠE SMUCISČE										RDEČI KRIZ TO JE	
SKUPINA GLASBE- NIKOV							NAJVEČJI SLOV. DRAMATIK (IVAN)	VEČJE STA- NOVANJE AM. ZVEZNA DRŽAVA					
PROSTOR ZA SORTI- RANJE									POSTELJNO POKRIVALO				
IZVLEČEK IZ ZELIŠČ, SOK						ALUMINIJ PRIMORSKA JED			GLAS.ZVOK ZVER IZ DRUŽINE MACK			VINSKA POLIVKA (SODO)	GRŠKI BOG VOJNE
STVARNIK SVETA PRI EGIPČANIH			ATA, OČE	IGRALEC NA LAJNO PEVEC KING COLE						PREBIVA- LEC RUŠ SPREMLJEVA LEC DGNJA			
	SLIKARKA KOBILCA					OKIS					TEŽA OVOJNINE MISTER		
	STRINA					MERILNIK VOZHINE V TAKSIJU							
									MRAČNOST POGLEDA				

IZ DOMAČE KUHINJE

ŠTRUKLJI TAKO IN DRUGAČE

Štruklji so ponos naše kuhinje. Nekateri narodopisci mislijo, da so dolenski jed, vendar jih poznajo tudi v drugih pokrajinah in so zelo stara jed. Zapisek za slovenske pehtranove štruklje so našli v kuharskih bukvalah v Gradcu in ima letnico 1589! Na Dolenskem delajo štruklje iz vlečnega testa. Posebej so priljubljeni v trebanjski in mirenki dolini. Včasih so morali biti na mizi ob vseh družinskih in drugih praznikih. »Godovnjak« brez štrukljev je bil v nevarnosti, da ga odnese volk, le štruklji so ga »reševali«. Ob koncu žetve, mlačve in drugih večjih poljedelskih del so bili štruklji obvezna jed. Prav tako tudi ob nedeljah. Ob pustu so bili na mizi za zajtrk. Štruklje so dobile tudi terice, ki so vso noč trle lan.

V Prekmurju se je imenovala kot štruklji pripravljena jed presna pogača. Na ravnskem so bile to povitice. Štruklje pozna tudi Štajerska. Posebej priljubljeni so ajdovi, ki jim pravijo ajdinščeki. Na Gorenjskem se je ponekod ohranilo kuhanje štrukljev v sopari. Štruklje polože na rešeto in ga denejo nad soparo, ter vse skupaj pokrijejo ali pa napno čez lonec prtič, polože nanj štruklje in povežejo čezenj kozico. Tako kuhani štruklji so lepo suhi in se zvite plasti pri rezinah lepo vidijo.

V nekaterih krajih pravijo štruklji tudi drugim močnatim jedem. Tako so v Prekmurju štruklji neke vrste vodeni žličniki, ki jih zakuhamo v krop, kuhane in odcejene pa potresejo s skuto. Kobariški štruklji bolj spominjajo na žlinkrofe, gluhi štruklji pa so cmoki iz kuhanega kva-

šenega testa, ki jih poznajo na Gorenjskem.

Priporočljivo je, da v testo za kuhane štruklje damo le malo maščobe, ker se ta pri kuhanju izceja. Potrebna pa so jajca, ki testo vežejo, da se ne razleze. Za kuho pripravljene štrukelj večkrat prebodem z zobotrebcom, da izpusti zrak, nato ga zavijemo v ožet in z drobtinami potresen prtič ter skuhamo v soljenem kropu.

DROBNJAKOVI ŠTRUKELJCI

Iz pol kg moke, 2 jajc, žlice olja, soli ter mlačne vode po potrebi zamesimo vlečno testo. Pustimo, da počiva, nato ga razvlečemo, robove porežemo. Testo namažemo z nadevom: 15 dkg surovega masla in tri rumenjake umešamo, dodamo 4 žlice drob-

tin, tri žlice drobno sesekljane drobnjaka in nazadnje sneg treh beljakov. Rahlo zmešamo in namažemo testo. Zatem testo zvijemo, damo v moker, ožet, z drobtinami potresen prtič, zvijemo in kuhamo v osoljenem kropu 20 minut.

Takšni štrukeljci so primerni tudi kot vložek za govejo juho. V tem slučaju zvijemo namažano testo od obeh strani, da dobimo dva tanka svaljka. V sredi testo prerežemo. Z lesenim nožem narežemo po dva prsta dolge štrukelje, ki jih zakuhamo kar v juho. Vro naj pičlih deset minut.

SKKB

MEMORIAL
TO THE
VICTIMS OF THE
1989 TIANANMEN
DEMOCRACY SQUARE
PROTESTS